

RP 66/2021 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av arbetspensionslagarna och folkpensionslagen samt till lagar som har samband med dem

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för företagare, lagen om pension för lantbruksföretagare, lagen om sjömanspensioner, pensionslagen för den offentliga sektorn, folkpensionslagen, lagen om garantipension, lagen om pensionsstöd och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ändras.

Syftet med propositionen är att modernisera familjepensionsskyddet i de lagstadgade pensionssystemen, så att det motsvarar de förändrade behoven i samhället och för familjerna. I fortsättningen tryggar familjepensionssystemen försörjningen under en anpassningsfas som följer efter förmånslåtarens död. Syftet med propositionen är också att rikta familjepensionsförmånerna till barnen och barnfamiljerna och att bidra till att trygga den finansiella hållbarheten hos arbetspensionssystemet.

Enligt propositionen föreslås det att efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna ändras så att den blir tidsbestämd och under vissa förutsättningar också betalas till en make som bott i gemensamt hushåll med förmånslåtaren utan att ha ingått äktenskap med denne. Den ålder vid vilken barnpensionen enligt arbetspensionslagarna upphör höjs med två år, så att den upphör när barnet fyller 20 år, och den efterlevande makens kalkylerade andel av familjepensionen betalas som barnpension till barnet, om det inte finns någon som får efterlevandepension. Det föreslås att efterlevandepensionen enligt folkpensionslagen ändras på motsvarande sätt som efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet ändras. Det föreslås inte ändringar i barnpensionen enligt folkpensionslagen. Dessutom föreslås några preciseringar av teknisk natur i lagarna.

De föreslagna ändringarna om en begränsning av efterlevandepensionens varaktighet tillämpas på efterlevande makar som är födda 1975 och därefter, om förmånslåtaren avlider efter ikraftträdandet av de föreslagna lagarna. Ändringarna i fråga om begränsning av efterlevandepensionens varaktighet gäller således inte de efterlevandepensioner som redan betalas ut och inte heller efterlevande makar som är födda före 1975.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Allmänt.....	5
2.2 Efterlevandepension.....	6
2.3 Barnpension	8
2.4 Förändringar i antalet förmånstagare	8
2.5 Förändringar i familjestrukturerna	13
2.6 Förändringar i tiden i arbetslivet och i lönerna	13
2.7 Bedömning av nuläget.....	13
3 Målsättning.....	15
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	16
4.1 De viktigaste förslagen.....	16
4.1.1 Efterlevandepension.....	16
4.1.2 Barnpension	16
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	16
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	17
4.2.1.1 Konsekvenser för hushållen	17
4.2.1.2 Konsekvenser för arbetspensionsutgiften och finansieringen av arbetspensionerna	19
4.2.1.3 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	20
4.2.1.4 Konsekvenser för de efterlevande makarnas försörjning.....	21
4.2.2 Konsekvenser för försäkringsanstaltens verksamhet	23
4.2.3 Övriga samhällsliga konsekvenser.....	23
4.2.3.1 Konsekvenser för medborgarnas ställning och verksamhet i samhället.....	23
4.2.3.2 Sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan samt konsekvenser för jämlikheten och barnen	24
4.2.3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen.....	25
4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet	28
5 Alternativa handlingsvägar.....	30
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	30
5.1.1 Modell A	30
5.1.2 Modell B	31
5.1.3 Modell C	32
5.1.4 Alternativa sätt att ändra familjepensionen enligt folkpensionslagen.....	32
5.1.5 Den föreslagna modellen.....	33
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	34
6 Remissvar	36
6.1 Allmänt.....	36
6.2 Beaktandet av remissvaren i propositionen.....	37
7 Specialmotivering.....	39
7.1 Lag om pension för arbetstagare.....	39
7.2 Lag om pension för företagare	47

RP 66/2021 rd

7.3 Lag om pension för lantbruksföretagare	47
7.4 Lag om sjömanspensioner	48
7.5 Pensionslag för den offentliga sektorn	48
7.6 Folkpensionslag	49
7.7 Lag om garantipension	50
7.8 Lag om pensionsstöd	50
7.9 Lag om bostadsbidrag för pensionstagare	50
8 Ikraftträdande	50
9 Verkställighet och uppföljning	51
10 Förhållande till andra propositioner	51
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	52
LAGFÖRSLAG	56
1. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare	56
2. Lag om ändring av lagen om pension för företagare	61
3. Lag om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare	66
4. Lag om ändring av lagen om sjömanspensioner	69
5. Lag om ändring av pensionslagen för den offentliga sektorn	74
6. Lag om ändring av folkpensionslagen	79
7. Lag om ändring av 23 § i lagen om garantipension	83
8. Lag om ändring av 20 § i lagen om pensionsstöd	84
9. Lag om ändring av 32 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	85
BILAGA	86
PARALLELLEXTER	86
1. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare	86
2. Lag om ändring av lagen om pension för företagare	94
3. Lag om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare	102
4. Lag om ändring av lagen om sjömanspensioner	107
5. Lag om ändring av pensionslagen för den offentliga sektorn	115
6. Lag om ändring av folkpensionslagen	124

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Det ursprungliga syftet med familjepensionen i arbetspensionssystemet var att ersätta familjens inkomstbortfall som orsakas av förmånslåtarens död. År 1967 togs familjepensionerna med i den privata sektorns arbetspensionssystem och i fråga om den offentliga sektorn togs de med i det kommunala systemet 1964 och i det statliga systemet 1969. Den senaste fullständiga omarbetningen av familjepensionssystemet skedde 1990. I och med reformen förbättrades barnens familjepensionsskydd, rätten till efterlevandepension utvidgades till att omfatta män, efterlevandepensionen preciserades och den efterlevande makens egna pensionsinkomster eller kalkylerade pension började beaktas så att de kan minska efterlevandepensionen. Efter reformen 1990 har endast små ändringar gjorts i familjepensionssystemet.

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 10.12.2019 för åren 2019–2023 har man beslutat förbinda sig att fortsätta genomförandet av pensionsreformen från 2017 i samarbete med arbetsmarknadens centralorganisationer. Det centrala målet med pensionsreformen från 2017 är att förlänga tiden i arbetslivet. Förlängningen av tiden i arbetslivet är nödvändig på grund av försörjningskvoten, balansen inom den offentliga ekonomin samt trycket att höja arbetspensionsavgiften. Reformen 2017 har också som mål att trygga en hållbar finansiering av arbetspensionssystemet. I och med att tiden i arbetslivet förlängs växer arbetsinkomstbeloppet, vilket även stöder finansieringsbasen för arbetspensionerna. På detta sätt kan man minska trycket att höja arbetspensionsavgiften. Målet med reformen är också att trygga en tillräcklig pensionsnivå för alla åldersklasser och garantera rättvisa mellan generationerna.

I arbetspensionsreformen 2017 gjordes inga ändringar i familjepensionerna. I samband med reformen kom arbetsmarknadens centralorganisationer överens om att inleda en utredning på trepartsbasis av alternativen för att utveckla och modernisera det lagstadgade familjepensionsskyddet. I mars 2017 offentliggjorde en arbetsgrupp som tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet rapporten Familjepensionsutredning: Utvecklingsalternativ för familjepensionsskyddet inom arbetspensionssystemet (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2017:19). I rapporten presenterades alternativa modeller för utvecklingen av familjepensionssystemet. Utifrån rapporten föreslog arbetsmarknadens centralorganisationer en reform av familjepensionerna för regeringen.

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen deltog dessutom Pensionsskyddscentralen, Folkpensionsanstalten (*FPA*), Finlands näringsliv EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, STTK rf, KT Kommunarbetsgivarna och Akava. Samarbetsförhandlingar om propositionen har förts i kommunernas pensionsdelegation, där de kommunala huvudavtalsorganisationerna och kommunarbetsgivarna är representerade, samt i statens pensionsdelegation, där de huvudavtalsorganisationer som företräder de statligt anställda och den statliga arbetsgivaren är representerade. Yttranden om regeringens proposition begärdes av följande instanser: Akava ry, Finlands näringsliv rf, Pensionskyddscentralen, Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf, Julkisen alan unioni JAU ry, FPA, KT Kommunarbetsgivarna, Barnombudsmannen, Barnfamiljernas Intresseorganisation rf, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Nätverket för familjers diversitet, justitieministeriet, Närståendevårdarnas förbund rf, undervisnings- och kulturministeriet, Social- och hälsovårdens förhandlingsorganisation Sote rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf, Företagarna i Finland rf, Työeläkevakuuttajat TELA-Arbeitspensionsförsäkrarna TELA ry och finansministeriet.

De handlingar som gäller beredningen av regeringspropositionen och källuppgifterna om de undersökningar och utredningar som nämns i propositionen finns i den offentliga webbtjänsten på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=STM081:00/2019>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänt

I Finland är familjernas fortsatta försörjning vid en familjeförsörjares död tryggad i flera lagstadgade pensions- och försäkringssystem. Pensioner och ersättningar kan betalas enligt arbetspensionslagarna, det vill säga lagen om pension för arbetstagare (395/2006, ArPL), lagen om pension för företagare (1272/2006, FöPL), lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006, LFöPL), lagen om sjömanspensioner (1290/2006, SjPL) och pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016, OffPL), folkpensionslagen (568/2007, FPL) samt genom grupplivförsäkringen för arbetstagare och trafik-, arbetsolycksfalls- och patientförsäkringssystemen. Familjepension kan betalas också från utlandet om förmånslåtaren har arbetat eller bott i ett EU-land, EES-land, i Schweiz eller i ett land som har ingått överenskommelse om social trygghet med Finland. Familjepensioner kan också betalas från Finland till utlandet.

Enligt arbetspensionslagarna och FPL betalas familjepensionen som efterlevandepension och barnpension. Familjepensioner som betalas från olika system påverkar beloppet av familjepensionen enligt arbetspensionslagarna och FPL. Dessutom påverkas efterlevandepensionens belopp också av den efterlevande makens eget arbetspensionsskydd och i vissa situationer av den efterlevande makens egna inkomster. Under vissa villkor har den efterlevande maken och förmånslåtaren och den efterlevande makens barn rätt till familjepension. Enligt arbetspensionslagarna kan förmånstagaren av familjepensionen i vissa situationer också vara en tidigare make till förmånslåtaren.

Det allmänna målet med arbetspensionssystemets familjepensioner är att familjens ekonomi ska anpassas till de förändrade omständigheter som förmånslåtarens död medfört. Syftet med familjepensionen i folkpensionssystemet är att komplettera familjepensionsskyddet i arbetspensionslagarna och trygga familjernas minimiförsörjning. Omställningen av familjens ekonomi efter förmånslåtarens död innebär en anpassningstid under vilken familjen har möjlighet att ordna sin ekonomi så att den motsvarar de ändrade förhållandena.

I arbetspensionslagarna framträder anpassningstiden i praktiken genom att det till en efterlevande make som var under 65 år vid förmånslåtarens död betalas full omställningspension för efterlevande under sex månader efter förmånslåtarens död, om det inte finns några minderåriga barn. Efter ett halvår minskas efterlevandepensionen, om den efterlevande makens kalkylerade pension överstiger grunden för minskningen. En efterlevande make som får egen pension eller har fyllt 65 år anses inte behöva någon anpassningstid, utan efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna minskas genast vid pensionens början. Också med stöd av FPL betalas begynnelsepension till ett fast belopp under de första sex månaderna och först därefter fortsättningspensionens inkomstrelaterade kompletteringsbelopp, i vilket familjepension enligt arbetspensionssystemet och en del av de egna inkomsterna beaktas. Efterlevandepension enligt FPL betalas inte till dem som fyllt 65 år, eftersom de redan kan få sin egen ålderspension enligt FPL.

Det centrala målet med familjepensionssystemet är att trygga försörjningen av de minderåriga barn i vilkas försörjning förmånslåtaren före sin död hade deltagit eller varit skyldig att delta. Till barn betalas både med stöd av arbetspensionslagarna och med stöd av FPL barnpension som är skild från efterlevandepensionen. Dessutom tryggas barnfamiljernas försörjning genom att

RP 66/2021 rd

efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna utan minskning och åtminstone grundbeloppet av den efterlevande makens fortsättningspension enligt FPL betalas till dess att det yngsta barnet som har rätt till familjepension fyller 18 år.

Enligt uppgifter från 2018 uppgick de årliga utgifterna för familjepensionen till sammanlagt omkring 1 713 miljoner euro inom arbetspensionssystemet och av dessa utgjordes cirka 1 650 miljoner euro av efterlevandepensioner och cirka 63 miljoner euro av barnpensioner. Under samma år var FPA:s utgifter för familjepension sammanlagt omkring 27 miljoner euro, av vilka efterlevandepensionernas andel var cirka 11 miljoner euro och barnpensionernas andel cirka 16 miljoner euro.

2.2 Efterlevandepension

Enligt arbetspensionslagarna har en efterlevande make rätt till efterlevandepension, om han eller hon hade ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denne hade fyllt 65 år och har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren. Om den efterlevande maken och förmånslåtaren inte har haft något gemensamt barn, har den efterlevande maken rätt till efterlevandepension endast om äktenskapet har ingåtts innan den efterlevande maken har fyllt 50 år och förmånslåtaren 65 år och äktenskapet har varat minst fem år och den efterlevande maken har fyllt 50 år vid förmånslåtarens död, eller fått invalidpension eller sjukpension i minst tre års tid. Enligt arbetspensionslagarna har också en tidigare make till förmånslåtaren rätt till efterlevandepension, om förmånslåtaren på basis av ett lagakraftvunnet domstolsbeslut eller ett avtal som fastställts av socialnämnden var skyldig att betala underhållsbidrag till den tidigare maken.

Numera beviljas efterlevandepension enligt arbetspensionslagarna vanligen tills vidare. Rätten till efterlevandepension upphör om den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år. Om pensionen upphör för den efterlevande maken eller en tidigare make till förmånslåtaren som är under 50 år, på grund av att ett nytt äktenskap ingås, betalas efterlevandepension som engångsbetalning till ett belopp som motsvarar efterlevandepension för tre år. Om en efterlevande make som fyllt 50 år ingår ett nytt äktenskap, uppkommer inte rätt till efterlevandepension ur det nya äktenskapet, utan betalningen av den tidigare efterlevandepensionen fortsätter. I praktiken kan betalningen av efterlevandepension upphöra också för att efterlevandepensionen minskar efter omställningspensionen eller för att barnen uppnår myndighetsåldern.

Till grund för den familjepension som betalas enligt arbetspensionslagarna ligger den pension som grundar sig på förmånslåtarens egen tid i arbetslivet. Om förmånslåtaren inte fick pension eller om han eller hon fick partiell förtida ålderspension, räknas familjepensionen utgående från den pension som förmånslåtaren skulle ha fått, om han eller hon hade varit berättigad till full invalidpension vid dödsögonblicket. Om grunden för familjepensionen utgörs av förmånslåtarens invalidpension eller kalkylerade invalidpension, läggs en engångsförhöjning till familjepensionen.

Familjepensionens belopp påverkas förutom av grunden för familjepensionen också av antalet förmånstagare. Det totala beloppet av efterlevandepensionen och barnpensionen kan vara högst lika stort som förmånslåtarens pension. Den efterlevande makens och barnens rätt till pension bestäms enligt följande:

RP 66/2021 rd

Antalet barn	0	1	2	3	4 eller mer
Efterlevandepension	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Barnpensioner	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Sammanlagt	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Inom arbetspensionssystemet kan den pension som den efterlevande maken tjänat in på eget förvärvsarbete minska efterlevandepensionens belopp. Efterlevandepensionen minskas om den efterlevande makens egna pensioner eller kalkylerade pensioner som grundar sig på förvärvsarbete överstiger grunden för minskning av pension, som är 708,50 euro i månaden enligt nivån 2019. Från efterlevandepensionen dras hälften av det belopp med vilket den efterlevandes egna arbetspensioner överstiger minskningsgrunden. Den minskade efterlevandepensionen räknas ut enligt följande formel:

Minskad efterlevandepension = $0,5 \times$ förmånslåtarens pension – $0,5 \times$ den överstigande delen

Den överstigande delen = den efterlevande makens egen pension – minskningsgrunden

Om det i familjen finns barn som har rätt till barnpension, minskar efterlevandepensionen när det yngsta barnet fyller 18 år. Minskningen sker genast, om den efterlevande maken vid makens bortgång har fyllt 65 år eller får arbetspension och han eller hon inte har barn som är under 18 år att försörja. Om den efterlevande maken inte är pensionär och han eller hon inte har några barn som är under 18 år, betalas efterlevandepension till honom eller henne under sex månader utan minskning som en så kallad omställningspension.

Familjepensionen enligt FPL avviker till vissa delar från familjepensionen inom arbetspensionssystemet. Efterlevandepension enligt FPL kan betalas till en efterlevande make som inte fyllt 65 år. Efterlevandepension betalas som begynnelsepension och därefter eventuellt som fortsättningspension. Begynnelsepension beviljas från ingången av den månad som följer efter förmånslåtarens dödsdag och den betalas i sex månader eller till slutet av den månad då den efterlevande maken fyller 65 år. Begynnelsepensionen upphör också om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år. Begynnelsepensionens fulla belopp är 327,54 euro i månaden år 2020.

Efter begynnelsepensionen kan den efterlevande maken få fortsättningspension, som består av ett grundbelopp och ett inkomstrelaterat kompletteringsbelopp. Betalningen av fortsättningspensionen upphör från ingången av månaden efter den månad under vilken den efterlevande maken fyller 65 år eller under vilken den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år. Fortsättningspensionens belopp är minst lika stort som grundbeloppet, om den efterlevande maken har ett barn under 18 år tillsammans med förmånslåtarens eller om den efterlevande makens eller förmånslåtarens barn under 18 år som vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som den efterlevande maken och förmånslåtarens bor i samma hushåll som den efterlevande maken. Om den efterlevande maken inte har något barn som är under 18 år, kan han eller hon få fortsättningspensionens inkomstrelaterade del, men inte grundbeloppet. Den efterlevande makens inkomster och familjeförhållanden påverkar kompletteringsbeloppet. År 2020 är grundbeloppet 102,60 euro i månaden och det fulla kompletteringsbeloppet är 532,48

euro i månaden för den som bor ensam och 460,71 euro i månaden för den som lever i ett parförhållande.

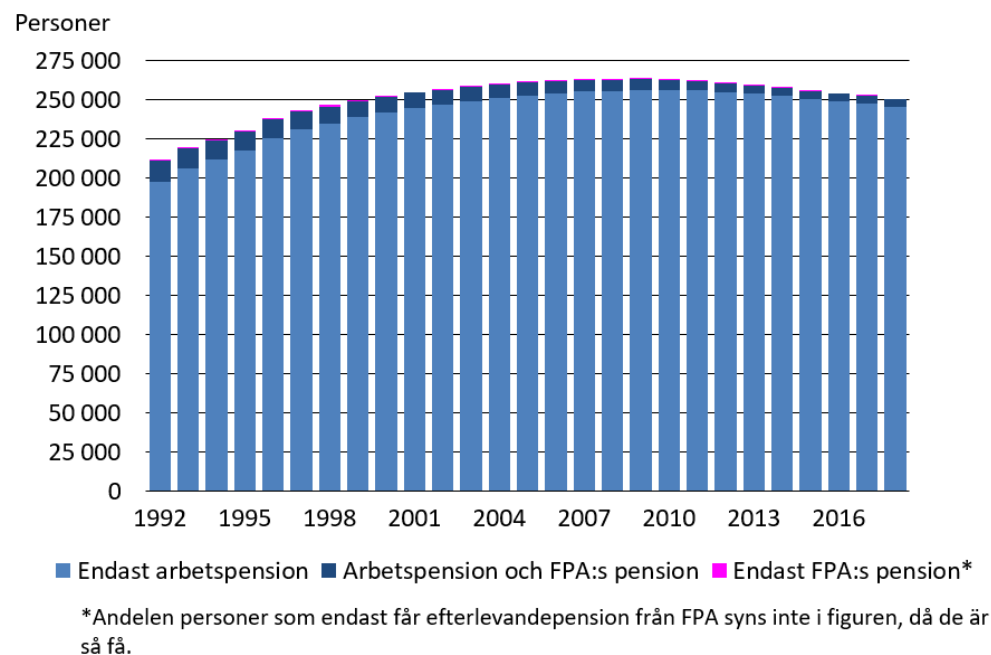
2.3 Barnpension

Rätt till barnpension enligt arbetspensionslagarna har barn till förmånslåtare som vid förmånslåtarens död inte har fyllt 18 år. Rätt till barnpension har också den efterlevande makens barn som inte fyllt 18 år och som vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken. Förmånslåtarens adoptivbarn jämställs med förmånslåtarens egna biologiska barn. Barnpensionen beräknas utifrån förmånslåtarens pension. Barnpensionernas totala belopp påverkas inte av om den efterlevande maken är förmånstagare. Det totala beloppet delas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

Även till den barnpension som betalas med stöd av FPL hör ett grundbelopp och ett eventuellt kompletteringsbelopp. Rätt till barnpension som betalas av FPA har en förmånslåtarens barn som är under 18 år eller som är under 21 år och studerar på heltid.

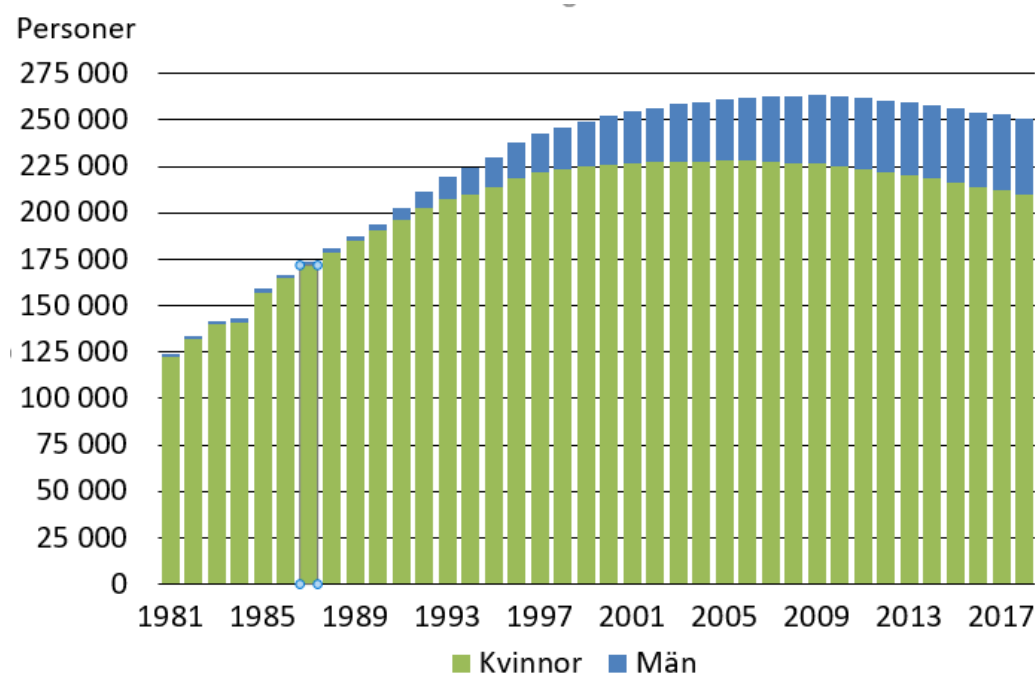
2.4 Förändringar i antalet förmånstagare

År 2018 fick 17 procent av alla arbetspensionstagare efterlevandepension, vilket är 250 400 personer. År 2018 betalades efterlevandepension från arbetspensions- och folkpensionssystemen till sammanlagt 250 600 efterlevande makar, det vill säga till 16 procent av alla pensionstagare. Antalet personer som får efterlevandepension har sjunkit sedan 2010.

Figur 1. Alla personer som fått efterlevandepension under åren 1992–2018 indelade enligt pensionssystem. Källa: Pensionsskyddscentralen.

Av dem som får efterlevandepension är merparten kvinnor. Årligen inleds betalningen av cirka 13 000 nya efterlevandepensioner och av dessa pensionstagare är omkring 80 procent kvinnor. År 1990 fick männen fullständig rätt till efterlevandepension och därefter har andelen män som får efterlevandepension långsamt vuxit.

Figur 2. Antalet personer som fått efterlevandepension från arbetspensionssystemet under åren 1981–2018 indelade enligt kön. Källa: Pensionsskyddscentralen.

Enligt Pensionsskyddscentralens långsiktiga prognos förutspås antalet personer som får efterlevandepension enligt arbetspensionssystemet kvarstå på nuvarande nivå eller öka något de närmaste åren. På längre sikt, det vill säga efter 2040-talet, förutspås antalet personer som får efterlevandepension börja minska. Också antalet personer som får efterlevandepension enligt FPL förutspås minska i framtiden.

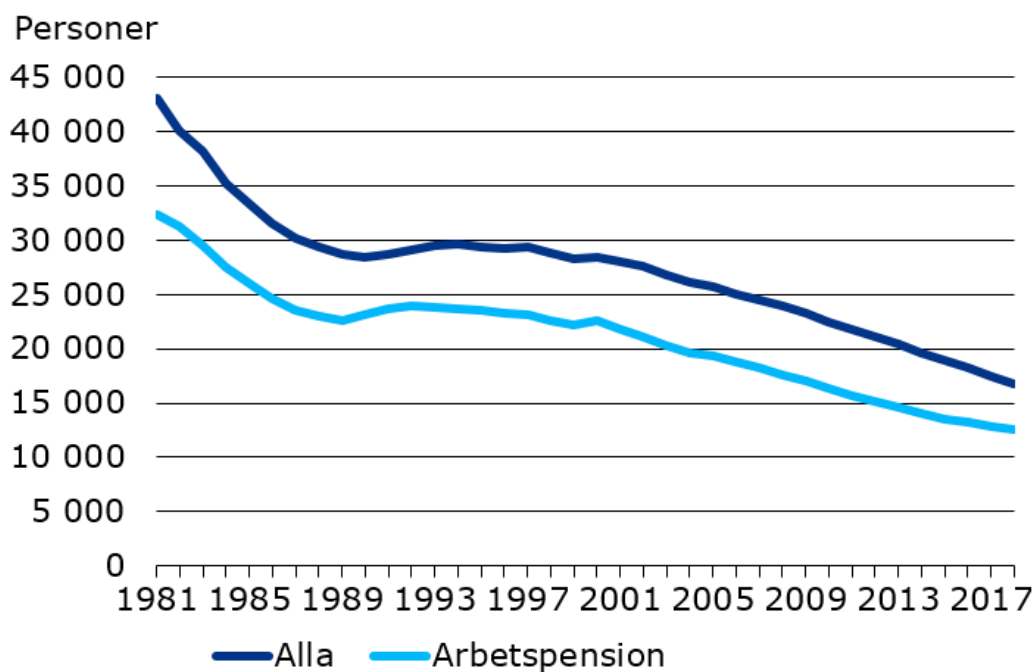
RP 66/2021 rd

Mottagare av efterlevandepension (tusental)	2020	2022	2025	2030	2045	2065	2085
Arbetspensionslagarna	241	237	232	229	218	189	197
FPL	5	4	4	3	2	1	1

Tabell 1. Uppskattning av antalet personer som får efterlevandepension under åren 2020–2085. Källa: Pensionsskyddscentralen och FPA.

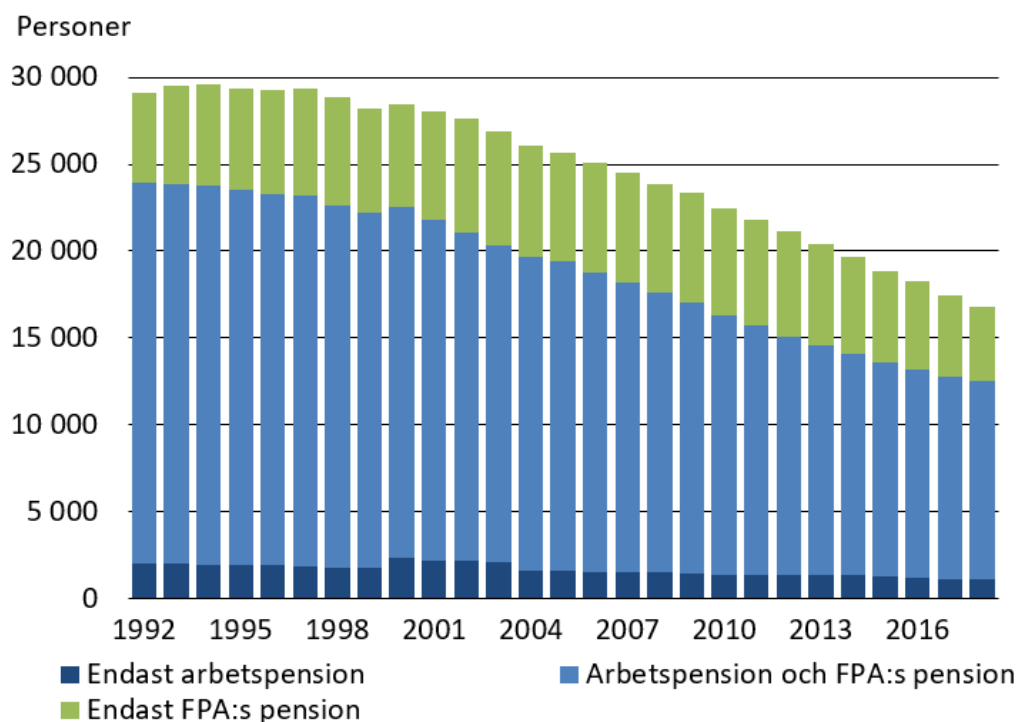
I slutet av 2018 var det främst kvinnor i åldern 65 år eller äldre som fick efterlevandepension. Andelen kvinnor under 65 år som får efterlevandepension är 10 procent. Motsvarande siffra för männen är 14 procent. De som får efterlevandepension är äldre än tidigare. År 1998 var åldern på den efterlevande maken i medeltal 71,9 år (medianen 73), medan åldern fram till 2018 har stigit till 78,0 år (medianen 80). År 2018 var förmånslåtarens vid sin bortgång i medeltal 77 år. De manliga förmånslåtarena var i medeltal 77 år och de kvinnliga förmånslåtarena 74 år. Eftersom livslängden bedöms öka i framtiden, blir de efterlevande änkor eller änklingar i en allt högre ålder. Till följd av den kraftiga förändringen i de efterlevande makarnas åldersstruktur har längden på efterlevandepensionen enligt arbetspensionssystemet blivit längre. De efterlevandepensioner som upphörde 2018 hade i medeltal betalats ut i drygt 17 år. En fjärdedel av kvinnornas efterlevandepensioner hade betalats ut i över 27 år.

År 2018 betalades barnpension från arbetspensionssystemet till omkring 12 500 barn. Antalet nya barnpensioner har sjunkit i årtal. År 2018 inleddes drygt 1 100 nya barnpensioner inom arbetspensionssystemet. Omkring 41 procent av de nya barnpensionerna inleddes i situationer där ingen får efterlevandepension.

Figur 3. Alla mottagare av barnpension och mottagarna av barnpension inom arbetspensions-systemet under åren 1981–2018. Källa: Pensionskyddscentralen.

År 2018 betalades barnpension inom arbetspensions- och folkpensionssystemen till sammanlagt 16 800 barn.

Figur 4. Alla mottagare av barnpension under åren 1992–2018 indelade enligt pensionssystem. Källa: Pensionsskyddscentralen.

Antalet personer som får barnpension har sjunkit under en längre tid. Enligt Pensionsskyddscentralens långsiktiga prognos förutspås antalet personer som får barnpension utvecklas enligt tabellen nedan och sjunka tydligt i framtiden. Också antalet barn som får barnpension enligt FPL förutspås minska i framtiden.

Mottagare av barnpension (tusental)	2020	2022	2025	2030	2045	2065	2085
Arbetspensionslagarna	12	12	11	9	6	3	2
FPL	15	14	13	12	8	5	3

Tabell 2. Uppskattning av antalet personer som får barnpensioner under åren 2020–2085. Källa: Pensionsskyddscentralen och FPA.

2.5 Förändringar i familjestrukturerna

År 2018 tillhörde 73 procent av befolkningen en familj, vilket är 4 034 000 personer. Andelen personer som hör till en familj har minskat stadigt. Ännu år 1990 hörde 82 procent av befolkningen till en familj. Det har också skett förändringar i de olika familjetypernas andelar. Antalet familjer bestående av gifta par och barn har minskat och andelen andra familjetyper har ökat sedan 1990-talets första hälft. Av familjerna bestod 64 procent av familjer med gifta par år 2018. Familjer bestående av sambor utgjorde 23 procent och familjer bestående av en förälder 13 procent. Av barnfamiljerna bestod 58 procent av gifta par år 2018. Barnfamiljer bestående av sambor utgjorde 20 procent och familjer bestående av en vårdnadshavare 22 procent.

År 2018 var 47 procent av männen och 46 procent av kvinnorna gifta. På senare tid har andelen äktenskap krympt ganska mycket. Jämfört med 1990-talet har andelen gifta sjunkit med cirka tio procentenheter och också jämfört med 2007 med fem procentenheter. På 1990-talet var fyra femtedelar av männen och tre fjärdedelar av kvinnorna i medelåldern gifta. I början av 1970-talet var andelarna till och med cirka 90 procent. År 2015 var motsvarande andelar endast cirka 60 procent. Det blev vanligare med samboförhållanden på 1970-talet, men en betydande ökning i antalet skedde först på 1990-talet. Antalet personer som lever i samboförhållanden har ökat med cirka 68 procent sedan första hälften av 1990-talet.

2.6 Förändringar i tiden i arbetslivet och i lönerna

Sedan 1960-talet har det blivit allt vanligare att kvinnor arbetar. År 1970 befann sig 22 procent av de kvinnor som fyllt 15 år utanför arbetskraften. År 2000 var motsvarande siffra fem procent. Endast någon enstaka procent av männen befann sig utanför arbetskraften under de här båda åren. År 2018 räknades 83,7 procent av männen i åldern 20–64 år till arbetskraften (sysselsatta och arbetslösa), medan motsvarande siffra för kvinnorna var 80,2 procent. Sysselsättningsgraden för män i åldern 20–64 år var 78,1 procent och för kvinnorna 75,8 procent. Sedan år 1990 har sysselsättningsgraden bland männen varit cirka 2–6 procentenheter högre än sysselsättningsgraden bland kvinnorna. År 2018 hade de män som gick i ålderspension varit i medeltal 35,9 år i arbetslivet (medianen 39,3) och kvinnorna i 34,6 år (medianen 38,2). Skillnaden är 1,3 år. Den är alltså något mindre när man beaktar alla som gått i pension. År 2018 hade alla de män som gick i arbetspension i medeltal varit 32,6 år i arbetslivet (medianen 37,3) och kvinnorna i 31,4 år (medianen 35,7). Skillnaden mellan medeltalen för männen och kvinnorna är 1,2 år.

År 2019 var medelinkomsten för män för ordinarie arbetstid 3 835 euro i månaden och för kvinnor 3 226 euro i månaden. Löneskillnaden mellan män och kvinnor har minskat under de senaste 19 åren från 19,4 procent till 15,9 procent. Männen och kvinnornas genomsnittliga inkomster skiljer sig mest från varandra i de äldre åldersgrupperna. Löneskillnaden mellan de totala inkomsterna bland dem som fyllt 60 år är 22 procent, medan den är 6 procent bland personer i åldern 20–24 år.

2.7 Bedömning av nuläget

Betydelsen och behovet av familjepensionen i samhället påverkas av förändrade familjestrukturer och hur individerna tjänar in sitt eget pensionsskydd. Förändringar i antalet ensamstående, gifta och sambor och i antalet barnfamiljer påverkar hur väl befolkningen omfattas av familjepensionsskyddet. Förändringar i hur män och kvinnor deltar i arbetslivet, i lönerna och i ordnandet av vården av barn påverkar för sin del hur det är möjligt för en person att själv tjäna in sitt pensionsskydd. Efter familjepensionsreformen 1990 har det skett strukturförändringar i

samhället och därför är det motiverat att granska de lagstadgade familjepensionssystemen på nytt.

Efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna beviljas för närvarande tills vidare. Denna lösning har varit motiverad, särskilt under familjepensionssystemets första tid, då förmånen hade stor betydelse för att trygga försörjningen främst för de änkor som arbetade i hemmet. För de yngre generationerna har efterlevandepensionen inte längre lika stor betydelse för att trygga den efterlevande makens försörjning som tidigare och därmed har också dess betydelse för samhället minskat. Detta har påverkats särskilt av att fler kvinnor arbetar och tjänar in egen pension och av att familjernas storlek har minskat. Sedan 2005 tjänas pension in också under tiden för hemvård av barn. Samhället har genomgått betydande förändringar sedan familjepensionssystemet började utvecklas och när samboförhållanden och skilsmässor blir vanligare, leder också detta till att efterlevandepension blir en förmån för allt färre. Ser man till hur länge som efterlevandepensionen betalas ut är också den förändring som skett i åldersstrukturen hos de efterlevande makarna av betydelse, då den har som följd att efterlevandepension betalas under allt längre tid.

Det har också skett förändringar i familjestrukturen under de senaste decennierna. Antalet äktenskap har minskat och när man betraktar familjetyperna, har andelen familjer bestående av ett gift par och barn minskat och de övriga typernas andel har ökat. Antalet personer i samboförhållanden har ökat med 65 procent sedan 1990-talets första hälft. På så sätt faller en ökande andel av parförhållandena utanför den trygghet som de lagstadgade familjepensionssystemen ger. Det finns heller ingen ömsesidig underhållsskyldighet mellan sambor och ingen rätt till den andras egendom motsvarande giftorätt, varför en sambos ställning på många sätt är osäker när ett dödsfall inträffar. Inom lagstiftningen om social trygghet jämföras ofta ett samboförhållande med ett äktenskap. För närvarande har en sambo dock inte rätt till efterlevandepension inom de lagstadgade pensionssystemen. På samhällsnivå kan det anses vara problematiskt att sambor faller utanför familjepensionsskyddet med tanke på tryggheten av försörjningen av deras barn.

Det främsta målet med familjepensionsreformen 1990 var att förbättra barnens familjepensionsskydd och att behandla barnen jämlikt oberoende av härkomst och familjebakgrund. Tack vare reformen förbättrades barnens ställning i jämförelse med tiden före reformen. Dock är största delen av utgifterna för familjepensionen inriktad på efterlevandepensionerna. Inom arbetspensionssystemet har nivåerna på efterlevandepensionerna stigit snabbare än nivåerna på barnpensionerna. Sedan 1995 har efterlevandepensionen i genomsnitt vuxit reellt med knappt 13 procent, medan barnpensionerna under samma tid kvarstått nästan på samma nivå som tidigare.

För närvarande skiljer sig de barnpensioner som betalas från arbetspensionssystemet från barnpensionerna i de andra systemen i fråga om längden på utbetalningstiden. Med stöd av arbetspensionslagarna får ett barn barnpension till dess att det fyller 18 år. Däremot kan en ung studerande få barnpension också efter 18 års ålder enligt andra system. FPA kan fortsätta att betala barnpension enligt FPL, om barnet är 18–20 år och studerar på heltid. Även ur den lagstadgade arbetsolycksfallsförsäkringen kan barnpension betalas till barn som är 18–24 år och studerar. Studierna ska ske på heltid och vara yrkesförberedande. Ur patientförsäkringen och trafikförsäkringen får barn ersättning för förlust av underhåll till dess att de fyller 18 år. Ersättningen betalas dock till dess barnet fyller 21 år, om det fortsätter med studier som förbereder för ett yrke. För närvarande är det inte möjligt att få stöd för studier med stöd av arbetspensionslagarna.

Inom arbetspensionssystemet är den inbördes situationen mellan dem som får barnpension inte heller helt jämlik. I de situationer då det också finns någon i familjen som får efterlevandepension, får hela familjen mer stöd för sin försörjning än då det endast är barn som får familjepensionen. Till barnen betalas barnpension separat från efterlevandepensionen och andelarna ändras

enligt antalet barn. Barnpensionen påverkas inte av om det betalas pension till en efterlevande make eller inte. Situationen är densamma i alla familjer där det inte finns någon som har rätt till efterlevandepension. Den största gruppen av dessa utgörs av familjer där föräldrarna levit i ett samboförhållande.

Med beaktande av socialförsäkringen som helhet och samhällseffekten av familjepensionen i de lagstadgade pensionssystemen kan det anses vara motiverat att alla som deltar i finansieringen delar den risk som är förknippad med en familjeförsörjares död, när målet är att trygga de minderåriga barnens underhåll efter familjeförsörjarens död. Grunderna för det gällande efterlevandepensionssystemet blir dock mottagliga för kritik, då förändringar i samhälls- och familjestrukturerna leder till att efterlevandepensionens samhällseffekt minskar nu och i framtiden. I framtiden kan efterlevandepensionen fortsättningsvis anses ha som samhällsuppgift att trygga försörjningen för den efterlevande maken och familjen i anpassningsfasen efter förmånslåtarens död, eftersom det innebär en stor livsförändring att bli änka eller änking och den kan få betydande konsekvenser för den efterlevande makens och familjens ekonomi och välmående. I denna svåra livssituation ska efterlevandepensionen ge trygghet och göra det möjligt för den efterlevande maken och familjen att anpassa sig till den förändrade situationen. En sådan anpassning eftersträvas dock inte på längre sikt med arbetspensionssystemets efterlevandepension i den gällande lagen, utan med hjälp av den försöker man bevara den efterlevande makens in-vanda försörjningsnivå tills vidare. Av detta skäl är det inte helt motiverat att i det nuvarande samhället fördela risken i det obligatoriska socialförsäkringssystemet. Efterlevandepensionen i FPL behöver också utvecklas vid sidan av efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet, med beaktande av efterlevandepensionens samhällseffekt i förhållande till mottagarna av andra behovsprövade förmåner och finansieringen av systemet.

Genom arbetspensionssystemet tryggas i stor utsträckning försörjningen bland annat för dem som blivit arbetsoförmögna eller uppnått åldern för ålderspension. Detta förhindrar de försörjningssvårigheter som annars orsakas av arbetsoförmåga och hög ålder och mer allmänt förhindras också sociala och samhälleliga problem. En hållbar finansiering av arbetspensionssystemet bidrar därmed också till en hållbar offentlig ekonomi. Ett viktigt mål med pensionsreformen 2017 var att trygga en hållbar finansiering av arbetspensionssystemet och att minska trycket att höja arbetspensionsavgiften. Detta är viktigt bland annat för att trygga en tillräcklig pensionsnivå och ett rättvist pensionssystem för alla generationer. Familjepensionssystemet är en fast del av arbetspensionssystemet och genom att minska de kostnader som det medför, kan man för sin del bidra till att trygga en hållbar finansiering av arbetspensionssystemet. Dessutom är det viktigt för hållbarheten inom arbetspensionssystemet och hela den offentliga ekonomin att människorna arbetar i stor utsträckning och att tiden i arbetslivet blir längre.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att modernisera familjepensionsskyddet i de lagstadgade pensionssystemen, så att det motsvarar de förändrade behoven i samhället och för familjerna. I fortsättningen är målet med familjepensionssystemen i första hand att trygga försörjningen under den anpassningsfas som följer efter förmånslåtarens död. Syftet med reformen är också att förbättra barnens och barnfamiljernas ställning och att justera familjepensionsförmånerna med beaktande av de förändringar som skett i arbetslivet, familjestrukturerna och samhället.

Det är motiverat att utveckla familjepensionssystemet, och revidera målen med det, i synnerhet på grund av de förändringar som skett i arbetslivet, familjestrukturerna och samhället. Då de lagstadgade pensionssystemen utvecklas är målsättningen, liksom för propositionen, att trygga en hållbar finansiering av arbetspensionssystemet.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Efterlevandepension

I propositionen föreslås det att längden på efterlevandepensionen i arbetspensionslagarna och FPL begränsas, så att efterlevandepensionen i tio år betalas till en efterlevande make som varit gift med förmånslåtare, dock åtminstone till dess att det yngsta barnet som har rätt till barnpension fyller 18 år. Efterlevandepensionen enligt FPL ska också i fortsättningen upphöra när den efterlevande maken fyller 65 år. Genom ändringen befästs målet med efterlevandepensionen att anpassa den efterlevande makens och barnfamiljernas försörjning till den ekonomiska förändring som makens död medför. Målet med efterlevandepensionen är i fortsättningen inte längre att permanent bevara den invanda försörjningsnivån. De ändringar som gäller begränsningen av efterlevandepensionens längd tillämpas på efterlevande makar som är födda 1975 och därefter, om förmånslåtare dör efter att de föreslagna lagarna har trätt i kraft.

Dessutom föreslås det att också en sambo som bott i gemensamt hushåll med förmånslåtare och som har ett gemensamt, minderårigt barn tillsammans med denne i fortsättningen ska ha rätt till efterlevandepension enligt arbetspensionslagarna och FPL. Denna efterlevandepension betalas till dess att det gemensamma barnet fyller 18 år. Det förutsätts att boendet i gemensamt hushåll är etablerat, det vill säga att samborna bott i det gemensamma hushållet under minst fem år före förmånslåtarens död. Förslaget förbättrar barnfamiljernas situation oberoende av familjeform.

4.1.2 Barnpension

I propositionen föreslås det att barnets rätt till pension i enlighet med arbetspensionslagarna ska förlängas och bli två år längre än i dag, till dess att barnet fyller 20 år. Dessutom föreslås det i propositionen när det gäller barnpensionen i arbetspensionslagarna, att den efterlevande makens kalkylerade familjepensionsandel ska betalas som barnpension till barnet, om det inte finns någon som får efterlevandepension. Genom de föreslagna ändringarna i barnpensionerna inriktas familjepensionsskyddet i arbetspensionssystemet på att trygga barnens försörjning. Det föreslås inga ändringar i barnpensionen i FPL.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Hur målen med familjepensionssystemen uppnås och deras samhällseffekter har inte enbart samband med innehållet i familjepensionssystemen, utan också med familjestrukturerna, familjemedlemmarnas ekonomiska förhållanden, att det blivit vanligare att båda makarna arbetar, längre studietider och mer allmänt med individens möjligheter att ta ansvar för sin egen och familjens försörjning. Dessutom påverkas helheten av andra förmåns- och servicesystem i samhället och annat individuellt beteende.

Genom arbetspensionssystemens verksamhet tryggas skälig försörjning för människorna flera decennier in i framtiden. Sådana konsekvenser på mycket lång sikt har man försökt bedöma i propositionen utifrån de uppgifter som är tillgängliga just nu. De här bedömningarna är förknippade med stor osäkerhet, i synnerhet när det gäller verkningar som sträcker sig utanför arbetspensionsförmånerna, eftersom också helt oförutsebara utvecklingskedjor kan ske i samhället och i människornas verksamhet.

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för hushållen

Efterlevandepension

År 2018 betalades familjepensioner från arbetspensionssystemet till cirka 250 400 efterlevande makar och 12 500 barn och från FPA till 4 800 efterlevande makar och 15 700 barn. När man beaktar att en del får pension både från arbetspensionssystemet och från FPA, blir det totala antalet pensionstagare 250 600 efterlevande makar och 16 800 barn.

En reform av efterlevandepensionen i enlighet med propositionen kommer till en början att öka antalet personer som får efterlevandepension något, eftersom en del av de efterlevande sambor som levtt i gemensamt hushåll omfattas av systemet. Det uppskattas att antalet personer som kommer att få efterlevandepension för att de bott i gemensamt hushåll uppgår till färre än 200 personer per år och på lång sikt bedöms antalet minska. I och med att antalet äktenskap och födda barn minskar, bedöms antalet personer som får efterlevandepension minska något även utan lagändringar. På lång sikt kommer reformen att minska antalet personer som får efterlevandepension med över en fjärdedel på grund av att efterlevandepensionen blir tidsbestämd. På 2040-talet kommer det att bli tydligt att antalet pensionstagare som får efterlevandepension minskar för att pensionen blivit tidsbestämd. Det bedöms att antalet personer som får efterlevandepension kommer att minska i sin helhet på lång sikt.

Mottagare av efterlevandepension (tusental)	2020	2022	2025	2030	2045	2065	2085
Arbetspensionslagarna							
Kalkyl, gällande lag	241	237	232	229	218	189	197
Kalkyl, efter reformen	241	237	233	231	216	157	141
Effekt	0	0	1	2	-1	-32	-56
Folkpensionslagen							
Kalkyl, gällande lag	5	4	4	3	2	1	1
Kalkyl, efter reformen	5	4	5	5	3	1	1
Effekt	0	0	1	2	1	0	0

Tabell 3. Hur ändringarna i arbetspensionslagarna och folkpensionslagen inverkar på antalet personer som får efterlevandepension under åren 2020–2085. Källa: Pensionsskyddscentralen och FPA.

Enligt förslaget ska efterlevandepensionen bli tidsbestämd, vilket på årsnivå och sett till beloppet mest påverkar de pensionstagare som får efterlevandepension utan minskning. Förslaget påverkar också dem som oberoende av minskningen får efterlevandepension på grund av att den efterlevande själv har tjänat in liten eller ingen egen arbetspension och dem för vilka grunden för familjepensionen och därmed också den utbetalda efterlevandepensionen är stor, eftersom förmånslätaren tjänat in mycket pension. I sådana situationer har efterlevandepensionen enligt

den gällande lagen, som i regel betalats till dess att den efterlevande maken dött, tryggt den efterlevande makens försörjning på ett mer heltäckande sätt än vad det nya förslaget kommer att göra. Ur ett livstidsperspektiv kommer förslaget att få de största konsekvenserna i euro för unga efterlevande makar, eftersom de enligt den gällande lagen får efterlevandepension tills vidare. Efter att utbetalningen av familjepensionen upphör, tryggas försörjningen för de efterlevande makarna i fortsättningen av andra system för den sociala tryggheten på samhällsnivå, det vill säga på samma sätt som för dem som inte omfattas av familjepensionsskyddet.

De föreslagna ändringarna om en begränsning av efterlevandepensionens längd påverkar inte försörjningen för dem som för närvarande får efterlevandepension, eftersom ändringarna tillämpas på efterlevande makar som är födda 1975 och därefter, om förmånslåtarens död efter att de föreslagna lagarna har trätt i kraft. Ändringarna gäller således inte de efterlevandepensioner som redan betalas ut och inte heller efterlevande makar som är födda före 1975.

Den tidsbestämda efterlevandepensionen påverkar inte barnfamiljernas försörjning, eftersom den enligt de föreslagna ändringarna betalas åtminstone till dess att det yngsta barnet som har rätt till barnpension fyller 18 år.

År 2019 var kvinnorna i genomsnitt 74,3 år när de blev änkor och männen 75,1 år när de blev änklingar. I framtiden kommer människorna sannolikt att bli änkor eller änklingar i allt högre ålder. Således kommer de flesta som får efterlevandepension i framtiden också att vara efterlevande makar som varit gifta med förmånslåtare, eftersom en förutsättning för att man ska få efterlevandepension om man levit i gemensamt hushåll är att det finns ett barn under 18 år som får familjepension.

Barnpension

De föreslagna ändringarna i barnpensionen i arbetspensionssystemet kommer inte att höja antalet barn som får barnpension på individnivå, men på årsnivå kommer antalet att öka, eftersom barnpensionen enligt arbetspensionssystemet i fortsättningen ska betalas ut två år längre än i dag. Bedömningen är att också antalet barn som får barnpension på lång sikt kommer att minska oberoende av reformen. Det här beror bland annat på att färre föräldrar till minderåriga barn än tidigare dör.

Mottagare av barnpension, arbetspension (tusental)	2020	2022	2025	2030	2045	2065	2085
Kalkyl, gällande lag	12	12	11	9	6	3	2
Kalkyl, efter reformen	12	13	14	12	8	4	3
Effekt	0	2	3	3	2	1	1

Tabell 4. Hur ändringarna av barnpensionen i arbetspensionssystemet inverkar på antalet personer som får barnpension under åren 2020–2085. Källa: Pensionsskyddscentralen.

De föreslagna ändringarna av åldern när barnpensionen upphör och betalningen av den efterlevande makens kalkylerade pensionsandel till barnen, kommer att förbättra den ekonomiska ställningen för dem som får barnpension, eftersom barnpensionen tidsmässigt och för en del av

barnen också storleksmässigt kommer att ligga på en något bättre nivå än tidigare. I fortsättningen kommer också de barn som fötts inom ett samboförhållande att vara i en jämligare ställning med de barn som fötts inom ett äktenskap. Enligt gällande lag har den som levt i ett samboförhållande inte rätt till efterlevandepension efter sin sambo, vilket betyder att den sammanlagda familjepensionen för en familj som är baserad på ett samboförhållande är lägre än för en familj som är baserad på ett äktenskap. Barnen får barnpension som är separat från efterlevandepensionen och andelarna ändras enligt antalet barn. Barnens andelar påverkas för närvarande inte av om någon får efterlevandepension eller inte. Reformen medför en förändring i sådana situationer, i och med att den efterlevande makens kalkylerade pensionsandel betalas till barnen, och delvis också i och med att rätten till efterlevandepension utvidgas.

Övriga förmåner

Förutom av familjepensionerna påverkas familjernas försörjning av andra pensioner och förmåner som tryggar efterlevande makars och barns försörjning. Efterlevandepensionen och barnpensionen beaktas som en inkomst som minskar flera andra av de pensioner och förmåner som FPA betalar. Sådana är folkpensionen, garantipensionen, pensionsstödet, arbetsmarknadsstödet, bostadsbidraget för pensionstagare, studiestödet, utkomststödet, militärunderstödet och vårdtillägget till stödet för hemvård och privat vård av barn samt det allmänna bostadsbidraget när det gäller efterlevandepension. I propositionen föreslås det inga ändringar i hur de här förmånerna fastställs.

Inom studiestödet beaktas alla skattepliktiga bruttoinkomster, också familjepensioner, i den studerandes egen årliga inkomstgräns och i föräldrarnas inkomster. Alla skattepliktiga bruttoinkomster beaktas också i inkomstgränsen för räntebidraget. När utbetalningen av den tidsbestämda efterlevandepensionen upphör, kan alltså studiestödet öka för de efterlevande makar som får studiestöd. På motsvarande sätt kan studiestödet minska för barnen i och med att åldern för när barnpensionen upphör höjs. Barnpensionernas genomsnittliga belopp (år 2018 i genomsnitt 500 euro i månaden) kommer dock inte att påverka studiestödet, om barnet inte har några andra inkomster som ska beaktas i studiestödet.

4.2.1.2 Konsekvenser för arbetspensionsutgiften och finansieringen av arbetspensionerna

De föreslagna ändringarna av familjepensionerna i arbetspensionssystemet bedöms¹ öka arbetspensionsutgiften fram till år 2048. På årsnivå är effekten som störst cirka 51 miljoner euro år 2030 med prisnivån för år 2018. Därefter bedöms effekten av reformen ändras och minska arbetspensionsutgiften. I slutet av prognosperioden, år 2085, bedöms arbetspensionsutgiften på årsnivå vara 680 miljoner euro lägre jämfört med arbetspensionsutgiften enligt den gällande lagen enligt prisnivån för år 2018. Av arbetspensionssystemets pensionsutgifter påverkar reformen endast utgiften för familjepensionen.

¹ Källa: Päivitettyt perhe-eläkeuudistuksen vaikutusarviot, red. Kaarlo Reipas 13.3.2020, Opublicerad promemoria, Pensionsskyddscentralen

RP 66/2021 rd

Arbetspensionsutgiften (mn euro)	2020	2022	2025	2030	2045	2065	2085
Kalkyl, gällande lag	29308	30471	32172	34915	39764	55273	75660
Kalkyl, efter reformen	29308	30478	32206	34966	39781	54975	74981
Effekt	0	7	34	51	17	-299	-680

Tabell 5. Hur ändringarna av familjepensionen i arbetspensionssystemet påverkar arbetspensionsutgiften under åren 2020–2085. Källa: Pensionsskyddscentralen.

I förhållande till arbetsinkomstbeloppet håller sig effekten av de föreslagna ändringarna på arbetspensionsutgiften under 0,1 procentenheter till 2060-talet. År 2085 minskar reformen arbetspensionsutgiften med 0,33 procentenheter i förhållande till arbetsinkomstbeloppet. Effekten är större inom den mansdominerade privata sektorn, där familjepensionsutgiftens andel av alla pensionsutgifter är större.

De föreslagna ändringarna kommer att öka ArPL-avgiften något fram till slutet av 2040-talet. Därefter blir effekten på ArPL-avgiften negativ och i slutet av prognosperioden är den 0,36 procentenheter av ArPL-lönesumman.

Ändringarna i arbetspensionsutgiften föranleds under de första årtiondena i huvudsak av de föreslagna ändringarna i rätten till pension för efterlevande sambor och i barnpensionen, vilka ökar antalet personer som årligen får familjepensioner och de pensioner som betalas ut. På längre sikt har arbetspensionsutgiften bedömts minska främst till följd av att efterlevandepensionen föreslås bli tidsbestämd.

4.2.1.3 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Reformen påverkar den statliga ekonomin genom att öka utgifterna för förmåner som finansieras av staten², men också genom att förbättra arbetspensionssystemets ekonomiska hållbarhet.

Den utvidgning av efterlevandepensionen i FPL som föreslås i propositionen till efterlevande sambor som levit i gemensamt hushåll, ökar statens utgifter för efterlevandepension enligt FPL med 0,3, 0,6 och 0,8 miljoner euro under åren 2022–2024. År 2024 minskar den utgifterna för folkpension och garantipension med 0,1 miljoner euro och för det allmänna bostadsbidraget med 0,1 miljoner euro. Höjningen av åldersgränsen för upphörandet av barnpensionen i arbetspensionslagarna med två år sänker dessutom i någon mån FPA:s förmånsutgifter bland annat för utkomststödet och studiestödet. Ändringarnas eventuella inverkan på FPA:s övriga förmånsutgifter bedöms vara mycket liten.

De föreslagna ändringarnas konsekvenser för den offentliga ekonomin har också granskats på lång sikt, eftersom ändringarna till en betydande del riktar sig flera decennier in i framtiden. Det är dock väldigt svårt att på ett tillförlitligt sätt uppskatta konsekvenserna för den offentliga ekonomin så långt framåt i tiden med de arbetsmetoder som är tillgängliga i dag.

² Källa: Kostnadskalkyl som gjorts av FPA:s Aktuarie- och ekonomiservicegrupp

På lång sikt påverkas den offentliga ekonomin av att efterlevandepensionen inom arbetspensionssystemet ändras och blir tidsbestämd, vilket avsevärt ökar utgifterna för förmåner som folkpension, garantipension, bostadsbidrag för pensionstagare och utkomststöd, om man antar att de här statligt finansierade förmånerna förblir som de är i dag och att övriga omständigheter som påverkar de här förmånerna till stor del kvarstår som de är just nu. Utifrån de uppskattningar som gjorts på basis av Pensionsskyddscentralens och FPA:s långtidsprognoser kan statens utgifter till följd av de ändringar som föreslås i propositionen bedömas öka lineärt, så att kostnadseffekten skulle uppgå till ett värde av 3 miljoner euro år 2045, 18 miljoner euro år 2055, 72 miljoner euro år 2065 och efter år 2075 skulle utgifterna plana ut på omkring 150 miljoner euro på årsbasis.

I synnerhet bland de äldre som får efterlevandepension finns det många som är klienter hos den kommunala socialservicen (hemvård, serviceboende med heldygnsomsorg och annat serviceboende samt institutionsvård). Om de här tjänsterna används varaktigt, bestäms avgifterna för tjänsterna för närvarande enligt klientens inkomster. Den föreslagna reformen förutspås minska andelen efterlevande makar som har rätt till efterlevandepension i framtiden och på så sätt ändra de efterlevande makarnas inkomstbildning jämfört med utvecklingen enligt den nuvarande lagstiftningen. Ändringen i inkomstbildningen påverkar i någon mån långtidsklienternas inkomstbundna klientavgifter och på så sätt kommunernas inkomster från klientavgifterna, om avgifterna bestäms och de övriga omständigheterna kring utbudet och användningen av tjänsterna förblir på samma sätt som tidigare.

4.2.1.4 Konsekvenser för de efterlevande makarnas försörjning

I propositionen föreslås att efterlevandepensionen begränsas till tio år, vilket är en ändring som sannolikt påverkar de efterlevande makarnas försörjning. Ändringen bedöms påverka försörjningen i huvudsak för de efterlevande makar som fyllt 65 år och till denna del bedöms konsekvenserna noggrannare i propositionen. Ändringen påverkar egentligen inte de efterlevande makar som inte får någon efterlevandepension på grund av att pensionen minskas och därför har de här efterlevande makarna inte beaktats i målgrupperna för granskningen av försörjningen. Om de pensioner som minskats till noll euro beaktades i granskningen, skulle den genomsnittliga effekten av ändringen bli mindre i kalkylen. Av alla de kvinnor i åldern 65–75 år som är berättigade till efterlevandepension, får 82,6 procent en efterlevandepension som är större än noll euro.

De bedömningar som gäller konsekvenserna för försörjningen har utarbetats³ genom att jämföra situationen 2017 med två beräkningar som gjorts med hjälp av mikrosimuleringsmodellen SISU⁴. Kalkyl A visar hur mycket en tidsbegränsning av efterlevandepensionen i medeltal påverkar den ekonomiska situationen för de kvinnor som får efterlevandepension. Kalkyl B visar hur mycket en tidsbegränsning av efterlevandepensionen påverkar den ekonomiska situationen för de efterlevande makar för vilka utbetalningen av efterlevandepensionen skulle upphöra efter

³ Rantala, Juha & Pyy-Martikainen, Marjo (2020): Arvioita leskeneläkkeen määrääikaistamisen tulonjakovaikutuksista. Opublicerad promemoria, Pensionsskyddscentralen/FPA.

⁴ SISU-modellen är ett beräkningsverktyg som är avsett för planeringen av personbeskattningen och den sociala tryggheten. Med hjälp av modellen och det omfattande registermaterialet på individnivå, som för närvarande är baserat på uppgifter från 2017, kan man bedöma konsekvenserna av olika reformer för försörjningen.

tidsbegränsningen på tio år. Genom att jämföra resultaten av kalkylerna A och B med situationen 2017, kan man bedöma den förändring som en tidsbestämd efterlevandepension medför i nuläget.

För närvarande är majoriteten av dem som får efterlevandepension kvinnor över 75 år. Det har blivit vanligare att kvinnor arbetar och männens livslängd växer snabbare än kvinnornas, vilket leder till att försörjningen för de äldsta personerna som får efterlevandepension sannolikt ser helt annorlunda ut i dag än för dem som blir änkor eller änklingar i framtiden. Av denna orsak har effekterna av att efterlevandepensionen blir tidsbestämd på försörjningen granskats utifrån den ekonomiska situationen för kvinnor i åldern 65–74 år som får efterlevandepension. Det är inte ändamålsenligt att göra en motsvarande granskning för männens del, eftersom det är rätt få män som får efterlevandepension och efter minskningen lämnar det för många av männen ingen efterlevandepension alls. Man kan anta att försörjningen i den grupp av änkor som ingår i undersökningen mest påminner om försörjningen hos de 65 år fyllda kvinnor som kommer att få efterlevandepension i framtiden. För att underlätta beräkningarna har undersökningen dessutom avgränsats till änkor som bor ensamma.

I slutet av 2017 betalades efterlevandepension enligt arbetspensionslagarna till målgruppen, det vill säga ensamboende i åldern 65–74 år, bestående av cirka 48 000 efterlevande makar. År 2017 utgjorde efterlevandepensionen 30 procent av målgruppens bruttoinkomster. Av målgruppen var 15 procent låginkomsttagare enligt en låginkomstgräns på 60 procent och 3 procent enligt en låginkomstgräns på 50 procent.

Enligt undersökningen skulle en tidsbegränsning av efterlevandepensionen sänka målgruppens disponibla inkomst (nettoinkomsten) med i medeltal tio procent (kalkyl A). För dem som skulle förlora efterlevandepensionen, skulle den disponibla inkomsten sjunka med 18 procent (kalkyl B). Den ökning av övriga inkomstöverföringar och de skattelindringar som ingår i resultaten, kompenserar omkring hälften (53 procent) av den minskning av den disponibla inkomsten som orsakas av att efterlevandepensionen blir tidsbestämd. Av detta utgjorde beskattningens andel 32 procentenheter och de övriga inkomstöverföringarnas andel 21 procentenheter.

För de två inkomstklasserna med lägst inkomster i målgruppen (med en årsinkomst under 14 000 euro eller 14 000–19 000 euro) skulle effekterna av en tidsbegränsning av efterlevandepensionen vara mindre än genomsnittet både relativt sett och sett till eurobeloppet. Relativt sett skulle den disponibla inkomsten sjunka mest i de två inkomstklasserna för medelinkomsttagarna (en årsinkomst på 19 000–24 000 euro eller 24 000–36 000 euro) och sett i euro mest i inkomstklassen med högst inkomster (en årsinkomst över 36 000 euro). I inkomstklassen med årsinkomster på under 14 000 euro kompenseras effekten av att efterlevandepensionen upphör av en ökning av andra inkomstöverföringar. När inkomstnivån stiger blir effekten av andra inkomstöverföringar mindre och effekten av skattelindringar ökar.

Enligt bedömningen höjer en tidsbegränsning av efterlevandepensionen den genomsnittliga låginkomstgraden för målgruppen från 15 procent till 30 procent då en låginkomstgräns på 60 procent används i beräkningen (kalkyl A). För dem som inte längre får efterlevandepension efter den begränsade tiden, skulle låginkomstgraden stiga från 15 procent till 42 procent (kalkyl B). Förändringarna är liknande med en låginkomstgräns på 50 procent, men till sin nivå betydligt lägre. I jämförelse med utgångsläget ökar målgruppens låginkomstgrad enligt kalkyl A från 3 procent till 8 procent och enligt kalkyl B från 3 till 13 procent.

I propositionen har effekten av en tidsbestämd efterlevandepension inte granskats med avseende på försörjningen för dem som får efterlevandepension och är under 65 år. En sådan granskning skulle vara svår att genomföra med SISU-modellen, eftersom gruppen är heterogen och liten till

antalet. Av alla dem som får efterlevandepension är andelen personer under 65 år tio procent och andelen under 55 år två procent. De pensionstagare som får efterlevandepension och som bor på en institution har inte heller granskats med avseende på försörjningen. Merparten av dem som bor på en institution har fyllt 65 år. Också änklingar faller utanför granskningen av de orsaker som nämnts tidigare.

De ändringar som föreslås i propositionen har inte enbart ovannämnda konsekvenser för de efterlevande makarnas försörjning, utan också konsekvenser för försörjningen ur ett livstidsperspektiv, eftersom efterlevandepensionen minskar i genomsnitt under den efterlevandes livstid, om efterlevandepensionen blir tidsbestämd. Ur livstidsperspektivet blir konsekvenserna av att efterlevandepensionen tidsbegränsas störst bland dem som blivit änkor eller änklingar som unga. År 2018 uppgick andelen efterlevande makar som inte fyllt 50 år till tre procent. Under den här gruppens livstid minskar den utbetalda efterlevandepensionen avsevärt som en följd av att den blir tidsbestämd.

I propositionen granskas den potentiella situationen för försörjningen 2017. Den bild som formats utifrån prognoskalkylerna om dem som får efterlevandepension och om efterlevandepensionens inverkan på försörjningen kan man dock anta att kommer att ändras under de kommande decennierna till följd av att kvinnorna arbetar mer och männens livslängd utvecklas snabbare, liksom också av de ökande andelarna personer som aldrig ingått äktenskap och personer som skilt sig. Också andra inkomstöverföringar och beskattningen har beaktats i kalkylen så som de var år 2017 och det är sannolikt att det sker förändringar också bland dem under de kommande decennierna.

4.2.2 Konsekvenser för försäkringsanstalternas verksamhet

De ändringar som föreslås i propositionen bedöms öka antalet personer som får familjepensionsförmåner och därigenom öka arbetspensionsanstalternas och FPA:s arbetsmängd något i fråga om beviljandet och granskningen av förmånerna under de närmaste åren efter att lagarna trätt i kraft. På längre sikt kommer det administrativa arbetet dock att minska, då antalet förmånstagare börjar minska.

De föreslagna ändringarna bedöms förorsaka försäkringsanstalternas kostnader av engångskaraktär för ändringar i datasystemen, personalutbildningar och ändringar i anvisningarna året innan de träder i kraft och det år som de träder i kraft. För arbetspensionsanstalternas gemensamma datasystem uppgår kostnaderna till cirka 450 000–600 000 euro, för de anstaltsspecifika funktionerna i medeltal till 100 000 euro och för FPA till cirka 103 000 euro. Dessutom bedöms att försäkringsanstalterna får något högre kostnader för beslutsfattande och kundservice under de första åren efter att ändringarna trätt i kraft.

4.2.3 Övriga samhällseliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för medborgarnas ställning och verksamhet i samhället

De ändringar som föreslås i propositionen anknyter till de grundläggande fri- och rättigheterna i 6 § 1 mom. och 19 § 2 mom. i grundlagen, det vill säga till jämlikhet och till allas rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad. I propositionen ökar jämlikheten för de barn som är förmånstagare genom de föreslagna ändringarna som gäller rätten till den efterlevande makens kalkylerade pensionsandel och pensionsrätten för en efterlevande som levt i ett samboförhållande. Tack vare ändringarna kommer nivån på familjepensionsskyddet för en barnfamilj som helhet inte längre att vara beroende av om barnens föräldrar varit gifta med varandra.

Den föreslagna ändringen av åldern för när barnpensionen upphör infaller tidsmässigt nära den tidpunkt när barn genomgår utbildningar på andra stadiet, alltså en yrkesutbildning eller gymnasieutbildning. Största delen av dem som genomgår en utbildning på andra stadiet slutför sina gymnasie- eller yrkesstudier inom loppet av 3,5–4,5 år⁵. År 2018 slutförde 82 procent av gymnasiets nya studerande enligt uppgift gymnasiets lärokurs på högst 3,5 år och 90 procent på högst 4,5 år. Av de studerande inom yrkesutbildningen avlade 65 procent en yrkesinriktad examen på 3,5 år eller mindre och 73 procent på högst 4,5 år.

Enligt de föreslagna ändringarna är syftet med familjepensionen i fortsättningen att trygga försörjningen för barnfamiljerna och maken under anpassningstiden efter den ena makens död. Syftet med den gällande efterlevandepensionen enligt arbetspensionssystemet är också att bevara den efterlevande makens försörjning på en skälig nivå efter familjeförsörjarens död. Ändringen kan anses vara motiverad på grund av den förändring i familje- och samhällsstrukturerna som beskrivs i propositionen.

4.2.3.2 Sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan samt konsekvenser för jämlikheten och barnen

I propositionen föreslås ändringar i åldern för när barnpensionen upphör, den efterlevande makens kalkylerade pensionsandel och pensionsrätten för en efterlevande som levt i ett samboförhållande, vilka kommer att förbättra barnens ekonomiska försörjning när en familjeförsörjare har dött.

I propositionen föreslås inga ändringar i omfattningen av barnens rätt till pension, vilket betyder att ändringarna inte påverkar antalet personer som får barnpension. Den föreslagna ändringen att efterlevandepensionen ska bli tidsbestämd påverkar inte barnfamiljernas försörjning, eftersom efterlevandepensionen också i fortsättningen i regel ska betalas till dess att det yngsta barnet som får barnpension uppnår myndighetsåldern.

Enligt propositionen kan efterlevandepension betalas, förutom till förmånstagarna enligt den gällande lagstiftningen, också till en sambo som uppfyller villkoren och som har levt i gemensamt hushåll med förmånslåtare eller, om det inte finns någon som får efterlevandepension, som en så kallad tilläggsdel till barn. De här ändringarna förbättrar jämlikheten mellan barn som lever i olika typer av familjer, eftersom familjepensionens belopp för hela familjen inte är direkt beroende av om barnets föräldrar har ingått äktenskap. Av de barnpensioner som började betalas 2019 betalades 440, det vill säga 41 procent, i situationer där det inte fanns någon som fick efterlevandepension. Antalet sambor som i fortsättningen har rätt till efterlevandepension, cirka 200 personer årligen, påverkar antalet tilläggsdelar för barn, vilket innebär att antalet barn som får tilläggsdelar årligen uppgår till drygt 200 personer.

De föreslagna ändringarna bedöms inte ha några negativa konsekvenser för barnens försörjning eller andra konsekvenser som försämrar barnens ställning.

⁵ Finlands officiella statistik (FOS): Studiernas gång [e-publikation] ISSN=1799-1013. 2019. Helsingfors: Statistikcentralen [hänvisat: 7.5.2020]. Åtkomstsätt: http://www.stat.fi/til/opku/2019/opku_2019_2020-03-12_tie_001_sv.html

4.2.3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Efterlevandepension

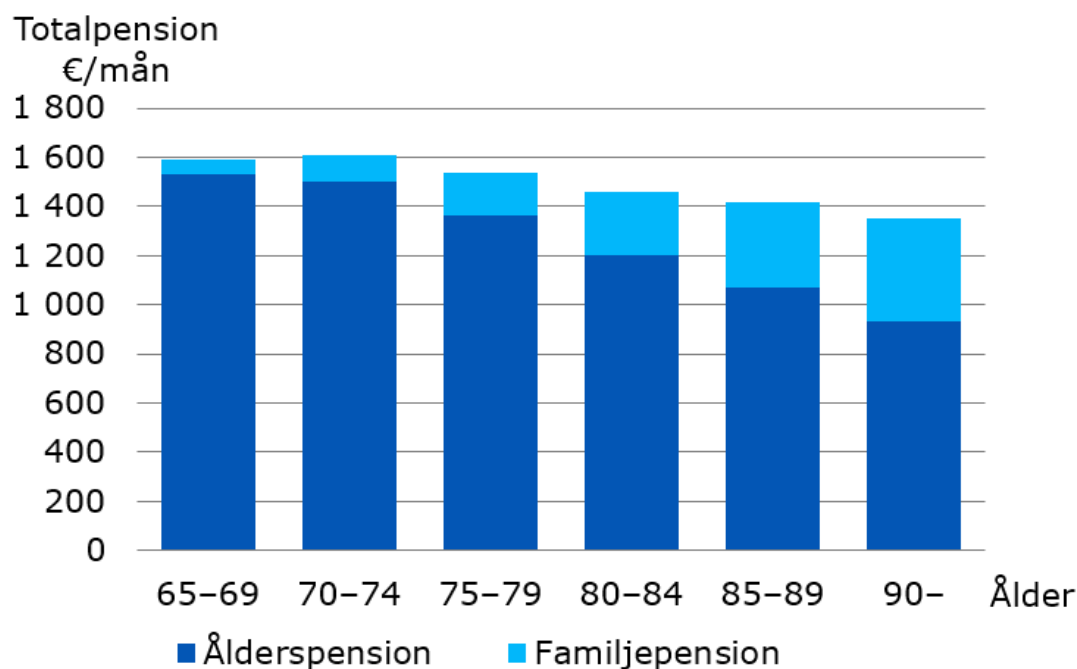
Konsekvenserna av de ändringar som i propositionen föreslås för efterlevandepensionen⁶ gäller i praktiken fler kvinnor än män, eftersom den största delen av dem som får efterlevandepension för närvarande är kvinnor och man antar att det kommer att vara så också i framtiden. Den stora andelen kvinnor som får efterlevandepension beror i huvudsak på att kvinnornas livslängd i genomsnitt är längre än männens och att kvinnorna i snitt oftare ingår äktenskap eller förhållanden med män som är äldre än dem själva.

Efterlevandepensionens samhällseffekt minskar sannolikt också för kvinnorna i framtiden, om skillnaden i livslängd mellan män och kvinnor fortsätter att minska i enlighet med befolkningsprognosen och kvinnorna tjänar in mer egen pension, vilket påverkar minskningen av efterlevandepensionen. Samhällseffekterna av efterlevandepensionen har redan minskat kontinuerligt, emedan antalet äktenskap har minskat och antalet sambor eller ensamboende har ökat. Om den tidigare utvecklingen fortsätter, minskar andelen personer som har rätt till efterlevandepension också i framtiden och en allt mindre del av befolkningen omfattas av efterlevandepension.

År 2019 var 84 procent av dem som fick efterlevandepension enligt arbetspensions- och folkpensionssystemet kvinnor (208 100 personer) och 16 procent var män (40 600 personer). Antalet efterlevande makar som var 65 år eller äldre var 223 600, av vilka 84 procent var kvinnor. Antalet personer under 65 år som fick efterlevandepension var 25 100, och av dem var 78 procent kvinnor. I siffrorna ingår också de efterlevandepensioner enligt arbetspensionssystemet som efter minskningen i praktiken inte betalas ut. Av dem som får en efterlevandepension som är större än noll euro enligt arbetspensionssystemet är 88 procent kvinnor. De relativa andelarna kvinnor och män bedöms kvarstå nära nuvarande nivå på lång sikt. Omkring 13 000 nya efterlevandepensioner inleds varje år och av dem beviljas 80 procent till kvinnor.

Efterlevandepensionen är i snitt mer ekonomiskt betydelsefull för kvinnor än för män, då man ser till efterlevandepensionernas belopp. Kvinnornas egna pensioner är i genomsnitt lägre än männens, varför efterlevandepensionen har en betydande inverkan på det totala pensionsskyddet för de kvinnor som har rätt till efterlevandepension. Ju äldre pensionstagaren är, desto större är efterlevandepensionens andel av hela pensionen. Efterlevandepensionens andel av den totala pensionen var 160 euro bland alla de kvinnor som fick ålderspension 2019, medan motsvarande andel för männen var 13 euro (figur 5).

⁶ Källa: Muistio perhe-eläkeuudistuksen vaikutusarvioita, red. Suvi Ritola 26.3.2020, Opublicerad pro-memoria, Pensionsskyddscentralen

Figur 5: Den genomsnittliga totala pensionen (euro/månad) för de kvinnor som fyllt 65 år och fick ålderspension 31.12.2019 indelad enligt olika åldersgrupper. Källa: Pensionsskyddscentralen.

Efterlevandepensionens belopp räknas ut på basis av makens pension och den påverkas i regel av den minskning som görs utifrån den efterlevande makens egen pension eller kalkylerade invalidpension. Som en följd av minskningen kan det hända att det inte blir något kvar att betala ut. År 2019 var efterlevandepensionen för 36 procent av männen noll euro till följd av minskningen, medan motsvarande andel för kvinnorna var 6 procent. År 2019 var den genomsnittliga efterlevandepensionen som betalades från arbetspensionssystemet 660 euro i månaden för kvinnorna och 347 euro för männen, om man utesluter de pensioner som minskats till noll euro. Även om de pensioner som minskats till noll euro beaktas, uppgår den genomsnittliga efterlevandepensionen till 619 euro i månaden för kvinnorna och 220 euro i månaden för männen.

Bland de efterlevandepensioner som inleds årligen har andelen minskade pensioner ökat kontinuerligt. I början av 1990-talet påverkade minskningen cirka 10 procent av de nya pensionerna bland kvinnorna, medan den år 2019 påverkade så mycket som 58 procent (allmän minskning av pensionen eller minskning till noll). Kvinnornas egen pension har således allt mer minskat beloppet av den efterlevandepension som betalas ut och därför bedöms efterlevandepensionens betydelse för kvinnorna ha minskat. För de minskade efterlevandepensioner som inleddes år 2019 (också de som minskades till noll) var minskningen i medeltal 352 euro (341 euro för kvinnorna och 387 euro för männen).

Den föreslagna ändringen att efterlevandepensionen ska bli tidsbestämd ska gälla de som är födda 1975 eller senare. Enligt bedömningen kommer de här åldersklasserna att bli änkor och änklingar i snitt från början av 2050-talet när de är över 70 år. År 2019 var de som blev änkor i

medeltal 74,3 år och änklingar 75,1 år. Åldern har stigit hela tiden med cirka 0,3 år per år. Eftersom den genomsnittliga förväntade livslängden bedöms bli allt längre i framtiden, blir många antagligen änkor eller änklingar i allt högre ålder i fortsättningen också.

Man bedömer att pensionsskillnaden mellan könen kommer att minska i framtiden, men kvinnornas pensioner bedöms fortsättningsvis vara lägre till beloppet än männens. Enligt Pensions- skyddscentralens mikrosimuleringsmodell ELSI är kvinnornas medianpension (den egna arbets- pensionen) i förhållande till männens medianpension vid 75 års ålder cirka 80 procent bland dem som är födda på 1950-talet, 82 procent bland dem som är födda på 1960-talet, 83 procent bland dem som är födda på 1970-talet, 86 procent bland dem som är födda på 1980-talet och 87 procent bland dem som är födda på 1990-talet. När pensionsskillnaden blir mindre och antalet personer som har rätt till efterlevandepension blir färre, minskar också efterlevandepensionens samhällseffekt som utjämnare av pensionsskillnaden.

Efterlevandepensionen är varken nu eller i framtiden ett ändamålsenligt sätt för att i samhället jämna ut pensionsskillnaderna. Detta beror på att bakgrundsfaktorerna⁷ till skillnaderna i pension mellan kvinnorna och männen i hög grad gäller alla kvinnor och inte enbart dem som omfattas av rätten till efterlevandepension.

Med anledning av att efterlevandepensionen i propositionen föreslås bli tidsbestämd blir den egna pensionsnivån i fortsättningen viktigare också bland dem som omfattas av efterlevandepension. Reformen följer en förändring som redan syns i samhället från en familjemodell med en familjeförsörjare mot ett pensionskydd som grundar sig på två arbetande föräldrar och det egna individuella arbetet. Ändringarna stöder att båda har samma ansvar för sin egen försörjning. Andra samhällsmål främjas också av att båda könen arbetar i stor utsträckning.

Den tidsbestämda efterlevandepensionen bedöms förkorta kvinnornas efterlevandepensioner mer än männens, eftersom kvinnornas efterlevandepensioner i genomsnitt fortsätter längre än männens. År 2019 var längden på de efterlevandepensioner som upphörde när en kvinna dog i medeltal 18,8 år och för männen var motsvarande siffra 10,5 år. För dem som inte fyllt 65 år och som fått efterlevandepension sedan 2015 är den beräknade längden på pensionen 23,4 år, för kvinnorna 24,6 år och för männen 19,7 år.

Den genomsnittliga längden på efterlevandepensionen bedöms minska i framtiden, även om det inte skulle införas några ändringar i längden för utbetalningen av pensionen. Enligt befolkningsprognosen knappar den förväntade livslängden för män in på den förväntade livslängden för kvinnor. Dessutom lever allt fler tills de blir gamla, varför tiden mellan makarnas död i snitt blir kortare. Därför kan man anta att tidsbegränsningen av efterlevandepensionen relativt sett kommer att förkorta efterlevandepensionen mindre för de generationer som kommer att omfattas av den, än vad de nuvarande statistikuppgifterna gör gällande.

I propositionen föreslås att rätten till efterlevandepension utvidgas till att gälla sambor som levt i gemensamt hushåll, vilket bedöms gälla främst kvinnor. Efterlevandepension för sambor som levt i gemensamt hushåll kommer att gälla efterlevande sambor som har minderåriga barn, som alltså vanligen är under 55 år. Av dem som år 2018 blev änkor eller änklingar, var under 55 år och fick efterlevandepension var 72 procent kvinnor. Av de efterlevande makar som efter

⁷ Kuivalainen, Susan, Järnefelt, Noora, Kuitto, Kati, Ritola, Suvi (2019) Pensionsskillnader mellan kvinnor och män: Översikt över forskning och statistik. Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2019:66 (på finska). <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161880>

minskningen fick efterlevandepension var 76 procent kvinnor. Därför kan man anta att också majoriteten av de efterlevande sambor som levtt i gemensamt hushåll är kvinnor.

Enligt Pensionsskyddscentralens långsiktiga beräkningsmodell uppskattas färre än 200 efterlevande sambor som levtt i gemensamt hushåll få rätt till efterlevandepension årligen. Antalet bedöms minska årligen och uppgå till färre än 150 personer från och med 2034 och färre än 100 personer från och med 2047.

Barnpension

De ändringar som föreslås i propositionen och deras inverkan på barnpensionerna⁸ är jämnt fördelade mellan könen. Också den så kallade tilläggsdel som enligt förslaget ska betalas som barnpension när det inte finns någon efterlevande make med rätt till efterlevandepension, är för barnens del densamma för båda könen och förbättrar hela familjens försörjning. Eftersom dödligheten är högre bland männen finns det troligen dock fler kvinnor bland vårdnadshavarna till de barn som får tilläggsdelen och den inverkar också positivt på deras försörjning.

4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Efterlevandepension

Av alla dem som fick efterlevandepension från arbets- eller folkpensionssystemet i slutet av 2018 var cirka 10 procent (25 100 personer) under 65 år. Bland dem som årligen börjar få efterlevandepension enligt arbetspensionssystemet är cirka 17 procent under 65 år när pensionen inleds (1 800 pensioner år 2019). Efterlevandepensioner enligt arbetspensionssystemet beviljades för 686 personer som var under 55 år, och som efter att den tidsbestämda pensionen upphört fortfarande skulle vara under 65 år, vilket utgör omkring fem procent av alla nya efterlevandepensioner. Sett till alla som får efterlevandepension utgör de här en liten grupp. Förslaget om att sambor som levtt i gemensamt hushåll ska få rätt till efterlevandepension gäller dock främst personer som inte fyllt 65 år, eftersom ett villkor för pensionen är att ett barn som inte fyllt 18 år bor i hushållet.

Beloppet av efterlevandepensionen för dem som inte fyllt 65 år har ofta minskats på basis av den efterlevande makens kalkylerade invalidpension. Bland de efterlevande makar under 65 år för vilka omställningspensionen har avslutats eller som inte har barn under 18 år, minskades den efterlevandepension som inlett 2019 för 79 procent av kvinnorna och 93 procent av männen.

Det bedöms inte att de föreslagna ändringarna i propositionen kommer att ha några betydande konsekvenser för sysselsättningen av dem som får efterlevandepension och inte har fyllt 65 år. På grund av att efterlevandepensionen blir tidsbestämd kommer den eventuellt lilla effekt som efterlevandepensionen kan ha på incitamenten för att arbeta att tidsmässigt förkortas i fortsättningen. Den efterlevandepension som sambor som levtt i gemensamt hushåll får skulle i vissa situationer dock kunna ha små effekter på incitamenten att arbeta.

Efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna minskar inte om den efterlevande makens löneinkomster stiger, men däremot påverkar löneinkomsterna kompletteringsbeloppet i fortsättningspensionen för efterlevande enligt FPL. Dessutom minskar andra eventuella förmåner,

⁸ Källa: Muistio perhe-eläkeuudistuksen vaikutusarvioita, red. Suvi Ritola 26.3.2020, Opublicerad pro-memoria, Pensionsskyddscentralen.

såsom bostadsbidraget och arbetsmarknadsstödet, om löneinkomsterna stiger. Om den efterlevande maken inte får efterlevandepension enligt FPL eller endast får grundbeloppet för minderåriga barn, påverkar en höjning av lönen inte efterlevandepensionens bruttobelopp. Om inga andra förmåner heller beaktas, bestäms beskattningen och marginalskatten för den efterlevande maken på samma sätt som för en person som får både lön och pension.

Hur efterlevandepensioner som betalas enligt den gällande lagen påverkar incitamenten för lönearbete när det gäller efterlevande makar har granskats med hjälp av den så kallade effektiva marginalskatten. Den effektiva marginalskatten beskriver hur mycket av en löneökning som går åt i skatt och hur höjningen minskar efterlevandepensionen och övriga förmåner. Ser man till detta kommer pensionstagarens inkomster att påverkas av arbete på samma sätt efter reformen som i dag. Situationen ändras dock när den tidsbestämda efterlevandepensionen upphör. När efterlevandepensionen inte längre betalas ut, är incitamenten för arbete och marginalskatten desamma för den efterlevande maken som för andra arbetstagare som inte får pension.

På den inkomstnivå som berättigar till efterlevandepension enligt FPL, bostadsbidrag och arbetsmarknadsstöd är den effektiva marginalskatten för löneinkomster redan mellan 60 och 90 procent, till och med 100 procent om bostadsbidraget tas bort.⁹ På en högre inkomstnivå är det endast beskattningen som påverkar och marginalskatten är mellan 30 och 60 procent. Utan efterlevandepension, men i övrigt under motsvarande förhållanden ligger den effektiva marginalskatten i stort sett dock på samma nivå.

Av de personer under 65 år som fick efterlevandepension i slutet av 2018 fick 1,0 procent (262 personer) endast efterlevandepension enligt FPL. Efterlevandepension enligt både FPL och arbetspensionslagarna fick 17,1 procent (4 540 personer) och efterlevandepension endast enligt arbetspensionslagarna fick 81,9 procent (21 719 personer). I FPA:s siffror ingår både de som får begynnelsepensionens fasta belopp och de som får fortsättningspensionens grundbelopp och inkomstrelaterade kompletteringsbelopp.

För de flesta av de efterlevande makarna som inte fyllt 65 år påverkas efterlevandepensionsförmånerna inte av ökat lönearbete. Beskattningen och ändringar i övriga eventuella förmåner och utbetalningar för den sociala tryggheten ger effektivare incitament för arbete för dem som får efterlevandepension än ändringar i efterlevandepensionen.

Barnpension

Enligt de föreslagna ändringarna ska barnpension enligt arbetspensionssystemet betalas till dess att barnet fyller 20 år. Barnet kan också få den efterlevande makens kalkylerade pensionsdel som hör till barnpensionen. År 2018 uppgick den barnpension som betalades ut enligt arbetspensionssystemet till i genomsnitt 500 euro i månaden. När åldern för upphörandet av barnpensionen höjs från 18 till 20 år, kan detta i någon mån påverka hur lönsamt det är för ett barn som får barnpension att arbeta under den tid som pensionen betalas ut. Effekten på sysselsättningen för hela åldersgruppen är dock mycket liten, då man beaktar det antal barn som får barnpension.

En höjning av åldern för när barnpensionen upphör kan också på annat sätt förbättra situationen för ett barn som förlorat sin försörjare, till exempel möjligheterna att fokusera på studier, och därmed också förbättra barnets möjligheter till sysselsättning längre fram.

⁹ Beräkningen bygger på uppgifter från 2015.

5 Alternativa handlingsvägar

En arbetsgrupp vid social- och hälsovårdsministeriet som utvärderat alternativa sätt att utveckla och förnya familjepensionsskyddet lade i sin rapport fram olika alternativ för utvecklingen av familjepensionssystemet i arbetspensionslagarna. I rapporten presenterades som stöd för den Handlingsalternativen och deras konsekvenser.

Gemensamt för samtliga modeller var att man har försökt rikta familjepensionsförmånerna till barn och barnfamiljer i större omfattning än för närvarande. Som medel föreslog arbetsgruppen höjning av slutåldern på barnpensionen, utvidgning av efterlevandepensionen till sambor, om det finns minderåriga barn i familjen, och utbetalningen av efterlevandepensionen till barn, om det inte finns någon efterlevande make som har rätt till efterlevandepension. Det centrala målet för efterlevandepensioner ska framöver vara att efterlevandepensionen underlättar anpassningen till de förändrade omständigheter som är en följd av förmånslåtarens död. I anknytning till den tidsbestämda efterlevandepensionen övervägde arbetsgruppen alternativet med en frivillig gemensam annuitet, från vilken den intjänade pensionsrätten kan delas till förmån för maken. Ett annat syfte med de olika alternativa modellerna var också att förenkla familjepensionssystemet, till exempel genom att frånga eller ändra minskningsbestämmelsen om efterlevandepension och genom att slopa åldersgränserna för efterlevandepensionen.

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Modell A

I den modell A som arbetsgruppen föreslog gällde ändringarna i efterlevandepensioner bara efterlevande makar i arbetsför ålder. En person som blivit änking eller änka i pensionsåldern får pension på samma sätt som nu, men en efterlevande make i arbetsför ålder ska få tidsbestämd efterlevandepension antingen i två eller sex års tid. Pensions ska dock betalas minst till det att det yngsta barnet fyller 18 år. Rätten till efterlevandepension ska även omfatta efterlevande sambor i arbetsför ålder, som ska få förmånen tills barnet fyller 18 år. En efterlevande make utan barn ska ha rätt till efterlevandepension, om äktenskapet har varat i min fem år. Arbetsgruppen föreslog att andra åldersgränser skulle slopas.

I modell A föreslogs det också ändringar till minskningen av efterlevandepensionen. Som alternativ föreslogs det att minskningen helt skulle slopas i tidsbestämda pensioner eller att efterlevandepensionen inte ska minskas under de två första åren och att grunden för minskningen under de följande fyra åren ska vara 1000 euro. När det gäller barnpension föreslog arbetsgruppen att den ska avslutas vid 21 års ålder förutsatt att förmånstagaren studerar.

Modell A innehöll såväl försämringar som förbättringar i efterlevandepensioner. Ändringen av rätten till efterlevandepension i arbetsför ålder så att den blir tidsbestämd försvagar de efterlevande makarnas ställning betydligt, men nivån på den tidsbestämda efterlevandepensionen blir högre i och med att minskningen av efterlevandepensionen slopas. Dessutom innebär slopandet av åldersgränserna i anknytning till rätten till efterlevandepension att nya personer kommer att omfattas av rätten. Modellen påverkar inte rätten till efterlevandepensionen under den tid då det finns ett under 18 år gammalt barn som är berättigat till barnpension i den efterlevande makes hushåll. Modellen påverkar inte heller efterlevandepensioner av personer som blivit änkingar eller änkor i äldre år utan efterlevandepensionen beviljas tillsvidare och minskningar görs i den på samma sätt som nu.

Modell A innehåller inga försämringar i barns och barnfamiljers arbetspensionsförmåner utan höjningen av åldern då barnpensionen avslutas och sambors rätt till efterlevandepension förbättrar de ungas och barnfamiljers familjepensioner. Höjningen av åldern då barnpensionen avslutas till 21 år förbättrar arbetspensionerna för barn i 18–20 års ålder och gör åldersgränserna i arbetspensionslagarna och FPL enhetligare. Utvidgandet av rätten till efterlevandepensionen till sambofamiljer innebär att dessa familjer får jämlikare förutsättningar till uppehälle med familjer där föräldrarna är gifta, när den andra försörjaren dör.

Modell A ökar till en början familjepensionsutgifter och arbetspensionsutgiften men med tiden minskar utgifterna. På längre sikt är inverkan av den bestämda tiden på två år knappt 0,2 procent i förhållande till summan av arbetsinkomsterna och under en tid på sex år drygt 0,1 procent i förhållande till summan av arbetsinkomsterna.

5.1.2 Modell B

Den modell B som arbetsgruppen föreslog avvek från den ovan presenterade modellen i och med att efterlevandepensionen ska vara tidsbestämd även för personer som blir änklings eller änkor i ålderspensionsåldern. Inverkan av modell B på barnpensioner och sambofamiljer är de samma som i modell A, dvs. modellen förbättrar ungdomarnas och barnfamiljernas pensioner. Skillnaden med alternativ A är att efterlevandepensionen i modell B ska vara tidsbestämd även för de efterlevande makar som har nått ålderspensionsåldern när förmålslåtare dör. Ändringen av efterlevandepensionen till tidsbestämd för alla efterlevande makar är en betydande förkortning av efterlevandepensionens längd. I modell B gäller försvagningen också en större grupp människor än i modell A, eftersom de flesta människor vanligen blir änklings eller änkor först efter att de har nått ålderspensionsåldern. Till exempel 2015 var män som blivit änklings i genomsnitt 74,4 år gamla och kvinnor som blivit änkor 73,7 år gamla. Av de som blev änklings eller änkor var 79 % äldre än 65.

Såsom i modell A kommer avståendet från minskningen av efterlevandepensioner att förbättra nivån på efterlevandepensioner. Uppskattningsvis kan ungefär hälften av efterlevandepensionerna växa när inga minskningar längre görs. Avståendet från åldersgränserna i anslutning till rätten till efterlevandepensionen innebär att nya personer kommer att omfattas av rätten till efterlevandepension på motsvarande sätt som i modell A. Modell B är enklare än modell A, eftersom efterlevandepensionen fastställs på samma sätt oberoende av om förmånstagaren blir änklings eller änka i arbetsför ålder eller i ålderspensionsålder. Modell B minskar familjepensionsutgiften på lång sikt beroende på den valda bestämda perioden med cirka 0,9 procentenheter (två år) eller 0,3 procentenheter (sex år) i förhållande till summan av arbetsinkomsterna.

Enligt arbetsgruppen kunde det också vara möjligt att kombinera möjligheten till gemensam annuitet med modell B. Med den kan frivilligt, kompletterande skydd för änklings eller änkan arrangeras för att kompensera det att efterlevandepensionen bara betalas ut en viss tid. Med gemensam annuitet avses det att när en person ansöker om ålderspension, ges han eller hon möjligheten att välja att en del av ålderspensionen ändras till rätten till efterlevandepension. Ett efterlevandepensionsarrangemang som är i form av gemensam annuitet ska vara möjlig för såväl äkta makar som sambor. Med gemensam annuitet kunde man delvis kompensera den försvagning som beror på att rätten till efterlevandepensionen blir tidsbestämd. På individuell nivå varierar inverkningarna på pensionsnivån. Det att man hör till den gemensamma annuiteten ökar valfriheten när det gäller pensioner men kan också leda till ojämlikhet. Det är inte nödvändigtvis möjligt för sådana personer som bara har samlat in litet arbetspension att utnyttja gemensam annuitet. Eftersom den gemensamma annuiteten är ett arrangemang av nytt slag i arbetspensionssystemet, ger det upphov till verkställandekostnader.

Modell B med en bestämd tid på två år kombinerad med gemensam annuitet ökar familjepensionsutgiften på lång sikt med cirka 0,1 procentenheter av summan av arbetsinkomster jämfört med baskalkylen. Eftersom ålderspensionsutgiften minskar på grund av arrangemanget med den gemensamma annuiteten, minskar arbetspensionsutgiften med 0,4 procentenheter jämfört med baskalkylen. Modell B med en bestämd tid på sex år kombinerad med gemensam annuitet ökar familjepensionsutgiften på lång sikt med cirka 0,6 procentenheter och hela arbetspensionsutgiften med cirka 0,1 procentenheter jämfört med den baskalkylen.

5.1.3 Modell C

Som tredje alternativ att förnya familjepensionssystemet föreslog arbetsgruppen modell C, som avviker från modellerna A och B på det sättet att efterlevande sambor inte ska få någon rätt till efterlevandepensioner. Avvikande från de andra modellerna betalas den efterlevande makens andel till barnen, som ingen efterlevandepensionstagare finns. Ändringen förbättrar barnpensioner till exempel i situationer i vilka barnets föräldrar har skiljt sig och förmånslåtaren har inte gift om sig. Ändringen förbättrar också barnpensioner i sambofamiljer. Jämfört med modell B ska pensionen fördelas på annat sätt mellan förmånstagarna: i modell B har sambon rätt till efterlevandepension medan efterlevandepensionens andel i sambofamiljer ska betalas ut till barnen i modell C. Till sina ekonomiska konsekvenser ligger modell C mycket nära modell B, och dess kostnader är litet större än i modell B.

Även i fråga om modell C funderade arbetsgruppen på möjligheten till gemensam annuitet. Modell C med en bestämd tid på två år kombinerad med gemensam annuitet ökar familjepensionsutgiften på lång sikt med cirka 0,1 procentenheter av summan av arbetsinkomster jämfört med baskalkylen. Eftersom ålderspensionsutgiften minskar på grund av arrangemanget med den gemensamma annuiteten, minskar arbetspensionsutgiften med 0,4 procentenheter jämfört med baskalkylen. Modell C med en bestämd tid på sex år kombinerad med gemensam annuitet ökar familjepensionsutgiften på lång sikt med cirka 0,6 procentenheter jämfört med baskalkylen.

5.1.4 Alternativa sätt att ändra familjepensionen enligt folkpensionslagen

Under beredningen av familjepensionsreformen kartlades även alternativa sätt att ändra familjepensionsförmånerna enligt FPL.

Familjepensionen enligt arbetspensionslagarna beaktas i familjepensionen enligt FPL som inkomst. Det att familjepensionen enligt arbetspensionslagarna ska bli tidsbestämd påverkar kompletteringsbeloppet till fortsättningspensionen enligt FPL på så sätt att om arbetspensionen upphör efter tio år, ökar andelen av kompletteringsbeloppet i efterlevandepensionen enligt FPL, och dessutom får sådana personer som tidigare på grund av sina inkomster inte var berättigade till kompletteringsbeloppet rätten till det.

När det gäller efterlevandepension var ett alternativ att göra förmånen tidsbestämd på samma sätt som i arbetspensionslagarna. Ett annat alternativ var en modell i vilken utbetalningen av efterlevandepensionen enligt FPL inte ska dras in efter tio år, på samma sätt som arbetspensionen, utan efterlevandepensionen som betalas ut som arbetspension ska beaktas som inkomst i efterlevandepensionen enligt FPL även efter att utbetalningen av arbetspensionen har upphört. Som tredje alternativ föreslogs en modell i vilken kompletteringsbeloppet på efterlevandepensionen enligt FPL ska minska efter tio år så att det ska fastställas olika gränser i euro för kompletteringsbeloppets fulla belopp för tiden innan tidsgränsen på tio år går ut och för tiden efter tioårsperioden.

När det gäller barnpensionen, funderade man å ena sidan på att ändra barnpensionen enligt FPL på samma sätt som den ändras i arbetspensionslagarna samt å andra sidan att lämna förmånen oförändrad.

5.1.5 Den föreslagna modellen

När det gäller efterlevandepensionen är ett av de viktigaste målen att framöver göra det lättare för den efterlevande maken och barnfamiljen att anpassa sig till de förändrade omständigheter som förmånslåtarens död orsakar. För att detta mål om stöd under en anpassningsperiod ska förverkligas att det motiverat att ändra efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet till tidsbestämd. Ändringen av efterlevandepensionen till tidsbestämd var också med i alla alternativa modeller. Alternativen avvek från varandra när det gäller periodens längd och hur den riktas.

Ändringen av efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet till tidsbestämd ska enligt förslaget gälla efterlevande makar som är födda 1975 eller därefter. Perioden på tio år är dock betydligt längre än i de modeller som togs fram i utredningen. Den långa period under vilken förmånen betalas ut avses lindra de effekter som orsakas för förmånstagaren av att efterlevandepensionen blir tidsbestämd. Dessutom är den långa perioden ändamålsenlig med tanke på att bestämmelserna om minskningen av efterlevandepensionen inte ändras i reformen.

Utvidgningen av rätten till efterlevandepension till personer som blir änklingar eller änkor efter ett samboförhållande ska enligt förslaget genomföras så att rätten förutsätter att paret har bott i gemensamt hushåll i fem år och att den efterlevande sambon och förmånslåtare har ett gemensamt barn. Alternativet i modell B, dvs. att rätten till efterlevandepension även ska omfatta efterlevande make som inte har barn, är inte ändamålsenlig med tanke på syftet med reformen, dvs. att rikta förmåner till barnfamiljer, och å andra sidan i synnerhet tryggheten av arbetspensionssystemets finansiella hållbarhet. Syftet med familjepension för den efterlevande sambo som bott i gemensamt hushåll är att trygga barnets försörjning. Med tanke på familjepensionsskyddet kan det i en situation där den efterlevande maken är under 50 år och inte har barn i allmänhet antas att den efterlevande maken kan skaffa sig sin egen försörjning och att han eller hon har flera år kvar i arbetslivet. I allmänhet är behovet att trygga försörjningen för familjen större när förmånslåtare vid sin död har haft minderåriga barn. När det inte finns förutsättningar för att få familjepension tryggas en persons försörjning med andra sociala trygghetsförmåner.

Syftet mer familjepensionsreformen är att allt tydligare rikta familjepensionsskyddet till barn och barnfamiljer. Höjningen av åldern då barnpensionen enligt arbetspensionssystemet avslutas till 20 år, vilket nu föreslås, är ett sätt att nå detta mål. Den valda åldern av 20 år är lägre än i de övriga modellerna, men rätten till barnpension som 18–20-åring förutsätter inte längre studier som huvudsysselsättning. Även förslaget om att den kalkylerade andelen för den efterlevande maken ska betalas ut till barnen, om det inte finns någon efterlevande make som har rätt till efterlevandepension, överensstämmer med reformens syften.

I samband med de förändringar som gäller arbetspensionssystemet föreslås det att familjepensionen enligt FPL ska, när det gäller efterlevandepensionen, förnyas på samma sätt som efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna. Om efterlevandepensionen enligt FPL upphörde på samma sätt som efterlevandepensionen enligt arbetspensionslagarna, har reformen inga kostnadsinverkaner på kompletteringsbeloppet på efterlevandepensionen enligt FPL.

Det föreslås inga ändringar i barnpensionen enligt FPL. Med tanke på reformens syften är det inte ändamålsenligt att försvaga barnpensionsskyddet i familjepensionen enligt FPA genom att sänka åldersgränsen enligt det som används i arbetspensionerna. Därmed ska ett barn som är under 21 år och som studerar på heltid även i fortsättningen ha möjlighet att få barnpension

enligt FPL. Betalningen av den efterlevande makes kalkylerade andel till barnen enbart i arbetspensionssystemet är å sin sida motiverat med tanke på skillnaderna i familjepensionerna i arbetspensions- och folkpensionssystemen. I arbetspensionssystemet består familjepensionerna av den pension som förmånslåtare har förtjänat, och därför är det ändamålsenligt att den efterlevande makens andel som inte alls betalas, om det inte finns en efterlevande make, betalas till förmånslåtarens barn. Beloppet på familjepensionen enligt FPL baserar sig inte på den arbetspension som förmånslåtare har förtjänat, och inte heller förmånslåtarens inkomster eller förmögenhet påverkar de familjepensioner som FPA betalar. Familjepensionerna enligt FPL betalas ur statens medel för trygghet av uppehälle. Förmånsbeloppen baserar sig på lagen och när de fastställs, tar man i beaktande nivån på den grundtrygghet som personen i fråga behöver. Automatisk överföring av efterlevandepensionen till barnen innebär att barnen kunde få förmånen även när de inte nödvändigtvis behöver den.

Dessutom består den efterlevandepension som FPA betalar av delar som är svåra att överföra. Begynnelsepensionen betalas ut i sex månaders tid och den har ett fast belopp. Efter begynnelsepensionen har den efterlevande maken möjlighet att få fortsättningspension, som består av ett fast grundbelopp (som bara betalas om det bor minderåriga barn i den efterlevande makens hushåll) samt till ett inkomstrelaterat kompletteringsbelopp. I praktiken kunde man alltså bara överföra till barn den efterlevande makens begynnelsepension med fast belopp, men den betalas bara ut i sex månader, vilket betyder att barnen inte får särskilt mycket ekonomisk nytta av den.

I familjepensionssystemet enligt FPL har barnets utkomst för närvarande tryggats så att barnet har rätt till två barnpensioner, dvs. pensionen för ett föräldralöst barn, om bägge föräldrarna har dött eller om modern dör och inget faderskap har bekräftats. Det är möjligt att få barnpension efter andra än den egna föräldern, om förmånslåtare var en person med vilken barnet bodde i samma hushåll när han eller hon dog och som ansvarande för barnets försörjning.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

När man betraktar på det lagstadgade familjepensionsskyddet i mellan- och nordeuropeiska länder, ser man att familjepensionernas behovsprövning har ökat. I rätten till pension och i förmånens nivå tar man allt mer i beaktande inkomsterna, arbetsförmågan och familjeförhållanden. I synnerhet unga änklings och änkor utan barn får ofta en tidsbestämd efterlevandepension. Inte bara ett äktenskap utan också ett samboförhållande kan berättiga till efterlevandepension. I mellaneuropeiska länder är det dock vanligt att bara ett äktenskap eller ett registrerat parförhållande ger rätt till efterlevandepension.

Sverige

I Sverige hade bara kvinnor rätt till efterlevandepension i det gamla familjepensionssystemet under åren 1962–1990, både när det gäller folkpensionen och arbetspensionen. Till andra delar var villkoren för efterlevandepensionen annorlunda i de två systemen. I arbetspensionen förutsatte efterlevandepensionen alltid äktenskap, men efterlevandepensionen inom folkpensionen kunde också betalas till en ogift kvinna, om hon och förmånslåtare hade ett gemensamt barn. Efterlevandepensionen i folkpensionssystemet tog slut vid 65 års ålder eller när en annan pensionsförmån beviljades, med efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet betalades ut under den efterlevande makens hela livstid.

I Sverige genomfördes en pensionsreform 1990. I reformen fick även män rätt till efterlevandepension och efterlevandepensionen blev tidsbestämd. I regel räckte förmånen i ett års tid, men det var möjligt att få en förlängning till den på basis av minderåriga barn. Den bestämda tiden motiverades bland annat med att änkan eller änklings med hjälp av förmånen kan anpassa sig

till en ny situation, varefter han eller hon kan trygga sin utkomst genom att arbeta. I reformen gjordes rätten till efterlevandepension likadan när det gäller folk- och arbetspensionen på så sätt att det i bägge systemen är möjligt att bevilja efterlevandepension på basis av ett samboförhållande. Dessutom ändrades åldersgränserna i folk- och arbetspensionen så att efterlevandepensionen i bägge systemen avslutas senast vid 65 års ålder och barnpensionen i 18 eller 20 års ålder, om förmånstagaren studerar. Det att efterlevandepensionen avslutas senast vid 65 motiverades med att dessa personers utkomst i princip borde vara tryggad genom ålderspensioner. Ändringen av åldersgränserna för barnpensioner motiverades med behovet att göra åldersgränserna enhetliga med andra familjeförmåner.

Övergångsperioden för familjepensionsreformen var lång för att även trygga de äldre generationernas utkomst. Reformen trädde i kraft i början av 1990, men ändringarna i efterlevandepensioner gällde enbart ogifta personer som inte hade fyllt 45.

Norge

I Norge är det lagstadgade pensionssystemet en del av folkförsäkringssystemet (Folketrygden), ur vilket det betalas såväl boendebaserade baspensioner som tilläggspensioner som baserar sig på arbete. Bägge pensionerna betalas som ålderspensioner, invalidpensioner och familjepensioner. Familjepensionen kan betalas till såväl änklingar som änkor, sambor, förmånslåtarens barn, tidigare makar och i vissa fall även till andra nära anhöriga. Personer som lever i ett registrerat parförhållande jämställs med äkta makar, och de har samma rätt till pension som efterlevande makar. Familjepensionen inom folkförsäkringen består av en baspension och ett eventuellt pensionstillägg samt en tilläggspension. Pensionernas storlek beror på inkomster och behovsprövning.

Danmark

I Danmark omfattar det lagstadgade pensionsskyddet ett boendebaserat folkpensionssystem och arbetsmarknadens tilläggspensionssystem (ATP, Arbejdsmarkedets Tillægspension). Folkpensionen är av central betydelse i pensionsskyddet som helhet och dess nivå är hög. Från folkpensionssystemet betalas ålderspensioner och invalidpensioner. Egentliga familjepensioner beviljas inte från systemet, men på vissa villkor kan man få efterlevandepension i tre månaders tid.

Den pension som har beviljats till förmånslåtare betalas till den efterlevande maken under en period på tre månader efter makens död som efterlevandepension (efterlevelsespension), om båda makar eller sambor får pension. De som inte får den ovannämnda efterlevandepensionen kan beviljas en engångsersättning vars storlek beror på inkomsterna (efterlevelseshjælp).

Tyskland

I Tyskland förnyades familjepensionerna som en del av den allmänna pensionsreformen 2001. Det huvudsakliga syftet med reformen var att modernisera systemet och öka behovsprövningen. I det gamla familjepensionssystemet beviljades efterlevandepensioner i praktiken tillsvidare, och den efterlevande makens egna inkomster hade föga inverkan på förmånens nivå. I och med reformen tas nästan alla inkomstslag i beaktande när efterlevandepensionen fastställs, även om den efterlevande maken har en viss fri inkomst som inte minskar beloppet på efterlevandepensionen, beroende på inkomstslaget. I reformen begränsades rätten till efterlevandepensionen så att förmånen beviljas som tidsbestämd, en liten efterlevandepension på högst två år, om den efterlevande maken är under 45 år gammal, barnlös eller arbetsför. I annat fall kan efterlevandepensionen beviljas som stor efterlevandepension utan en fastställd tidsperiod så länge som

förutsättningarna för den stora efterlevandepensionen uppfylls. Nivån på den stora efterlevandepensionen minskades från 60 till 55 procent av förmånslåtarens ålderspension. Detta kompenseras dock med nya barnhöjningar så att redan en efterlevande make som hade haft två barn fick en högre pension än efterlevandepensionen enligt de gamla reglerna.

6 Remissvar

6.1 Allmänt

Yttranden om propositionsutkastet begärdes av de instanser som nämns i 1 kap. genom en begäran om utlåtande den 17 september 2020. Ett sammandrag över yttrandena finns i statsrådets projektdatabas. Remissvar lämnades av Akava ry, Finlands näringsliv rf, Pensionsskyddscentralen, Eläkeliitto ry, Julkisen alan unioni JAU ry, FPA, KT Kommunarbetsgivarna, Barnombudsmannen, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Nätverket för familjers diversitet, justitieministeriet, Närståendevårdarnas förbund rf, Suomen nuoret lesket ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Företagarna i Finland rf, STTK rf, Työeläkevakuuttajat TELA-Arbeitspensionsförsäkrarna TELA ry, finansministeriet och två privatpersoner.

Av remissinstanserna konstaterade 14, dvs. Akava ry, Finlands näringsliv rf, Pensionsskyddscentralen, Julkisen alan unioni JAU ry, FPA, KT Kommunarbetsgivarna, Barnombudsmannen, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA, justitieministeriet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Företagarna i Finland rf, STTK rf, Työeläkevakuuttajat TELA-Arbeitspensionsförsäkrarna TELA ry och finansministeriet att de understöder propositionen och dess mål eller att de inte har något att anmärka på eller uttala sig om. I en del av dessa yttranden föreslogs samtidigt vissa ändringar i fråga om detaljer. Övriga remissinstanser framförde delvis kritiska synpunkter på propositionen. I de sistnämnda yttrandena understöddes en del av de föreslagna ändringarna och andra mötte motstånd och kritik. De förslag som förbättrar barnens ställning och ställningen för personer som blir änklingar eller änkor efter ett samboförhållande understöddes. Fem av remissinstanserna motsatte sig propositionens förslag om begränsning av efterlevandepensionens längd.

I flera yttranden konstaterades det att det är motiverat att på nytt se över familjepensionssystemet och dess mål med beaktande av de förändringar som skett i arbetslivet, familjestrukturen och samhället (bl.a. att tiden i arbetslivet och löneskillnaderna mellan könen förändrats, att samboförhållanden blivit vanligare även i barnfamiljer och att unga blir ekonomiskt självständiga senare) sedan revideringen av familjepensionssystemet 1990.

Propositionen ansågs förbättra barnens och barnfamiljernas ekonomiska trygghet vid en familjeförsörjares död. Kanaliseringen av resurser till barn och barnfamiljer understöddes. Detta ifrågasattes inte heller av de remissinstanser som samtidigt lyfte fram någon annan grupps ställning. Barnombudsmannen konstaterade att den föreslagna lagstiftningen på ett bra sätt tryggar barns rätt till en tillräcklig levnadsstandard och stärker jämlikheten för barn. I en del av yttrandena hänvisades det också till förbättrad jämlikhet i fråga om olika slags familjer.

Justitieministeriet bedömde propositionen särskilt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna och konstaterade att skälen till den föreslagna lagstiftningen i princip är godtagbara med tanke på systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet.

I flera yttranden konstaterades det att stärkandet av den finansiella hållbarheten i arbetspensionssystemet talar för de föreslagna ändringarna. Denna aspekt togs upp på olika sätt i yttrandena av bland annat finansministeriet, Työeläkevakuuttajat TELA-Arbeitspensionsförsäkrarna TELA

ry, KT Kommunarbetsgivarna och Finlands näringsliv. Finansministeriet bedömde att den modell som föreslås i fråga om begränsningen av efterlevandepensionens längd kommer att sänka arbetspensionsutgiften gradvis från och med 2050-talet. År 2085 kommer reformen att sänka hela arbetspensionsutgiften med ca 1 %. I fråga om hela den offentliga ekonomin är effekten dock inte lika stor, eftersom kostnaderna för den sociala trygghet som FPA har hand om bedöms öka något i och med reformen. Finansministeriet ansåg att man i reformen ännu modigare kunde ha eftersträvat att förbättra arbetspensionssystemets hållbarhet med hänvisning till det betydande trycket på att höja arbetspensionsavgiften inom den privata sektorn på 2050-talet, som Pensionsskyddscentralen förutspår. Justitieministeriet betonade däremot att de ändringar som föreslås i pensionssystemet inte ska motiveras enbart med ekonomiska orsaker, utan att deras godtagbarhet också ska bedömas med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna, vilket har gjorts i propositionen.

Eläkeliitto ry och Närståendevårdarnas förbund rf konstaterade i sina yttranden att familjepensionernas andel av alla pensionsutgifter är relativt liten. Eläkeliitto ry påpekade att betalningsansvar överförs till skattebetalarna till den del FPA:s utgifter för pensionsförmåner ökar.

6.2 Beaktandet av remissvaren i propositionen

Med anledning av de omständigheter som framfördes i yttrandena kompletterades utkastet till proposition, bland annat specialmotiveringen och bedömningen av propositionens grundlagsenlighet.

I fem av yttrandena motsatte man sig propositionen och dess grunder i fråga om begränsningen av efterlevandepensionens längd. Vid den fortsatta beredningen ändrades utkastet till proposition inte till denna del, eftersom det på grund av de förändringar i samhället och i familjestrukturerna som skett under de senaste årtiondena på det sätt som beskrivs i propositionen inte längre finns tillräckliga samhälleliga grunder för efterlevandepension som betalas tills vidare. Däremot kan man till följd av de inbesparingar som görs i och med begränsningen av efterlevandepensionens längd omfördela tryggheten så att efterlevandepensionen för personer som levt i gemensamt hushåll och barnpensionen förbättras. Utan begränsning av efterlevandepensionens längd skulle dessa ändringar, som ökar kostnaderna för systemet, av ekonomiska orsaker inte vara möjliga att genomföra.

Närståendevårdarnas förbund rf framhöll att konsekvenserna av den föreslagna begränsningen av efterlevandepensionens längd för närståendevårdare och i fråga om efterlevande makars fattigdom borde utvärderas ytterligare. Det konstaterades vid den fortsatta beredningen att endast en liten del av närståendevårdarna omfattas av efterlevandepensionsskyddet och att efterlevandepensionen därmed inte är ett heltäckande och ändamålsenligt sätt att stödja närståendevårdare.

I några yttranden föreslogs det att propositionens konsekvensbedömningar skulle utvidgas. Beredningen av utkastet till proposition ansågs till denna del vara tillräcklig.

Justitieministeriet ansåg i sitt yttrande att de ikraftträdandebestämmelser som föreslås är i linje med grundlagsutskottets praxis i fråga om pensionsförmåner med beaktande av att ändringarna inte inverkar på de pensionsförmåner som redan betalas ut och att ändringarna delvis genomförs stegvis. Justitieministeriet konstaterade också att grunderna till och konsekvenserna av förslaget utreds i detalj i propositionen. Justitieministeriet hade därmed inget att anmärka på bestämmelserna om tidsbestämd efterlevnadspension, förutom det att tidsbegränsningen på 10 år bör motiveras noggrannare också i specialmotiveringen. Dessutom fäste justitieministeriet uppmärksamhet vid att det i lagstiftningen fortfarande blir kvar skillnader mellan ställningen för par som är gifta och par som bor i gemensamt hushåll. Godtagbarheten i fråga om detta med tanke på

lagstiftningen som helhet bör enligt justitieministeriet ännu bedömas och motiveras närmare med avseende på 6 § och 19 § i grundlagen. Vid övervägandet bör särskild uppmärksamhet fästas vid ställningen för barnfamiljer bestående av sambor som lever i gemensamt hushåll jämfört med barnfamiljer bestående av ett gift par. Utkastet till proposition kompletterades i fråga om de grunder som nämns i justitieministeriets yttrande.

I några yttranden ansågs det att konsekvenserna av förslaget att ändra efterlevandepensionens längd berör olika åldersgrupper på olika sätt. Finansministeriet ansåg att den föreslagna modellen behandlar personer födda före 1975 ojämnt jämfört med dem som är födda senare och föreslog att denna lösning ännu ska övervägas. Finansministeriet ansåg att övergångsperioden är lång och även att en tid på åtminstone 10 år för trygghandling av anpassningsfasen är en lång tid. Finansministeriet föreslog att det utreds om begränsningen av efterlevandepensionens längd kan genomföras till exempel genom ett mer stegvist övergångsarrangemang så att gränsen mellan åldersgrupperna blir mindre markant. Motiveringen i fråga om jämlikheten i övergångsbestämmelserna kompletterades i utkastet till propositionen. Vid den fortsatta beredningen ansågs det inte ändamålsenligt att förkorta övergångsperioden och den pensionstid som föreskrivs för att trygga den efterlevande makens anpassningsfas. Däremot ansågs det vid den fortsatta beredningen inte heller möjligt att göra övergångsperioden mer stegvis, eftersom en annan lösning än den längre övergångsperioden i själva verket skulle försämra de försäkrades ställning jämfört med den föreslagna modellen.

Nätverket för familjers diversitet och Suomen nuoret lesket ry föreslog i sina yttranden att rätten till efterlevandepension ska gälla alla efterlevande makar oberoende av de villkor som hänför sig till ålder eller barn, eftersom dessa kan leda till ojämlighet. Till följd av begränsningarna i lagen har efterlevande makar som inte fyllt 50 år och inte har barn inte heller i fortsättningen rätt till efterlevandepension. Vid den fortsatta beredningen ändrades utkastet till proposition inte till denna del, eftersom den föreslagna utvidgningen av rätten till efterlevandepension inte överensstämmer med målen för reformen på det sätt som beskrivs i propositionen. I allmänhet är behovet att trygga försörjningen för familjen större när förmånslåtare vid sin död har haft minderåriga barn.

Barnombudsmannen föreslog i sitt yttrande att man vid den fortsatta beredningen ska överväga om jämlikheten förverkligas ännu bättre om efterlevandepension enligt arbetspensionssystemet fortsätter att betalas ut tills det yngsta barnet fyller 20 år åtminstone i de fall där den unga personen studerar på heltid och bor i samma hushåll som den efterlevande maken. Barnombudsmannen jämför detta med en situation där det inte finns någon efterlevande make och barnet som tilläggsdel får den kalkylerade delen av efterlevandepensionen fram till 20 års ålder. Mannerheims Barnskyddsförbund föreslog dessutom att åldersgränsen för barnpensionen höjs till 21 år. Vid den fortsatta beredningen ansågs det inte ändamålsenligt att förlänga tiden för efterlevandepension eller barnpension enligt arbetspensionssystemet på det sätt som föreslås i yttrandena. Ett 21-årigt barn som studerar på heltid får grundbeloppet för FPA:s barnpension.

Pensionsskyddscentralen och FPA fäste i sina yttranden uppmärksamhet vid 55 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare och motiveringen till den. Båda remissinstanserna ansåg att det i motiveringen till punkten i den form den ingår i propositionen ställs upp strängare villkor för att få efterlevandepension och att kravet i fråga om den tid man har bott i gemensamt hushåll utan avbrott även bör framgå av ordalydelsen i punkten i lagen. Däremot kan man i motiveringen fortfarande lindra kravet på att ha bott fem år utan avbrott i gemensamt hushåll genom att beskriva hur korta och tillfälliga perioder av boende isär påverkar uppfyllandet av kravet. Vid den fortsatta beredningen ändrades propositionen inte till denna del, eftersom ordalydelsen i den föreslagna lagen och motiveringen inte sågs som motstridiga på det sätt som framförts.

Mannerheims Barnskyddsförbund föreslog i sitt yttrande att tidskravet i fråga om ett gemensamt hushåll tas bort, eftersom denna förutsättning också inverkar på försörjningen för barnen i familjen. Dessutom fäste Mannerheims Barnskyddsförbund uppmärksamhet vid att man vid den fortsatta beredningen skulle utreda konsekvenserna av att efterlevandepensionen upphör i en situation där en efterlevande make som inte fyllt 50 år gifter om sig. Utkastet till proposition ändrades inte till dessa delar vid den fortsatta beredningen, eftersom den utbetalning av den efterlevande makens kalkylerade andel i form av barnpension som föreslås i propositionen tryggar barnens försörjning i en sådan situation.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om pension för arbetstagare

2 §. Centrala definitioner. I paragrafen föreskrivs om definitionerna av de begrepp som har använts i lagen. Det föreslås att en ny punkt 14 ska fogas till 1 mom. Enligt den avser man i ArPL med efterlevande make både en person som ingått äktenskap med förmånslåtaren och den som utan att ha ingått äktenskap levit i gemensamt hushåll med förmånslåtaren. Definitionen behövs eftersom begreppet efterlevande make har förändrats i pensionslagstiftningen på grund av den i propositionen föreslagna utvidgningen av efterlevande makes rätt till pension.

55 §. Efterlevande makes rätt till pension. I paragrafen föreskrivs om den efterlevande makens rätt till familjepension. Det föreslås att bestämmelsen bland annat ska ändras så att även en person som bott i gemensamt hushåll med förmånslåtaren i fortsättningen på vissa villkor har rätt till efterlevandepension.

Utgångspunkten till den föreslagna ändringen i 1 mom. är definitionen av sambo och samboförhållande i 3 § i lagen om upplösning av sambors gemensamma hushåll (26/2011). Enligt arbetspensionslagarna definieras ett gemensamt hushåll som berättigar den efterlevande maken till en familjepension dock på ett något mer begränsat sätt än samboförhållandet i ovannämnda lag. Detta kan anses vara motiverat med tanke på dessa lagars olika syften. Med en familjepension vill man trygga familjens utkomst efter att familjens försörjare har avlidit, och med lagen om upplösning av sambors gemensamma hushåll vill man få fram ett rättvist resultat i det åtskildande av sambors egendom som äger rum när ett samboförhållande avslutas. Med lagen om upplösning av sambors gemensamma hushåll vill man inte jämställa sambor med äkta makar, och inte heller är detta syftet när rätten till familjepension utvidgas att omfatta vissa situationer med gemensamt hushåll. Bakom ligger det faktum att tillämpandet av ett äktenskaps juridiska inverknings på ett parförhållande baserar sig på parternas uttryckliga viljeförklaringar, och sambor kan leva i ett samboförhållande uttryckligen för att undvika de juridiska konsekvenserna av ingåendet av ett äktenskap. Å andra sidan bör man komma ihåg att inte heller ett äktenskap ger den efterlevande maken rätt till familjepension i alla situationer.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. uppdelas i två punkter och att den nuvarande bestämmelsen i 1 mom. blir 1 mom. 1 punkten. I 2 punkten ska det föreskrivas om rätten till efterlevandepension på basis av gemensamt hushåll. Enligt den nya 2 punkten har en person som bott i gemensamt hushåll med förmånslåtaren rätt till efterlevandepension, om han eller hon hade flyttat ihop med förmånslåtaren i gemensamt hushåll innan förmånslåtaren fyllt 65 år, det gemensamma hushållet har vid förmånslåtarens död varat i minst fem år och om den efterlevande maken har med förmånslåtaren ett gemensamt barn som inte har fyllt 18 år. Därtill förutsätts det att det gemensamma barnet bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken och att förmånslåtaren eller den efterlevande maken inte var gifta med någon annan än den i bestämmelsen avsedda make som bodde i det gemensamma hushållet. Rätten av den efterlevande make som bodde i gemensamt hushåll med förmånslåtaren att få familjepension efter

förmånslåtare omfattar därmed etablerade samboförhållanden i vilka bägge parterna tar hand om barnets uppehälle och vårdnad och i vilka det alltså är nödvändigt att trygga barnets utkomst eftersom barnet är minderårigt.

Åldersgränsen för inledandet av det gemensamma hushållet motsvarar åldersgränsen på 65 år som i den gällande lagen tillämpas på äkta makar. Genom att tillämpa samma åldersgräns kan man undvika situationer i vilka det inte lönar sig för personer som fyllt 65 år att ingå äktenskap för att maken eventuellt senare kan ha rätt till efterlevandepension. Å andra sidan uppmuntrar bestämmelsen inte heller till att senare undvika äktenskap med den sambo som bor i gemensamt hushåll, eftersom ett äktenskap mellan förmånslåtare och den efterlevande maken som bott i gemensamt hushåll inte betyder att makens rätt till efterlevandepension upphör, om förutsättningarna enligt 2 punkten annars uppfylls.

I regel ska gemensamt hushåll betyda att personen i fråga har samma adress som den försäkrade i befolkningsdatasystemet när den försäkrade avlider och har haft det utan avbrott i minst fem års tid. Perioden på fem år ska alltså ha uppfyllts när förmånslåtare avlider, dvs. förmånslåtare och den efterlevande sambon måste då ha bott i gemensamt hushåll som avses i bestämmelsen. Boende i gemensamt hushåll tidigare uppfyller alltså inte förutsättningen, om samboendet vid något skede har avbrutits. Kortare och tillfälligt särboende avses dock inte avbryta perioden med oavbrutet samboende. Vanligen har det då inte heller gjorts några ändringar i adressuppgifterna i befolkningsdatasystemet. Som kort och tillfälligt särboende kunde betraktas till exempel utstationering på några månader eller anstaltsvård. Om de sambor som bott i gemensamt hushåll har bott utomlands minst en del av den boendeperiod på minst fem år som är förutsättningen för erhållandet av efterlevandepension, ska pensionssökanden förete pensionsanstalten tillräcklig utredning om boendet tillsammans utomlands när en familjepension ansöks om. Utredningen kan vara till exempel ett intyg av en behörig myndighet i landet i fråga om förmånslåtarens och den efterlevande makens boendeförhållanden.

Det gemensamma barnet av en förmånslåtare och efterlevande make som bodde i gemensamt hushåll ska vara ett gemensamt biologiskt barn eller ett adoptivbarn. På grund av den gällande lagstiftningen om adoption är det oftare fråga om sambornas biologiska barn. 3 mom. i den gällande paragrafen ska tillämpas även när det är fråga om gemensamt hushåll, dvs. om det gemensamma biologiska barnet till exempel har givits som adoptivbarn till en annan familj innan förmånslåtare avlider, betraktas ett sådant barn inte längre som förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma barn. Som gemensamt barn ska betraktas förmånslåtarens och den efterlevande makens biologiska barn som har fötts efter förmånslåtarens död. Det är alltså det juridiska föräldraskapet som är avgörande. Den gällande lagstiftningen om familjer förutsätter praktiska åtgärder i ett samboförhållande för att juridiskt föräldraskap träder i kraft, såväl gällande biologiska barn som adoptivbarn. I situationer som avses i 1 mom. 2 punkten förutsätts det dessutom att det gemensamma barnet har bott i samma hushåll med förmånslåtare och den efterlevande maken. Barnets boendesituationer kan dock variera mycket till exempel på grund av barnets studier. Därför ska det för att underlätta verkställandet i praktiken bara undersökas att barnet vid något skede har bott med förmånslåtare och den efterlevande maken medan det gemensamma hushållet som berättigar till familjepension har varat. I oklara situationer är det med tanke på barnets boende väsentligt huruvida förmånslåtare och den efterlevande maken tillsammans ekonomiskt tagit hand om det gemensamma barnet. I praktiken ska boendet avgöras på basis av den adress som antecknats i befolkningsdatasystemet som hemsadress när det gäller det gemensamma hushållet, dess varaktighet och det gemensamma barnets boende. I sådana situationer i vilka det gemensamma barnet för förmånslåtare och den efterlevande sambon som bott i gemensamt hushåll har fötts levande men eventuellt bott till exempel på sjukhus, ska det dock anses att barnet har på det sätt som avses i bestämmelsen bott i gemensamt hushåll med förmånslåtare och den efterlevande maken. Även förmånslåtarens och den

efterlevande makens biologiska barn som har fötts efter förmänslåtarens död anses ha bott i gemensamt hushåll på det sätt som avses i bestämmelsen.

Rätten till familjepension på basis av gemensamt hushåll ska enligt den ändring som föreslås i 60 § i ArPL upphöra när det yngsta barnet som har rätt till familjepension fyller 18 år. Rätten till familjepension på basis av gemensamt hushåll ska alltså ha fast samband med vårdnaden och uppehållet av förmänslåtarens och den efterlevande makens gemensamma barn. Enligt bestämmelsen kan dock en person som är gift med någon annan än förmänslåtaren inte betraktas som efterlevande make på basis av gemensamt hushåll. Med bestämmelsen ändras inte heller förutsättningarna för barnets rätt till pension.

Den föreslagna nya bestämmelsen i 2 punkten innebär i praktiken att sambor som till exempel bott i gemensamt hushåll i tre år inte har rätt till efterlevandepension efter varandra även om de övriga förutsättningarna uppfylldes. Med minimitiden för ett gemensamt hushåll kan man undvika det att ändringen omfattar sådana kortvariga samboförhållanden i vilka förhållandet i gemensamt hushåll först håller på att bildas. Beroende på minimitiden då det gemensamma hushållet har varat kommer bestämmelserna i praktiken att tillämpas på efterlevande makar som har fyllt 18 år. I praktiken är även ett äktenskap med några få undantag i praktiken möjligt bara för personer som har fyllt 18 år. Förutsättningen gällande ett gemensamt barn har samband med det att man genom den efterlevande sambons rätt till familjepension på basis av gemensamt hushåll uttryckligen vill trygga barnets rätt till underhåll. Å andra sidan har förutsättningen om ett gemensamt barn samband med det att man genom bestämmelserna inte vill skydda andra förhållanden än sådana som baserar sig på ett parförhållande. Den gällande lagstiftningen om familjeförhållanden kan också i praktiken påverka det hur bestämmelserna om familjepension tillämpas.

Det föreslås att paragrafens 4 mom. ska ändras på så sätt att en efterlevande make även kan ha rätt till familjepension på basis av ett senare äktenskap eller ett senare gemensamt hushåll efter att den rätt som erhållits på basis av ett tidigare äktenskap eller ett tidigare gemensamt hushåll har upphört. Ändringen har samband med förslaget om att den efterlevande makens rätt till efterlevandepension ska vara tidsbestämd, dvs. efterlevandepensionen ska i regel inte fortsätta tills den efterlevande maken avlider. Syftet med bestämmelsen i 4 mom. i den gällande paragrafen är att hindra betalningen av flera efterlevandepensioner samtidigt. Till den här delen ska situationen inte ändras, dvs. den efterlevande maken kan samtidigt bara ha rätt till en efterlevandepension, oberoende av om rätten baserar sig på 55 eller 57 § i ArPL. Momentet uttrycker också prioriteringsordningen mellan eventuella efterlevandepensioner som betalas ut på basis av olika pensionsfall, dvs. rätten som baserar sig på ett tidigare äktenskap eller ett tidigare gemensamt hushåll har alltid företrädesrätt oberoende av det om den efterlevande maken har ansökt om pensionen i fråga till betalning eller inte. Därtill föreslås det att till momentet ska fogas ett nämmande om gemensamt hushåll. Detta leder till att inte heller en efterlevandepension som baserar sig på gemensamt hushåll berättigar till flera än en efterlevandepension samtidigt.

56 §. Barns rätt till pension. I paragrafen föreskrivs om barnets rätt till familjepension. Första meningen i paragrafens 1 mom. ska enligt förslaget ändras på så sätt att barnets rätt till pension ska fortsätta två år längre än i den gällande lagen, dvs. i fortsättningen har ett barn som inte fyllt 20 år rätt till barnpension vid förmänslåtarens död. Den längre betalningstiden ska gälla alla barnpensioner, dvs. den är inte bunden till några förutsättningar såsom studier som huvudsyssla på samma sätt som barnpensionen enligt FPL. Det föreslås att 1 mom. 2 punkten dessutom ska specificeras så att ändringar i den efterlevande makens pensionsrätt inte ska påverka förutsättningarna för barnets rätt till pension. Också i fortsättningen är förmånstagarna till barnpensionen förmänslåtarens biologiska barn och adoptivbarn samt barnen till den efterlevande make som

var gift med förmånslåtare, om barnen vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Bakom arbetspensionssystemets barnpension finns föräldrarnas underhållsansvar för barnen, som baserar sig på lagen om underhåll för barn (704/1975). I lagens 3 § 1 mom. föreskrivs att barns rätt att erhålla underhåll av föräldrarna upphör när barnet fyller aderton år. I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att föräldrarna svarar för kostnaderna för barnets utbildning även efter det barnet fyllt aderton år, om detta prövas skäligt. Härvid beaktas särskilt barnets anlag, utbildningstiden och kostnaderna för utbildningen samt barnets möjligheter att efter avslutad utbildning självt svara för kostnaderna för denna. I praktiken är det också vanligt att föräldrarna stöder sina barns studier och uppehälle även efter att de har fyllt 18 år.

Rätten av ett myndigt barn till underhåll har inte tidigare ansetts vara en tillräcklig grund att utvidga arbetspensionssystemets familjepension att omfatta ett myndigt barn. När familjens försörjare har dött, överförs därmed ansvaret för ett myndigt barns underhåll och uppehälle från arbetspensionssystemets synvinkel till barnet självt och i vissa situationer till staten. Den föreslagna ändringen, dvs. att fortsätta barnets rätt till pension med två år, stärker syftet att arbetspensionssystemets familjepension ska trygga uppehållet när det gäller barn och sambandet med föräldrarnas underhållsskyldighet.

I dagens läge betalar pensionsanstalten barnpensionen i regel till barnets förälder eller annan vårdnadshavare på dennes bankkonto. Detta beror på att personer som får barnpension enligt den gällande lagen är under 18 år gamla och på det att syftet med barnpensionen är att kompensera barnets levnadskostnader i familjen när den andra vårdnadshavaren har dött. I fortsättningen ska pensionsanstalten betala ut pensionen till barnet självt, när barnet har blivit myndigt. I praktiken kommer pensionsanstalten att i regel sluta betala barnpensionen till en förälder och börjar betala den till barnets eget bankkonto när barnet fyller 18 år och blir myndigt. I praktiken kontaktar pensionsanstalten barnet som är förmånstagare innan barnet blir myndigt och ber att få de nödvändiga uppgifterna, till exempel bankkontonumret, för att pensionen kan betalas ut.

Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom., i vilket det föreskrivs om den kalkylerade andel av den efterlevande makens andel av familjepensionen enligt 85 § i ArPL som hör till barnpensionen. Momentet ska tillämpas om det efter förmånslåtare inte har funnits en efterlevande make som har rätt till familjepension, om den efterlevande maken har avlidit eller ingått äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år innan den efterlevande makens rätt till familjepension skulle ha upphört, dvs. i praktiken oftast innan barnet har fyllt 20 år. Om den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört efter att det yngsta barnet som har rätt till barnpension har fyllt 18 år eller efter att den efterlevande makens rätt till efterlevandepension på 10 år har upphört, kan barnet inte få en kalkylerad andel. Betalningen av den efterlevande makens s.k. kalkylerade andel som ingår i barnpensionen betalas så länge som barnet har rätt till barnpension. Vid tillämpandet av momentet har det ingen betydelse om förmånslåtare har haft annan efterlevande make än den som enligt ArPL har rätt till familjepension. Barnet kunde således få den efterlevande makens kalkylerade andel till exempel när den efterlevande maken har avlidit eller när han eller hon inte uppfyller kraven enligt 55 eller 57 § i ArPL. Till barnet kan inte betalas den efterlevande makens andel, om en efterlevande make som lever enligt ArPL har rätt till familjepension men inte har ansökt om dess betalning. En tidigare makes efterlevandepension utgör också ett hinder för betalning av den efterlevande makens kalkylerade andel i form av barnpension. Paragrafens 2 mom. ska också tillämpas på andelen av barnpensionen enligt 3 mom., dvs. den efterlevande makens kalkylerade andel kan höra till barnpensionen efter högst två förmåns-låtare.

60 §. Upphörande av familjepension. I paragrafen föreskrivs om upphörandet av familjepensionen. I paragrafens 1 mom. ska enligt förslaget föreskrivas att efterlevandepensionen är tidsbestämd. Genom ändringen befästs målet med efterlevandepensionen att anpassa den efterlevande makens och barnfamiljernas försörjning till den ekonomiska förändring som makens död medför. Målet med efterlevandepensionen är i fortsättningen inte längre att permanent bevara den invanda försörjningsnivån. Enligt huvudregeln i den nya 1 punkten i momentet ska efterlevandepensionen upphöra vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet. Enligt 1 punkten kan efterlevandepensionen även upphöra senare, om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånslåtaren och det yngsta barnet som har rätt till familjepension är yngre än 18 år. I detta fall upphör efterlevandepensionen vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepensionen berättigade barnet fyller 18 år. Tidpunkten är i praktiken den samma som den från och med vilken efterlevandepensionen minskas enligt 89 § 2 mom. i ArPL.

2 punkten i momentet ska gälla efterlevande makar som avses i 55 § 1 mom. 2 punkten i ArPL och som har rätt till familjepension på basis av gemensamt hushåll. Deras rätt till familjepension upphör alltid vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma till barnpensionen berättigade barn fyller 18 år. Rätten till familjepension på basis av gemensamt hushåll ska alltså ha samband med försörjningen av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma barn. Eftersom den efterlevande makens rätt till pension enligt både 1 och 2 punkten har samband med barnets försörjning, ska efterlevandepensionen inte bara upphöra när barnet fyller 18 år utan också när barnet ges som adoptivbarn till en annan familj eller om barnet dör. Innehållet i det gällande momentet ska bli en ny punkt (3), enligt vilken efterlevandepensionen upphör, om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år. Bestämmelsens innehåll ändras inte till den här delen, men på grund av andra ändringar ska dess tillämpning utvidgas på så sätt att även rätten till efterlevandepension som baserar sig på gemensamt hushåll upphör på grund av nämnda ingående av äktenskap.

Enligt förslaget ska paragrafens 2 mom. ändras så att barnpensionen ska upphöra två år senare än enligt den gällande lagen, dvs. vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år. Ändringen har att göra med den ändring i barnets rätt till pension som föreslås i 56 § 1 mom. i ArPL, enligt vilken åldern då barnpensionen upphör ska höjas med två år. Bestämmelsen ska gälla barnpensionen, som med anledning av de föreslagna ändringarna begreppsmässigt omfattar barnpensionen enligt 56 § 1 mom. i ArPL och den efterlevande makens kalkylerade familjepensionsandel som enligt det nya föreslagna 3 mom. i 56 § i ArPL betalas ut som barnpension.

61 §. Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall. I paragrafen föreskrivs om beviljandet av familjepension för viss tid på grund av förmånslåtarens sannolika dödsfall. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras, eftersom alla familjepensioner i framtiden beviljas för viss tid. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ska specificeras när det gäller bedömningen av förmånslåtarens dödsdag och den utredning som presenteras om döden sam gällande införande och fortsättning av familjepensionen.

Det föreslås att paragrafen ska ändras, eftersom den gällande bestämmelser ger individen rättigheter och skyldigheten som i sin nuvarande form enligt bestämmelsen delvis är oklara. De föreslagna ändringarna genomför bättre än nu kravet i 80 § 1 mom. i grundlagen om att det genom lag ska utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Därför föreslås det att paragrafen ska specificeras så att den motsvarar nuvarande tillämpningspraxis.

RP 66/2021 rd

Enligt detaljmotiveringen till 61 § 1 mom. i den gällande lagen (RP 45/2005 rd) kan familjepension beviljas för viss tid, även om någon utredning om förmånslåtarens död inte kan företas, om det är sannolikt att förmånslåtarens död har inträffat genom drunkning, någon annan olycka eller av någon annan jämförbar orsak. När en pensionsanstalt beviljar pension på basis av denna paragraf, ska pensionsanstalten uppskatta när förmånslåtarens död har inträffat. Denna uppskattade dödsdag iakttas enligt motiveringen vid tillämpningen av lagen, även om en domstol fastställde en senare dödsdag för förmånslåtarens död. Det föreskrivs dock inte i lagen om pensionsanstaltens rätt att bedöma dödsdagen.

Enligt lagen om dödförklaring (127/2005) kan förmånslåtarens dödförklaras av antingen en domstol eller av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. En domstol kan förklara en person död efter en väntetid eller utan väntetid, om en försvunnen person vid försvinnandet varit med i en olycka som orsakat omedelbar livsfara och det inte finns skäl att anta att han eller hon har räddats. Väntetiden kan vara ett eller fem år. Om den försvunna personen vid försvinnandet befann sig i förhållanden förknippade med livsfara eller om det med beaktande av förhållandena vid försvinnandet och andra omständigheter annars är ytterst sannolikt att personen är död, är väntetiden ett år. I annat fall är väntetiden fem år. Väntetiden räknas från den tidpunkt vid vilken den försvunna personen veterligen senast var vid liv. En pensionsanstalt har inte rätt att ansöka om dödförklaring. Till detta föreslås inte heller någon ändring.

Med tanke på genomförandet av syftet med familjepensionen är det viktigt att pensionsanstalten har rätt att bedöma dödsdagen, som i praktiken kan skilja sig från den dödsdag som domstolen fastställer till och med fem år. Detta beror på att förmånstagarna annars kanske är tvungna att klara sig utan familjepension i hela fem år när de väntar på dödförklaringen. Dessutom kunde en del förmånstagare helt bli utan pension om rätten till familjepension har hunnit gå ut. Ett barn kan till exempel under väntetiden ha uppnått den ålder vid vilken barnpensionen går ut. Dessutom kan en väntetid på till och med fem år leda till att familjepensionens belopp blir betydligt lägre, om förmånslåtarens död inte var på pension när han eller hon försvann. I sådana situationer räknas som grund för familjepensionen den pension som förmånslåtarens hade fått om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen i den mån som berättigar till full invalidpension på sin dödsdag. I detta fall bestäms beloppet av denna pension för den s.k. återstående tiden på grundval av arbetstagarens inkomster under de fem sista kalenderåren, dvs. pensionsbeloppet kunde vara noll efter fem år av försvinnande. På grund av detta föreslås det att det i lagen ska föreskrivas om pensionsanstaltens rätt att bedöma dödsdagen.

Enligt Pensionsskyddscentralens tillämpningsanvisningar till pensionsanstalter i fråga om den gällande lagen har en anmälan om försvunnen person till polisen eller annan motsvarande utredning vanligen ansetts vara en tillräcklig utredning för beviljande av pension. I praktiken har pensionsanstalten inte haft någon möjlighet att överväga huruvida pensionen ska beviljas eller inte, om nämnda utredning har existerat. Detta framgår dock inte av bestämmelsen, enligt vilken en familjepension kan beviljas. Det föreslås därför att bestämmelsen ändras på så sätt att pensionsanstaltens möjlighet att överväga beviljandet av pension slopas och att det i lagen i överensstämmelse med nuvarande tillämpningspraxis ska föreskrivas hurdan utredning som ska anses vara ett tillräckligt bevis på förmånslåtarens död i de situationer som avses i bestämmelsen.

Ur den gällande lagen framgår inte från vilken tidpunkt familjepensionen i de i paragrafen avsedda situationerna beviljas. Enligt Pensionsskyddscentralens tillämpningsanvisningar till pensionsanstalter av den gällande lagen beviljas en familjepension för viss tid från början av månaden efter förmånslåtarens försvinnande eller en olyckshändelse. Det föreslås att bestämmelsen ändras i enlighet med tillämpningsanvisningen.

Ur den gällande lagen framgår inte heller hur länge familjepensionen för viss tid betalas. Enligt Pensionsskyddscentralens gällande tillämpningsanvisningar betalas familjepensionen för viss tid tills domstolen har förklarat förmånslåtaren död. Därefter ändras familjepensionen så att den är i kraft tills vidare. Pensionsanstalten överväger från fall till fall för hur lång tid familjepensionen för viss tid i varje enskilt fall kan beviljas. Eftersom familjepensionen med anledning av de föreslagna ändringarna även annars ska vara i kraft en viss tid, är det inte ändamålsenligt att i situationer där döden är sannolik föreskriva om en separat familjepension för viss tid. Ett tillfälligt familjepensionsbeslut är inte heller motiverat med tanke på förmanstagaren. Med anledning av detta föreslås det att familjepensionen i dessa situationer ska beviljas genom ett slutligt beslut. Om situationen så kräver, kan familjepensionen senare dras in i enlighet med 113 §.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. ska hävas, eftersom det i 113 § föreskrivs om indragning av förmånslåtarens pension i sådana situationer som avses i 61 §.

62 §. Engångsbetalning av efterlevandepension. I paragrafen föreskrivs om utbetalning av efterlevandepensionen som engångsbetalning när den efterlevande maken ingår nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ska ändras på så sätt att det belopp som betalas som engångsbetalning inte kan överstiga ett belopp som har kalkylerats enligt längden av den efterlevande makes pensionsrätt, dvs. om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år tills tioårsperioden hade gått ut eller tills det yngsta barnet hade fyllt 18 år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för denna tid som är kortare än tre år skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånslåtare efter att den efterlevande maken ingått äktenskap får rätt till den s.k. tilläggsdelen till barnpension, dvs. en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 56 § 3 mom. Dessutom föreslås det att hänvisningen i 1 mom. ska specificeras, i vilket fall bestämmelsen alltjämt gäller en sådan situation som avses i den gällande lagen. Ändringen ansluter sig till den ändring som föreslås till 60 § i ArPL, genom vilken efterlevandepension ändras att gälla för viss tid.

85 §. Efterlevande makes och tidigare makes pension. I paragrafen föreskrivs om beloppet på efterlevande makes och tidigare makes pension. Enligt förslaget ska paragrafens 1 mom. specificeras motsvarande nuläget. Också i fortsättningen är det meningen att familjepensionernas sammanlagda belopp i alla olika familjesituationer, dvs. det högsta beloppet av den efterlevande makens och tidigare makars samt barnens pensioner, högst kan vara av samma storlek som grunden för familjepensionen. Det gällande momentets hänvisning till 2 mom. och 88–93 § ska enligt förslaget slopas för att göra bestämmelsen tydligare. Hänvisningen är informativ, vilket betyder att dess slopande från momentet inte ändrar bestämmelsernas innehåll eller inbördesförhållande.

Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. I det specificeras kalkyleringen av efterlevandepensionen i situationer där det undantagsvis finns flera förmanstagare, dvs. efterlevande makar, till efterlevandepensionen. Det högsta beloppet av efterlevandepensionerna ska även i detta fall vara det som föreskrivs i 1 mom. Det är meningen att familjepensionernas sammanlagda belopp i alla olika familjesituationer, dvs. det högsta beloppet av den efterlevande makens och tidigare makars samt barnens pensioner, även framöver högst kan vara av samma storlek som grunden för familjepensionen.

I det nya 3 mom. ska föreskrivas om fördelningen av efterlevandepensionens belopp mellan eventuella flera efterlevande makar som är förmanstagare till efterlevandepensionen. Denna bestämmelse behövs, eftersom den föreslagna utvidgningen av rätten till efterlevandepensionen till vissa efterlevande makar som bott i gemensamt hushåll med förmånslåtaren i vissa situationer kan leda till att fler än en efterlevande make har rätt till efterlevandepension efter en och

samma förmånsåtagare. Utgångspunkten är att efterlevandepensionen delas jämnt mellan de efterlevande makarna, dvs. på samma sätt som mellan barn som har rätt till barnpension enligt gällande 86 §. Fastställandet är lite annorlunda, om den efterlevande maken har en eller flera före detta makar som enligt 57 § har rätt till efterlevandepension. I detta fall ska andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken avdras från efterlevandepensionen enligt 1 mom. och den resterande delen ska delas jämt mellan efterlevande makar. Om en tidigare makes andel kalkylmässigt blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp enligt 1 mom. 1–4 punkterna dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan en tidigare makes andel dock högst vara lika stor som den efterlevande makens andel. Syftet är att en tidigare makes andel av familjepensionen inte kan vara större än förmånsåtagarens efterlevande makes. För övrigt kalkyleras beloppet på tidigare makars efterlevandepensioner alltså enligt det gällande 2 mom.

86 §. Barnpensionens belopp. I paragrafen föreskrivs om barnpensionens belopp. Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom., i vilket det föreskrivs om fördelningen av den efterlevande makens kalkylerade andel av familjepensionen enligt det nya 56 § 3 mom. i ArPL mellan de barn som är förmånstagare. Fördelningen ska göras jämt mellan alla barn som är förmånstagare till familjepensionen efter förmånsåtagaren, i vilket fall släktskapet mellan den efterlevande maken och barnet har ingen betydelse. Familjepension är en pension som ackumulerats för förmånsåtagaren, och de barn som är förmånstagare ska ha lika rätt till alla delar av familjepensionen. Detta innebär att även ett barn som till exempel är fött i förmånsåtagarens tidigare äktenskap kan få den efterlevande makens kalkylerade andel.

113 §. Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning. I paragrafens 3 mom. föreskrivs om indragning av pensionen på grund av pensionstagarens sannolika dödsfall. Det föreslås att momentet delvis specificeras och kompletteras med bestämmelsen i 61 § 2 mom. i den gällande lagen, som gäller indragning av förmånsåtagarens arbetspension. Därtill föreslås det ett nytt 4 mom. till paragrafen.

Enligt 61 § 2 mom. i den gällande lagen dras förmånsåtagarens arbetspension in den dag familjepensionen börjar, när familjepension beviljas för viss tid i enlighet med 61 § 1 mom. Enligt detaljmotiveringen till paragrafen (RP 45/2005 rd) drar pensionsanstalten in arbetspensionen den dag då pensionstagaren försvinner. Genom bestämmelsen kan man alltså undvika situationer i vilka pensionsanstalten borde betala en redan avbruten pension till en försvunnen pensionstagare därför att det i samband med dödförklaringen som dödsdag betraktas den dag då det har gått fem år sedan pensionstagaren veterligen senast var vid liv.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. ska specificeras så att pensionen dras in i slutet av den månad under vilken pensionstagaren enligt pensionsanstaltens bedömning har dött. Nästan alla pensioner och därmed jämförbara förmåner, med undantag av rehabiliteringsstödet, dras alltid in den sista dagen i en månad. Dessutom ska pensionsanstaltens rätt att dra in en pension som betalas ut till sin ordalydelse ändras så att den förpliktigar pensionsanstalten, dvs. pensionsanstalten får inte längre bedöma om den drar in pensionen eller inte. I anknytning till detta ska 61 § 2 mom. upphävas.

Det föreslås ett nytt 4 mom. till paragrafen. I det ska föreskrivas om indragningen av en familjepension i situationer i vilka det senare kommer fram att förmånsåtagaren inte heller har dött, och därmed uppfylls förutsättningar för erhållandet av familjepension inte. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska familjepensionen dras in från ingången av den månaden som följer efter erhållandet av utredningen, dvs. efter att informationen om att förmånsåtagaren lever har erhållits.

Det är nödvändigt att specificera bestämmelsen, eftersom det i den gällande lagen inte finns en bestämmelse enligt vilken en beviljad familjepension kan dras in, om det senare framkommer att förmånslåtare lever. Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut enligt 140 § i den gällande lagen lämpar sig inte i alla försvinnandesituationer eller andra motsvarande situationer till det att beslutet senare kunde ändras, eftersom bestämmelsen förutsätter att beslutet grundar sig på en felaktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt. Ett beslut om beviljande av familjepension som fattats med stöd av 61 § i den gällande lagen baserar sig dock enligt lagen på pensionsanstaltens bedömning av förmånslåtarens sannolika död, dvs. oftast kan det inte finnas en sådan brist eller ett sådant fel vid beviljandet av pensionen som lagen förutsätter. Om det eventuellt är fråga om missbruk kan man dock vid behandlingen av ett pensionsärende tillämpa bestämmelsen om missbruk av pensionsskyddet i 189 §.

7.2 Lag om pension för företagare

2 §. Centrala definitioner. Det föreslås att till paragrafens 1 mom. ska fogas en ny punkt 17 på motsvarande sätt som det föreslås en ny punkt 14 till 2 § 1 mom. i ArPL.

52 §. Efterlevande makes rätt till pension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 55 § i ArPL.

53 §. Barns rätt till pension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 56 § i ArPL.

57 §. Upphörande av familjepension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 60 § i ArPL.

58 §. Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen och dess rubrik som i 61 § i ArPL.

59 §. Engångsbetalning av efterlevandepension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 62 § i ArPL.

78 §. Efterlevande makes och tidigare makes pension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 85 § i ArPL.

79 §. Barnpensionens belopp. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 86 § i ArPL.

98 §. Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 113 § i ArPL.

7.3 Lag om pension för lantbruksföretagare

2 §. Centrala definitioner. Det föreslås att till paragrafens 1 mom. ska fogas en ny punkt 16 på motsvarande sätt som det föreslås en ny punkt 14 till 2 § 1 mom. i ArPL.

61 §. Efterlevande makes rätt till pension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 55 § i ArPL.

62 §. Barns rätt till pension. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 56 § i ArPL.

64 §. *Begynnelsestidpunkten för samt utbetalning och upphörande av familjepension.* Det föreslås i 1 mom. 3 punkten en ändring av ordalydelsen, som beror på ändringen av rubriken till 61 § i ArPL.

93 §. *Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 113 § i ArPL.

7.4 Lag om sjömanspensioner

2 §. *Centrala definitioner.* Det föreslås att till paragrafens 1 mom. ska fogas en ny punkt 15 på motsvarande sätt som det föreslås en ny punkt 14 till 2 § 1 mom. i ArPL.

55 §. *Efterlevande makes rätt till pension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 55 § i ArPL.

56 §. *Barns rätt till pension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 56 § i ArPL.

60 §. *Upphörande av familjepension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 60 § i ArPL.

61 §. *Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen och dess rubrik som i 61 § i ArPL.

62 §. *Engångsbetalning av efterlevandepension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 62 § i ArPL.

90 §. *Efterlevande makes och tidigare makes pension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 85 § i ArPL.

91 §. *Barnpensionens belopp.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 86 § i ArPL.

110 §. *Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 113 § i ArPL.

7.5 Pensionslag för den offentliga sektorn

3 §. *Centrala definitioner.* Det föreslås att till paragrafens 1 mom. ska fogas en ny punkt 21 på motsvarande sätt som det föreslås en ny punkt 14 till 2 § 1 mom. i ArPL.

65 §. *Efterlevande makes rätt till pension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 55 § i ArPL.

67 §. *Barns rätt till pension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 56 § i ArPL.

69 §. *Efterlevande makes och tidigare makes pension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 85 § i ArPL.

70 §. *Barnpensionens belopp.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 86 § i ArPL.

77 §. *Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen och dess rubrik som i 61 § i ArPL.

78 §. *Upphörande av familjepension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 60 § i ArPL.

80 §. *Engångsbetalning av efterlevandepension.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 62 § i ArPL.

124 §. *Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning.* Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 113 § i ArPL.

7.6 Folkpensionslag

5 a §. *Efterlevande make.* Paragrafen är ny. Det föreslås att till definitionerna av de begrepp som används i lagen ska fogas definitionen av efterlevande make på motsvarande sätt som i punkt 14 till 2 § 1 mom. i ArPL.

26 §. *Rätt till efterlevandepension.* I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för efterlevandepensionen. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen som i 55 § i ArPL. I 2 punkten föreskrivs om den efterlevande makens rätt till efterlevandepension. Det gemensamma hushåll som utgör grunden till rätten har definierats på annat sätt än i 5 § i folkpensionslagen. Det föreslås inte att ordalydelsen i 4 mom. ska ändras, dvs. rätten till efterlevandepensionen enligt FPL ska även framöver gå ut senast då den efterlevande maken fyller 65 år.

28 §. *Begynnelsepension.* I paragrafen föreskrivs om fastställandet och upphörandet av den efterlevande makens begynnelsepension. Till paragrafens 4 mom. föreslås ändringar som beror på begränsningen av den efterlevande makens rätt till pension och ändringarna i pensionsrätten av en efterlevande make som bott i gemensamt hushåll. I momentet ska föreskrivas om upphörande av begynnelsepensionen i situationer i vilka den efterlevande makens rätt till efterlevandepension baserar sig på 26 § 1 mom. 2 punkten. Begynnelsepensionen upphör i slutet av den månad under vilken det yngsta av de barn till förmånslåtare i fråga som är berättigade till familjepension fyller 18 år. Begynnelsepensionen upphör dock alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken fyller 65 år. Bestämmelsen motsvarar till den här delen 60 § i ArPL, som gäller upphörandet av efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet.

37 §. *Upphörande av fortsättningspension.* I paragrafen föreskrivs om upphörande av den efterlevande makens fortsättningspension. Till paragrafen föreslås ändringar som beror på begränsningen av den efterlevande makens rätt till pension och ändringarna i pensionsrätten av en efterlevande make som bott i gemensamt hushåll. Paragrafens 1 mom. ska uppdelas i 1–4 punkter, av vilka 3 och 4 punkten ska innehålla bestämmelserna enligt gällande 37 § 2 och 3 mom. om upphörande av fortsättningspensionen. Därtill ska det i 1 och 2 punkten föreskrivas om upphörandet av fortsättningspensionen enligt längden på den efterlevande makens rätt till pension enligt den föreslagna 26 §. Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelsen i gällande 37 § 3 mom. En bestämmelse som motsvarar gällande 37 § 1 mom. ska bli ett nytt 3 mom. och gällande 37 § 5 mom. ska bli ett nytt 4 mom. Bestämmelsen motsvarar till den här delen 60 § i ArPL, som gäller upphörandet av efterlevandepensionen i arbetspensionssystemet.

38 §. *Engångsbetalning av fortsättningspension som dras in.* I paragrafen föreskrivs om beviljande av fortsättningspensionen som engångsbelopp. Det föreslås i huvudsak motsvarande ändringar i paragrafen som i 62 § i ArPL. Ändringen i 56 § 3 mom. i ArPL gällande den efterlevande

makens kalkylerade andel av pensionen föreslås dock inte i barnpensionen enligt FPL, vilket betyder att det inte till den här delen är nödvändigt att begränsa engångsbetalningen av efterlevande makes fortsättningspension enligt FPL.

49 §. Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall. I paragrafen föreskrivs om beviljande av familjepension för viss tid på grund av förmånslåtarens sannolika dödsfall. Det föreslås motsvarande ändringar i paragrafen och dess rubrik som i 61 § i ArPL.

58 §. Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om efterlevandepension. I paragrafen föreskrivs om frågor som har att göra med ansökan om efterlevandepension och anmälningsskyldigheten. Till paragrafen ska fogas ett nytt 3 mom., vilket betyder att de gällande 3 och 4 momenten blir 4 och 5 mom. I det nya 3 mom. ska föreskrivas om givandet av utredning om det gemensamma hushållets varaktighet, som ansluter sig till pensionsrätten av en efterlevande make som bodde i gemensamt hushåll.

74 §. Hur länge en förmån betalas. I paragrafen föreskrivs om indragning av förmån. Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. i vilket det föreskrivs om indragning av en förmån med anledning av förmånstagarens sannolika dödsfall på motsvarande sätt som i 113 § 3 mom. i ArPL.

7.7 Lag om garantipension

23 §. Indragning av garantipension. I paragrafen föreskrivs om indragning av garantipensionen. Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. i vilket det föreskrivs om indragningen av pensionen med anledning av förmånstagarens sannolika dödsfall på motsvarande sätt som i 113 § 3 mom. i ArPL.

7.8 Lag om pensionsstöd

20 §. Indragning av pensionsstöd. I paragrafen föreskrivs om indragning av pensionsstöd. Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. i vilket det föreskrivs om indragningen av pensionsstödet med anledning av förmånstagarens sannolika dödsfall på motsvarande sätt som i 113 § 3 mom. i ArPL.

7.9 Lag om bostadsbidrag för pensionstagare

32 §. Indragning av bostadsbidraget. Till paragrafen föreslås ett nytt 4 mom. Bostadsbidraget för pensionstagare ska dras in från början av månaden följande bidragstagarens sannolika dödsdag enligt Folkpensionsanstaltens bedömning. Motiveringarna till bestämmelsen motsvarar det som ovan föreslagits till 113 § 3 mom. i ArPL.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Lagarna ska tillämpas på förmånstagare till efterlevandepension som är födda 1975 och därefter, om förmånslåtaren till familjepensionen har dött, dvs. pensionsfallet har ägt rum, efter att de föreslagna lagarna har trätt i kraft. Med denna undantagsbestämmelse skyddas äldre åldersklasser. De åldersklasser som omfattas av ändringarna har ännu kvar arbetskarriär i rimlig mån, och under den är ackumuleringen av den egna pensionen före övergången till ålderspension eller andra förändringar som behövs för att anpassa sig till den nya situationen möjliga. På grund av tillämpningsbegränsningen som gäller tidpunkten för förmånslåtarens död, dvs. pensionsfallet, ska till exempel de efterlevandepensioner som betalas ut när ändringarna träder i kraft inte gå

ut efter perioden på tio år utan fortsätta enligt de ikraftvarande bestämmelserna, även om den förmånstagare som får efterlevandepension var född 1975 eller därefter.

Bestämmelserna om förmånslåtarens och förmånstagarens sannolika död ska tillämpas från det att lagen trätt i kraft på alla ändringar som gäller pensionerna i fråga. Då ska 61 § och 113 § i ArPL samt motsvarande bestämmelser i de övriga lagarna tillämpas på alla förmånslåtare och förmånstagare från det att lagen trätt i kraft oberoende av tidpunkten för förmånslåtarens död, dvs. pensionsfallet, eller andra ikraftträdandebestämmelser i anslutning till reformen. Andra ändringar i anslutning till propositionen, som gäller bland annat rätten till pension eller dess upphörande och fastställandet av pensionen, ska dock i familjepensionsärenden som baserar sig på ett sannolikt dödsfall tillämpas enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna som gäller de först nämnda bestämmelserna.

De ändringar som föreslås i barnpensionen ska tillämpas när lagarna träder i kraft och efter att de har trätt i kraft på förmånstagare som har rätt till barnpension oberoende av tidpunkten för förmånslåtarens död. Ändringarna i barnpensionen ska därmed inte bara gälla dem som är berättigade till barnpension med anledning av pensionsfall som ägt rum efter att lagarna har trätt i kraft utan också de barn vars pensionsrätt inte har gått ut innan lagarna träder i kraft. Därmed ska ett barn som den 1 januari 2022 eller därefter fyller åldern då barnpensionen enligt gällande lag ska avslutas ha rätt till barnpension till den föreslagna nya ålder vid vilken barnpensionen avslutas. När barnpensionen fortsätter till den nya slutåldern, ska till den även fogas den efterlevande makens kalkylerade pensionsandel, om det inte finns någon förmånstagare till efterlevandepensionen. Undantaget förbättrar jämlikheten mellan barn, eftersom pensionen för barn som är födda samtidigt då i majoriteten av fallen fastställs enligt samma bestämmelser oberoende av pensionsfallets tidpunkt.

Den ovan beskrivna skyddsbestämmelsen som ansluter sig till den fastställda perioden för efterlevandepensionen på tio år begränsar inte rätten till efterlevandepension av en efterlevande sambo som bott i gemensamt hushåll med förmånslåtarens utan denna bestämmelse som utvidgar kretsen av personer som får efterlevandepension ska tillämpas oberoende av den efterlevande makens födelseår på de fall i vilka förmånslåtarens har dött, dvs. pensionsfallet har ägt rum, efter att de föreslagna lagarna har trätt i kraft.

9 Verkställighet och uppföljning

För verkställandet av de ändringar som föreslås i propositionen ansvarar i enlighet med sina lagstadgade uppgifter arbetspensionsanstalter och FPA. Med tanke på arbetspensionssystemets stöds enhetlig tillämpningspraxis av att Pensionsskyddscentralen ger pensionsanstalterna rekommendationer om tillämpningen av privata sektors arbetspensionslag enligt lagen om Pensionsskyddscentralen.

De föreslagna ändringarna uppföljs av social- och hälsovårdsministeriet i samband med utvecklingen av den lagstiftning som hör till dess förvaltningsområde. Därtill följer Pensionsskyddscentralen och FPA med ändringarna i anknytning till sin lagstadgade utvecklings- och forskningsverksamhet. Lagändringarnas konsekvenser när det gäller ställningen och utkomsten för mottagare av efterlevande- och barnpension samt särskilt för 18–20-åringar kommer att följas efter ikraftträdandet av lagen, och vid behov kommer åtgärder att vidtas.

10 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2022. Propositionen hänför sig till förslagsanslagsmoment 33.40.60 i beslutsdelen. Enligt momentets förklaringsdel finansierar staten

folkpensionerna, garantipensionerna, familjepensionerna, pensionsstöden, bostadsbidragen till pensionstagarna och handikappförmånerna i sin helhet. Därtill tryggar staten minimibeloppet av folkpensionsfondens finansieringstillgångar samt dess likviditet.

Det har berättats närmare om propositionens konsekvenser för statens utgifter i kapitel 4.2.1.3 Konsekvenser för den offentliga ekonomin. Genom propositionen ändras användningssyftet av det ovannämnda anslaget inte.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De lagändringar som föreslås i propositionen granskas med avseende på grundlagen i huvudsak när det gäller jämlikhet enligt 6 §, egendomsskydd enligt 15 § och grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Med tanke på jämlikhet har de föreslagna ändringarna i såväl barnpensionen som efterlevandepensionen betraktats. När det gäller egendomsskydd har man betraktat de ändringar som föreslås i efterlevandepensionens längd. De ändringar som har föreslagits i barnpensioner har betraktats med tanke på den grundläggande försörjningen.

I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har som grundläggande rättigheter erkänts bland annat rätt till egendom, jämlikhet och barnets rättigheter. Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tillämpas dock inte som juridiskt bindande i rent nationella frågor på vilka EU-rätten inte kan tillämpas, den har inget allmänt tillämpningsområde i samband med medlemsstaternas verksamhet och den lämpar sig inte självständigt för bedömning av huruvida något ärende överensstämmer med de grundläggande rättigheterna. Eftersom de nu föreslagna lagändringarna inte sträcker sig till EU-rättens tillämpningsområde, har man i denna proposition inte direkt bedömt ändringarnas förhållande till de grundläggande rättigheter som skyddas av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Egendomsskyddet hör till tillämpningsområdet för artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Artikel 14 i konventionen skyddar likabehandling och förbudet mot all slags diskriminering på ett omfattande sätt tillsammans med artikel 1 i tilläggsprotokoll 12. Dessutom skyddar konventionen indirekt också sociala rättigheter till viss del och dessa rättigheter skyddas även i Europeiska sociala stadgan.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Med denna klausul om jämlikhet uttrycks huvudprincipen gällande jämlikhet och jämställdhet. Dessutom innehåller den ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 42). Bestämmelsen om jämlikhet riktar sig också till lagstiftaren. Genom lag kan människor eller människogrupper inte godtyckligt ställas i mer eller mindre förmånlig situation än andra. Bestämmelsen om jämlikhet förutsätter emellertid inte att alla medborgare i alla situationer ska behandlas på samma sätt, om inte de omständigheter som påverkar ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har även betydelse såväl när förmåner och rättigheter beviljas medborgarna genom lag som när skyldigheter ställs på dem. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42–43).

I propositionen föreslås sådana ändringar i familjepensioner som innebär att familjepensionsskyddet kommer att omfatta nya grupper och att pensionsnivån delvis ändras. Med tanke på 6 § 1 mom. i grundlagen är det därför närmast fråga om det huruvida ändringarna uppfyller det jämlikhetskrav som riktas till lagstiftaren. De föreslagna ändringarna förbättrar jämlikheten av barn som är födda i olika slags parförhållanden, eftersom nivån på familjepensionsskyddet för barnet självt och familjen till följd av ändringarna inte längre direkt beror på det om barnets

föräldrar är gifta med varandra. På barnens jämlikhet påverkar rätten av en efterlevande sambo som bott i gemensamt hushåll till familjepension och i arbetspensionssystemet betalningen av den efterlevande makens kalkylerade andel som barnpension, när det inte finns en person som får efterlevandepension. Också jämlikheten av änklingar eller änkor som bott i parförhållanden av olika slag blir bättre, när även en efterlevande sambo kan ha rätt till efterlevandepension medan det gemensamma barnet är minderårigt. Det kommer också att finnas skillnader i pensionsrättigheterna av personer som bott i äktenskap och gemensamt hushåll, eftersom det primära syftet med efterlevandepensionen är att stödja försörjningen av förmånslåtarens barn, och å andra sidan hör det, till skillnad från gemensamt hushåll, en försörjningsplikt mellan makarna till ett äktenskap. Om det däremot inte finns en efterlevande make som har rätt till efterlevandepension kan den efterlevande makens andel betalas ut som barnpension, vilket innebär att den efterlevande makens egen rätt till pension och formen av barnets föräldrars förhållande i fortsättningen inverkar mindre på det sammanlagda beloppet av förmåner som familjen får.

Bedömningen av jämlikheten när det gäller begränsningen av efterlevandepensionens längd och den föreslagna skyddsbestämmelse som är bunden till förmånstagarens födelseår påverkas på en allmän nivå av grunderna för begränsningen av pensionens längd samt av vilka skillnader i behandlingen av olika människogrupper som kan identifieras och huruvida de skillnader som beror på de föreslagna ändringarna kan anses godtagbara med tanke på förverkligandet av jämlikhet. Begränsningen av efterlevandepensionens längd är motiverad med tanke på jämlikheten, eftersom förändringarna i familjestrukturerna och samhället leder till att det gällande familjepensionsskyddets samhällsliga inverkan minskar, dess omfattning i fråga om befolkningen minskar och den tid som efterlevandepension betalas ut förlängs eftersom livslängden ökar, samtidigt som alla försäkringstagare och försäkrade fortfarande deltar i de kostnader som den här pensionsformen innebär för systemet. Däremot kan det med tanke på jämlikheten också i framtiden anses motiverat att i begränsad utsträckning även trygga den efterlevande makens försörjning under anpassningsfasen. Den skyddsbestämmelse som hänför sig till begränsningen av efterlevandepensionens längd tryggar jämlikheten till den del att rätten till pension för personer som befinner sig närmare pensionsåldern inte ändras genom lagändringen på ett sådant sätt att personerna inte har haft eller inte heller i framtiden har möjlighet att förbereda sig för den, till exempel genom att fortsätta arbeta.

Med avseende på jämlikheten kan man också granska två yngre förmånstagare som är födda olika år och för vilka den efterlevandepension som beviljas enligt den gällande lagen efter reformen kan fortgå tills vidare tills den efterlevande maken avlider eller ingår ett nytt äktenskap och den efterlevandepension som beviljas enligt den föreslagna lagen kan fortgå en tid på 10 eller 18 år eller tills den efterlevande maken avlider eller ingår ett nytt äktenskap. Längden på pension som beviljas enligt olika författningar kan i enskilda fall variera beroende på de omständigheter som inverkar på saken. Detta kan också gälla efterlevandepensioner som beviljats med stöd av samma gällande bestämmelse. Skillnader i efterlevandepensionens längd och pensionsmånad eller i beloppet av inkomster under livscykeln är också möjliga i det gällande systemet på grund av sådana händelser i livet som är svåra att förutse och skillnader i individernas inkomster. Därmed kan jämlikheten i fråga om längden på en enskild pension bedömas också genom att jämföra den längd som föreslås i propositionen med den genomsnittliga längden på efterlevandepension enligt den gällande lagen. Den genomsnittliga längden på efterlevandepension som avslutats när den efterlevande maken avlidit eller ingått ett nytt äktenskap var 10,4 år 1992, 13,8 år 2002 och 16,7 år 2012. Med hänsyn till dessa omständigheter kan de föreslagna ändringarna enligt regeringens uppfattning anses vara acceptabla med tanke på genomförandet av jämlikhet.

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Med egendom avses förmögenhetsrättsliga förmåner, till vilka äganderätten hör som den mest omfattande rätten. Bland

RP 66/2021 rd

andra saker betyder den ägarens bestämmanderätt, dvs. rätten att överlåta, pantsätta och testamentera egendomen samt grunda begränsade sakrättigheter.

Grundlagsutskottet har ansett att det beträffande grundlagsskyddet för pensionsförmåner inte är fråga om ett skydd för ett visst gällande pensionsarrangemang (till exempel GrUU 4/1994 rd) och att det inte sträcker sig till pensionsarrangemangens permanens. Dyliga konsekvenser av pensionssystemreformer kan därför inte bedömas utifrån statsförfattningsrättsliga aspekter, såvida arrangemangen inte påverkar redan förfallna pensionsförmåner.

Egendomsskyddet för pensioner bottnar enligt grundlagsutskottets praxis (GrUU 9/1999 rd, och GrUU 9/199 rd, s. 2/I) i tanken att en inkomstrelaterad förmån, framför allt rätten till arbetspension, intjänas medan anställningsförhållandet pågår. En på detta sätt intjänad förmån, som betalas ut först senare, betraktas som en del av vederlaget för en arbetsprestation. Däremot har egendomsskyddet inte ansetts gälla rätten till folkpensions, finansieringssättet till trots.

Enligt grundlagsutskottet (GrUU 21/1989 rd) har familjepensionen inte samma egendomsskydd som den arbetspension som ackumulerats för personen själv. Enligt grundlagsutskottet har makens rätt till familjepension inget förmögenhetsvärde före pensionsfallet. I det här skedet har maken ingen bestämmanderätt gällande denna rätt och den kan till exempel inte vara föremål för rättshandlingar. Före pensionsfallet är det fråga om en rätt som kan förväntas i framtiden och som konkretiseras först med anledning av pensionsfallet.

Den föreslagna ändringen om att efterlevandepensionen ska vara i kraft viss tid gäller enbart efterlevandepensioner som beviljas på basis av pensionsfall som äger rum efter att lagarna har trätt i kraft, och egendomsskyddet enligt grundlagen omfattar inte dessa. Ändringarna gäller inte heller pensionsförmåner som har förfallit till betalning. Men hänsyn till dessa omständigheter kan de föreslagna ändringarna enligt regeringens uppfattning anses vara acceptabla med tanke på genomförandet av egendomsskyddet.

Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, bland annat GrUU 55/2016 rd, s. 3 och GrUU 48/2006 rd, s. 2). De system som tryggar den grundläggande försörjningen ska vara så heltäckande att det inte uppstår grupper som får sitta emellan (RP 309/1993 rd, s. 70/II, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 8/I).

I propositionen föreslås ändringar i familjepensioner, som för sin del erbjuder grundläggande försörjning efter att familjens försörjare har dött. Med tanke på 19 § 2 mom. i grundlagen är det närmast fråga om det om var och ens grundläggande försörjning kan tryggas på tillräckligt sätt efter försörjarens död. I förslaget förbättras situationen för de som får barnpension när det gäller förmånens längd och delvis förmånens nivå. Om det inte finns en efterlevande make som har rätt till efterlevandepension kan den efterlevande makens andel i fortsättningen betalas ut som barnpension, vilket innebär att den efterlevande makens egen rätt till pension och formen av barnets föräldrars förhållande i fortsättningen inverkar mindre på det sammanlagda beloppet av förmåner som familjen får. Det föreslås inga ändringar i den grupp som ska få barnpension, och förutsättningarna för erhållandet av barnpension ska i princip motsvara förutsättningarna enligt nuvarande lag. Dessutom tryggas utkomsten för barn som förlorat sig försörjare även i framtiden med andra förmåner. Även efter de föreslagna ändringarna uppfylls den skyldighet att trygga

RP 66/2021 rd

den grundläggande försörjningen som grundlagen ställer för den offentliga makten. Med tanke på nämnda omständigheter kan de föreslagna ändringarna enligt regeringens uppfattning anses vara acceptabla när det gäller den grundläggande försörjningen, som tryggas genom grundlagen.

De föreslagna lagarna kan enligt regeringens uppfattning stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) 2 § 1 mom., 55 § 1 och 4 mom., 56, 60, 61 och 62 §, 85 § 1 mom. och 113 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 252/2020, samt

fogas till 85 § ett nytt 3 mom., till 86 § ett nytt 3 mom. och till 113 § ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

1) *pensionsanstalt* ett arbetspensionsförsäkringsbolag, en försäkringskassa eller en pensionsstiftelse enligt 1 § 3 mom.,

2) *anställningsförhållande* ett anställningsförhållande som grundar sig på ett arbetsavtal enligt 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001),

3) *arbetspension* pension enligt de lagar som avses i 3 §,

4) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

5) *intjänad pension* pension som tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 4 punkten samt förmån som tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

6) *primär förmån* en förmån som avses i 92 och 93 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

7) *EU:s grundförordning* om social trygghet Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med *EU:s tillämpningsförordning* om social trygghet Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

8) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

9) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

10) *tredjestat* något annat land än ett EU- eller EES-land eller Schweiz eller en stat som Finland ingått en bilateral överenskommelse om social trygghet med,

11) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

12) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

13) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 11 § 2 och 3 mom.,

14) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtaren samt den som utan att ha ingått äktenskap levit i gemensamt hushåll med förmånslåtaren.

55 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtaren i gemensamt hushåll innan förmånslåtaren fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtaren har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.

56 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

1) barn till förmånslåtaren, eller

2) barn till en efterlevande make som var gift med förmånslåtaren, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken.

RP 66/2021 rd

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånsåttare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånsåttare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånsåttare vid begynnelsestidpunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av en efterlevande makes familjepension enligt 85 §, om

1) det efter förmånsåttaren inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

60 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånsåttarens död i samma hushåll som förmånsåttaren och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånsåttaren, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånsåttarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

61 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånsåttarens död, men det är sannolikt att förmånsåttaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer pensionsanstalten förmånsåttarens sannolika dödsdag utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovan nämnda sannolika dödsdagen.

62 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 60 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för denna tid skulle

RP 66/2021 rd

ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånsåtagare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 56 § 3 mom.

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har betalats ut eller, om pensionsanstalten är sista pensionsanstalt enligt 107 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

85 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens högsta belopp

1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,

2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,

3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,

4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

86 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 56 § 3 mom. och betalas ut som barnpension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

113 §

Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar pensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånsåtagaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

RP 66/2021 rd

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 61 och 113 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 56 § 1 och 3 mom. samt 60 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas lagen om pension för arbetstagare i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för företagare (1272/2006) 2 § 1 mom., 52 § 1 och 4 mom., 53, 57, 58 och 59 §, 78 § 1 mom. och 98 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 260/2020, samt
fogas till 78 § ett nytt 3 mom., till 79 § ett nytt 3 mom. och till 98 § ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *pensionsanstalt* arbetspensionsförsäkringsbolag eller pensionskassa som avses i 1 § 3 mom. samt annan pensionsanstalt som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) då den behandlar ett pensionsärende enligt denna lag,
- 2) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån företagarens födelseår och som avses i 8 § 2 och 3 mom.,
- 3) *arbetspensionslag* de lagar som avses i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,
- 4) *arbetspension* pension enligt arbetspensionslagarna,
- 5) *företagare* person som avses i 3 §,
- 6) *arbetsinkomst* den årliga arbetsinkomst som fastställts för en företagare i enlighet med 112 §,
- 7) *total arbetsinkomst* den pensionsgrundande arbetsinkomst som avses i 67 § och i vilken beaktats tillskottsarbetspensionsförsäkringsavgift och nedsatt arbetspensionsförsäkringsavgift samt obetald arbetspensionsförsäkringsavgift,
- 8) *arbetsförtjänst* de totala arbetsinkomster som avses i denna lag och i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) samt arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar,
- 9) *oavlönad tid* den tid under vilken en företagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

10) *intjänad pension* pension som har intjänats på basis av den totala arbetsinkomsten enligt denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 9 punkten samt förmån som har intjänats på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

11) *primär förmån* en förmån som avses i 85 och 86 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

12) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

13) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

14) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

15) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

16) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas den tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

17) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtare samt den som utan att ha ingått äktenskap levtt i gemensamt hushåll med förmånslåtare.

52 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken ingått äktenskap med förmånslåtare innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtare, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtare i gemensamt hushåll innan förmånslåtare fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtare har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.

53 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

1) barn till förmånslåtare, eller

2) barn till en efterlevande make som var gift med förmånslåtare, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånsåttare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånsåttare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånsåttare vid begynnelsetidpunkten för den barnpension beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av den efterlevande makes familjepension enligt 78 §, om

1) det efter förmånsåttaren inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

57 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 52 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånsåttarens död i samma hushåll som förmånsåttaren och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånsåttaren, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 52 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånsåttarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

58 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånsåttarens död, men det är sannolikt att förmånsåttaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer pensionsanstalten utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånsåttarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovan nämnda sannolika dödsdagen.

59 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 57 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen under denna tid

RP 66/2021 rd

skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånsåtagare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 53 § 3 mom.

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har betalats ut eller, om pensionsanstalten är sista pensionsanstalt, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

78 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens högsta belopp

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

79 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 53 § 3 mom. och betalas ut som barnpension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

98 §

Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar pensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånsåtagaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

RP 66/2021 rd

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 58 och 98 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 53 § 1 och 3 mom. samt 57 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 52 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 52 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas lagen om pension för företagare i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

3.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 2 § 1 mom., 61 § 1 och 4 mom., 62 §, 64 § 1 mom. 3 punkten och 93 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 246/2020, samt
fogas till 93 § ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *pensionsanstalt* Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt samt pensionsanstalter som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) då de behandlar ett pensionsärende enligt denna lag,
- 2) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån lantbruksföretagarens födelseår och som avses i 31 § 2 och 3 mom.,
- 3) *arbetspensionslag* de lagar som avses i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,
- 4) *arbetspension* pension enligt arbetspensionslagarna,
- 5) *arbetsinkomst* den årliga arbetsinkomst som fastställts för en lantbruksföretagare i enlighet med 14 § och för en stipendiat i enlighet med 21 a §,
- 6) *total arbetsinkomst* den pensionsgrundande arbetsinkomst som avses i 73 §, i vilken beaktats obetald arbetspensionsförsäkringsavgift,
- 7) *arbetsförtjänst* de totala arbetsinkomster som avses i denna lag och i lagen om pension för företagare (1272/2006) samt arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar,
- 8) *oavlönad tid* den tid som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten i lagen om pension för arbetstagare,
- 9) *intjänad pension* pension som har intjänats på basis av den totala arbetsinkomsten enligt denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 8 punkten samt förmån som har intjänats på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),
- 10) *primär förmån* en förmån som avses i 92 och 93 § i lagen om pension för arbetstagare och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,
- 11) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,
- 12) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

13) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

14) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

15) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas den tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

16) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtare samt den som utan att ha ingått äktenskap levtt i gemensamt hushåll med förmånslåtare.

61 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtare innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtare, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtare i gemensamt hushåll innan förmånslåtare fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtare har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.

62 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

1) barn till förmånslåtare, eller

2) barn till en efterlevande make som var gift med förmånslåtare, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör till först beviljade barnpensionen efter en annan förmånslåtare vid begynnelsetidpunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av en efterlevande makes familjepension enligt 80 §, om

1) det efter förmånslåtare inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

64 §

Begynnelse- och utbetalningspunkten för samt utbetalning och upphörande av familjepension

Vid verkställigheten av denna lag tillämpas på familjepension vad lagen om pension för arbetstagare föreskriver i

3) 61 § om beviljande av pension på basis av sannolikt dödsfall, och

93 §

Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar pensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att för-
månslåtaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhål-
landet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 61 § i lagen om ändring av lagen om pension för arbets-
tagare (/) och 93 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familje-
pension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av
denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 62 § 1 och 3 mom. i denna lag samt 60 § 2 mom. i
lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare på ett barn som enligt de bestämmelser
som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 61
§ 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har in-
träffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 61 § 1 mom. 2 punkten
i denna lag tillämpas denna lag.

4.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjömanspensioner (1290/2006) 2 § 1 mom., 55 § 1 och 4 mom., 56, 60, 61 och 62 §, 90 § 1 mom. och 110 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 248/2020, samt
fogas till 90 § ett nytt 3 mom., till 91 § ett nytt 3 mom. och till 110 § ett nytt 4 mom. som följer:

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

1) *arbetstagare* sjömän i ett anställningsförhållande enligt lagen om sjöarbetsavtal (756/2011),

2) *anställningsförhållande* ett anställningsförhållande som grundar sig på ett arbetsavtal enligt 1 kap. 1 § i lagen om sjöarbetsavtal eller motsvarande anställningsförhållande på ett utländskt fartyg,

3) *befäl* däcksbefäl och maskinbefäl samt med manskap däcksmanskap och maskinmanskap, ekonomipersonal och annan fartygspersonal,

4) *pensionskassa* den i 1 § 3 mom. nämnda Sjömanspensionskassan,

5) *arbetspension* pension enligt de lagar som avses i 3 §,

6) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), altemneringsersättning enligt lagen om altemneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

7) *intjänad pension* pension som har tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 6 punkten samt förmån som har tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

8) *primär förmån* en förmån som avses i 97 och 98 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

9) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med *EU:s tillämpningsförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

10) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

11) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

12) *överenskommelse* om social trygghet en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

13) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

14) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 8 § 2 och 3 mom.,

15) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtarens samt den som utan att ha ingått äktenskap levtt i gemensamt hushåll med förmånslåtarens.

55 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtarens i gemensamt hushåll innan förmånslåtarens fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtarens har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.

56 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

1) barn till förmånslåtarens, eller

2) barn till en efterlevande make som var gift med förmånslåtarens, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken.

RP 66/2021 rd

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånsåtagare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånsåtagare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånsåtagare vid begynnelsepunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av den efterlevande makes familjepension enligt 90 §, om

1) det efter förmånsåtagaren inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

60 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånsåtagarens död i samma hushåll om förmånsåtagaren och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånsåtagaren, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånsåtagarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

61 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånsåtagarens död, men det är sannolikt att förmånsåtagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer pensionskassan utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånsåtagarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovan nämnda sannolika dödsdagen.

62 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 60 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för denna tid skulle

RP 66/2021 rd

ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånsåtagare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 56 § 3 mom.

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har utbetalats eller, om pensionskassan är sista pensionsanstalt enligt 108 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

90 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens högsta belopp

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

91 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 56 § 3 mom. och betalas ut som familjepension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

110 §

Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar pensionskassan in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionskassan, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånsåtagaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den

20 .

RP 66/2021 rd

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 61 och 110 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 56 § 1 och 3 mom. samt 60 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas lagen om sjömanspensioner i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

5.

Lag

om ändring av pensionslagen för den offentliga sektorn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) 3 § 1 mom., 65 § 1 och 4 mom., 67 §, 69 § 1 mom., 77, 78 och 80 § och 124 § 3 mom., av dem 3 § 1 mom. sådant det lyder i lagarna 226/2020 och 453/2020, samt
fogas till 69 § ett nytt 3 mom., till 70 § ett nytt 3 mom. och till 124 § ett nytt 4 mom. som följer:

3 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *anställning* tjänste- och arbetsavtalsförhållanden som omfattas av denna lag samt familje- och närståendevårdares avtalsförhållanden till Kevas medlemssamfund, förtroendeuppdrag samt uppdrags- eller konsultavtalsförhållanden eller andra motsvarande avtalade arrangemang,
- 2) *arbetstagare* alla personer som omfattas av lagen,
- 3) *offentlig arbetsgivare* Kevas medlemssamfund, staten, evangelisk-lutherska kyrkans församlingar, kyrkliga samfälligheter, domkapitel, kyrkostyrelsen, Folkpensionsanstalten och Finlands Bank,
- 4) *arbetspensionslag* lagar och pensionsstadgor som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) samt andra med dem jämförbara författningar där pension som baserar sig på arbetsavtals- eller tjänsteförhållande eller företagaverksamhet fastställs,
- 5) *arbetspensionslag för den privata sektorn* lagen om pension för arbetstagare och de lagar som nämns i 3 § 1 mom. i den lagen,
- 6) *arbetspension* pension enligt en arbetspensionslag,
- 7) *arbetspensionsanstalter inom den privata sektorn* pensionsanstalter som sköter pensionskyddet enligt en arbetspensionslag för den privata sektorn,
- 8) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad

sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

9) *intjänad pension* pension som tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 8 punkten samt förmån som tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

10) *primär förmån* en förmån som avses i 96 och 97 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

11) *återstående tid* tiden från ingången av det år då arbetsförmågan börjar till utgången av den kalendermånad då arbetstagaren uppnår sin lägsta ålder för ålderspension; om en arbetstagers lägsta ålder för ålderspension inte är föreskriven vid tidpunkten för pensionsfallet, berättigar till pension tiden från ingången av det kalenderår då arbetstagaren har blivit arbetsförmögen till utgången av den kalendermånad då arbetstagaren uppnår den lägsta åldern för ålderspension som har föreskrivits för den åldersklass som ligger närmast hans eller hennes egen åldersklass,

12) *penningbelopp* summor som 2004 motsvarar värdet ett (1,000) för den lönekoeficient som avses i 96, 97 och 100 § i lagen om pension för arbetstagare,

13) *förmånsåtagare* en person efter vilken familjepension enligt denna lag betalas,

14) *förmånstagare* en person som har rätt till familjepension enligt denna lag,

15) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med *EU:s tillämpningsförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

16) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

17) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

18) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

19) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

20) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 10 § 2 och 3 mom.,

21) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånsåtagaren samt den som utan att ha ingått äktenskap levtt i gemensamt hushåll med förmånsåtagaren.

65 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånsåtagaren innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånsåtagaren, eller

2) den efterlevande maken flyttat ihop med förmånsåtagaren i gemensamt hushåll innan förmånsåtagaren fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånsåtagarens död har varat i minst

fem år och den efterlevande maken med förmånslåtare har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.

67 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

- 1) barn till förmånslåtare, eller
- 2) barn till den efterlevande maken som var gift med förmånstagaren, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånslåtare vid begynnelsepunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av en efterlevande makes familjepension enligt 69 §, om

- 1) det efter förmånslåtare inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller
- 2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

69 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens högsta belopp

- 1) $\frac{6}{12}$, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) $\frac{5}{12}$, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) $\frac{3}{12}$, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,
- 4) $\frac{2}{12}$, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

70 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 67 § 3 mom. och betalas ut som familjepension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

77 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtarens död har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer Keva utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånslåtarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovannämnda sannolika dödsdagen.

78 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 65 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som han eller hon och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som hade rätt till familjepension efter förmånslåtarens död, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 65 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

80 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 78 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för den tiden skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånslåtare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 67 § 3 mom.

RP 66/2021 rd

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har betalats ut eller, om Keva är sista pensionsanstalt enligt 117 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner Keva betalat per månad.

124 §

Inledande, upphörande, avbrytande och indragning av utbetalning

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar Keva in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som Keva, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånslåtare lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 77 och 124 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtare sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna 2 mom. tillämpas 67 § 1 och 3 mom. samt 78 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 65 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 65 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas pensionslagen för den offentliga sektorn i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

6.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen (568/2007) 26 §, 28 § 4 mom., 37 §, 38 § 1 mom. samt 49 och 58 §,
av dem 37 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1223/2009 samt 58 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1151/2007 och 84/2016, samt
fogas till lagen en ny 5 a §, till 74 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1223/2009 och temporärt delvis ändrad i lag 1019/2019, ett nytt 3 mom. som följer:

5 a §

Efterlevande make

I denna lag avses med *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtaren samt den som utan att ha ingått äktenskap levt i gemensamt hushåll med förmånslåtaren.

26 §

Rätt till efterlevandepension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren,

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtaren i gemensamt hushåll innan förmånslåtaren fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtaren har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet, eller

3) den efterlevande maken fyllt 50 år vid förmånslåtarens död och hade ingått äktenskap med förmånslåtaren innan den efterlevande maken fyllt 50 år och förmånslåtaren fyllt 65 år; en förutsättning är dessutom att äktenskapet hade varat minst fem år.

Om den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma barn har getts som adoptivbarn före förmånslåtarens död eller om den efterlevande maken har adopterat förmånslåtarens barn först efter förmånslåtarens död, har den efterlevande maken inte på barnet grundad rätt till efterlevandepension enligt 1 mom. 1 och 2 punkten.

Rätt till efterlevandepension har inte en efterlevande make som på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll får efterlevandepension enligt denna lag, före denna lags ikraftträdande beviljad efterlevandepension enligt familjepensionslagen (38/1969) eller efterlevandepension enligt 5 § i lagen om införande av folkpensionslagen (569/2007) eller motsvarande

RP 66/2021 rd

pension från utlandet innan hans eller hennes rätt till den tidigare efterlevandepensionen har upphört.

En efterlevande make som fyllt 65 år har inte rätt till efterlevandepension.

28 §

Begynnelsepension

Begynnelsepensionen upphör i slutet av den månad under vilken det yngsta av de barn som är berättigad till familjepension fyller 18 år, om den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension med stöd av 26 § 1 mom. 2 punkten. Begynnelsepensionen upphör också om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år. Begynnelsepensionen upphör alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken fyller 65 år.

37 §

Upphörande av fortsättningspension

Om den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension med stöd av 26 § 1 mom. 1 punkten, upphör fortsättningspensionen till efterlevandepensionen vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan förmånslåtarens död eller, om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som hade rätt till familjepension efter förmånslåtarens, upphör efterlevandepensionen tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år.

Om den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension med stöd av 26 § 1 mom. 2 punkten, upphör fortsättningspensionen till efterlevandepensionen vid utgången av den månad under vilken det yngsta av de i bestämmelsen nämnda barnen fyller 18 år.

En efterlevande makes fortsättningspension upphör vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

En efterlevande makes fortsättningspension upphör när han eller hon beviljas pension enligt 29 § 1 mom. Om pensionen beviljas den första dagen i en månad, upphör fortsättningspensionen vid ingången av den månaden. I annat fall upphör fortsättningspensionen vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken pensionen beviljades.

Fortsättningspensionens grundbelopp upphör vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande makens eller förmånslåtarens barn som bott i samma hushåll som den efterlevande maken och som redan vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som den efterlevande maken och förmånslåtarens flyttar bort från den efterlevande makens hushåll. Grundbeloppet upphör alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken det yngsta av de barn som avses ovan eller av den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma barn fyller 18 år.

Trots bestämmelserna i 1–5 upphör den efterlevande makens fortsättningspension alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken fyller 65 år.

Fortsättningspensionens kompletteringsbelopp upphör utan särskilt beslut, om utbetalningen av kompletteringsbeloppet avbrutits med stöd av 73 § 3 mom. 3 punkten och det inte inom två år från avbrottet framställts krav på att det ska betalas.

38 §

Engångsbetalning av fortsättningspension som dras in

Om efterlevandepension har betalats för minst ett år och om pensionen dras in på grund av att den efterlevande maken ingår nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som den fortsättningspension som han eller hon skulle ha haft rätt till för de följande tre åren, eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas till den efterlevande maken som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som fortsättningspensionen under denna tid skulle ha varit.

49 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer Folkpensionsanstalten utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånslåtarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovan nämnda sannolika dödsdagen.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånslåtaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

58 §

Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om efterlevandepension

Av en ansökan om efterlevandepension ska framgå

- 1) den efterlevande makens personuppgifter,
- 2) förmånslåtarens personuppgifter, bosättningsland och dödsdag,
- 3) de perioder som förmånslåtaren och den efterlevande maken har varit bosatta och arbetat i Finland och utomlands,
- 4) uppgifter om förvärvsinkomster och andra inkomster som inverkar på efterlevandepensionen, samt
- 5) uppgifter om pensioner som förmånslåtaren hade fått eller ansökt om.

I ansökan om efterlevandepension skall det även klargöras om sökanden har gemensamma barn under 18 år med förmånslåtaren samt om det vid förmånslåtarens död fanns sådana barn till den efterlevande maken eller till förmånslåtaren som var under 18 år och som bodde i samma hushåll som den efterlevande maken, samt sådana barns personuppgifter.

Om efterlevandepension söks med stöd av 26 § 1 mom. 2 punkten, ska även varaktigheten av den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma hushåll klargöras i ansökan.

Utöver vad som anges i 56 § 2 och 4 mom. ska den som får efterlevandepension till Folkpensionsanstalten anmäla förändringar i de inkomster som påverkar pensionen samt beviljande av sjuk- eller ålderspension enligt denna lag eller pension från utlandet som motsvarar dessa pensioner.

En efterlevande make som är bosatt utomlands ska bifoga ett ämbetsbevis eller en motsvarande utredning till ansökan.

74 §

Hur länge en förmån betalas

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånstagarens död, men det är sannolikt att förmånstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar Folkpensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som Folkpensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara förmånstagarens sannolika dödsdag.

Denna lag träder i kraft den _____ 20__ .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om förmånslåtare har avlidit efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 49 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtare sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 26 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om förmånslåtare har avlidit efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 26 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas folkpensionslagen i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

7.

Lag

om ändring av 23 § i lagen om garantipension

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 23 § i lagen om garantipension (703/2010),
sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 1328/2011 och 18/2018, ett nytt 3 mom. som
följer:

23 §

Indragning av garantipension

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar Folkpensionsanstalten in garantipensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som Folkpensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Denna lag träder i kraft den

20 .

8.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om pensionsstöd

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 20 § i lagen om pensionsstöd (1531/2016) ett nytt 3 mom. som följer:

20 §

Indragning av pensionsstöd

Om det inte kan läggas fram utredning om stödmottagarens död, men det är sannolikt att stödmottagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar Folkpensionsanstalten in pensionsstödet från ingången av den månad som följer efter den dag som Folkpensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara stödmottagarens sannolika dödsdag.

Denna lag träder i kraft den

20 .

9.

Lag

om ändring av 32 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 32 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lag 939/2014, ett nytt 4 mom. som följer:

32 §

Indragning av bostadsbidraget

Om det inte kan läggas fram utredning om bidragstagarens död, men det är sannolikt att bidragstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar Folkpensionsanstalten in bostadsbidraget från ingången av den månad som följer på den dag som Folkpensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara bidragstagarens sannolika dödsdag.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 22 april 2021

Statsminister

Sanna Marin

Social- och hälsovårdsminister Aino-Kaisa Pekonen

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) 2 § 1 mom., 55 § 1 och 4 mom., 56, 60, 61 och 62 §, 85 § 1 mom. och 113 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 252/2020, samt
fogas till 85 § ett nytt 3 mom., till 86 § ett nytt 3 mom. och till 113 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med
1) *pensionsanstalt* ett arbetspensionsförsäkringsbolag, en försäkringskassa eller en pensionsstiftelse enligt 1 § 3 mom.,
2) *anställningsförhållande* ett anställningsförhållande som grundar sig på ett arbetsavtal enligt 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001),
3) *arbetspension* pension enligt de lagar som avses i 3 §,
4) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om

Föreslagen lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med
1) *pensionsanstalt* ett arbetspensionsförsäkringsbolag, en försäkringskassa eller en pensionsstiftelse enligt 1 § 3 mom.,
2) *anställningsförhållande* ett anställningsförhållande som grundar sig på ett arbetsavtal enligt 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001),
3) *arbetspension* pension enligt de lagar som avses i 3 §,
4) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomst-

Gällande lydelse

rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

5) *intjänad pension* pension som tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 4 punkten samt förmån som tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

6) *primär förmån* en förmån som avses i 92 och 93 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

7) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med EU:s tillämpningsförordning om social trygghet Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

8) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

9) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

10) *tredjestat* något annat land än ett EU- eller EES-land eller Schweiz eller en stat som

Föreslagen lydelse

bortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

5) *intjänad pension* pension som tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 4 punkten samt förmån som tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

6) *primär förmån* en förmån som avses i 92 och 93 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

7) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med *EU:s tillämpningsförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

8) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

9) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

Gällande lydelse

Finland ingått en bilateral överenskommelse om social trygghet med,

11) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

12) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

13) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 11 § 2 och 3 mom.

Föreslagen lydelse

10) *tredjestat* något annat land än ett EU- eller EES-land eller Schweiz eller en stat som Finland ingått en bilateral överenskommelse om social trygghet med,

11) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

12) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

13) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 11 § 2 och 3 mom.,

14) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtarens samt den som utan att ha ingått äktenskap levt i gemensamt hushåll med förmånslåtarens.

55 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om han eller hon hade ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne hade fyllt 65 år och har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens.

55 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens, eller

2) *den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtarens i gemensamt hushåll innan förmånslåtarens fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtarens har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken; med förmånslåtarens eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.*

Har den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap rätt att få familjepension

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll

Gällande lydelse

enligt en arbetspensionslag, uppkommer inte rätt till ny familjepension.

Föreslagen lydelse

har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension *innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.*

56 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är

- 1) barn till förmånslåtare, eller
- 2) barn till den efterlevande maken och vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den barnpension som först beviljats efter annan förmånslåtare från den tidpunkt då den barnpension som beviljas efter den egna föräldern börjar.

56 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

- 1) barn till förmånslåtare, eller
- 2) barn till en efterlevande make *som var gift med förmånslåtare*, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånslåtare vid begynnelsepunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av en efterlevande makes familjepension enligt 85 §, om

- 1) *det efter förmånslåtare inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller*
- 2) *den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.*

60 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör om den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

60 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör
1) *om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 1*

Gällande lydelse

Rätten till barnpension upphör då barnet fyller 18 år eller om barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

61 §

Beviljande av familjepension för viss tid

Kan någon utredning om förmånslåtarens död inte läggas fram, men det är sannolikt att förmånslåtaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan familjepension beviljas för viss tid.

När familjepension beviljas för viss tid i enlighet med 1 mom. dras förmånslåtarens arbetspension in den dag familjepensionen börjar.

Föreslagen lydelse

punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånslåtaren, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid *utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år* eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

61 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *bedömer pensionsanstalten förmånslåtarens sannolika dödsdag utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovannämnda sannolika dödsdagen.*

Gällande lydelse

62 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 60 §, betalas till den efterlevande maken i ett för allt ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år hade varit.

Grund för beloppet är den månadspension som senast har utbetalats eller, om pensionsanstalten är sista pensionsanstalt enligt 107 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

85 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionen, *om inte något annat följer av 88–93 §*

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn, samt
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Föreslagen lydelse

62 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 60 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, *eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för denna tid skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånslåtare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 56 § 3 mom.*

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har betalats ut eller, om pensionsanstalten är sista pensionsanstalt enligt 107 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

85 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens *högsta belopp*

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

86 §

86 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 56 § 3 mom. och betalas ut som barnpension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

113 §

113 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Kan någon utredning om pensionstagarens död inte läggas fram, men är det sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan pensionsanstalten dra in pensionen från den dag då pensionstagaren försvunnit.

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *drar pensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.*

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förman slätaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 61 och 113 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 56 § 1 och 3 mom. samt 60 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas lagen om pension för arbetstagare i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för företagare (1272/2006) 2 § 1 mom., 52 § 1 och 4 mom., 53, 57, 58 och 59 §, 78 § 1 mom. och 98 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 260/2020, samt
fogas till 78 § ett nytt 3 mom., till 79 § ett nytt 3 mom. och till 98 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *pensionsanstalt* arbetspensionsförsäkringsbolag eller pensionskassa som avses i 1 § 3 mom. samt annan pensionsanstalt som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) då den behandlar ett pensionsärende enligt denna lag,
- 2) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån företagarens födelseår och som avses i 8 § 2 och 3 mom.,
- 3) *arbetspensionslag* de lagar som avses i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,
- 4) *arbetspension* pension enligt arbetspensionslagarna,
- 5) *företagare* person som avses i 3 §,
- 6) *arbetsinkomst* den årliga arbetsinkomst som fastställts för en företagare i enlighet med 112 §,
- 7) *total arbetsinkomst* den pensionsgrundande arbetsinkomst som avses i 67 § och i vilken beaktats tillskottsarbetspensionsförsäkringsavgift och nedsatt arbetspensionsförsäkringsavgift samt obetald arbetspensionsförsäkringsavgift,
- 8) *arbetsförtjänst* de totala arbetsinkomster som avses i denna lag och i lagen om pension

Föreslagen lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *pensionsanstalt* arbetspensionsförsäkringsbolag eller pensionskassa som avses i 1 § 3 mom. samt annan pensionsanstalt som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) då den behandlar ett pensionsärende enligt denna lag,
- 2) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån företagarens födelseår och som avses i 8 § 2 och 3 mom.,
- 3) *arbetspensionslag* de lagar som avses i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,
- 4) *arbetspension* pension enligt arbetspensionslagarna,
- 5) *företagare* person som avses i 3 §,
- 6) *arbetsinkomst* den årliga arbetsinkomst som fastställts för en företagare i enlighet med 112 §,
- 7) *total arbetsinkomst* den pensionsgrundande arbetsinkomst som avses i 67 § och i vilken beaktats tillskottsarbetspensionsförsäkringsavgift och nedsatt arbetspensionsförsäkringsavgift samt obetald arbetspensionsförsäkringsavgift,
- 8) *arbetsförtjänst* de totala arbetsinkomster som avses i denna lag och i lagen om pension

Gällande lydelse

för lantbruksföretagare (1280/2006) samt arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar,

9) *oavlönad tid* den tid under vilken en företagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

10) *intjänad pension* pension som har intjänats på basis av den totala arbetsinkomsten enligt denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 9 punkten samt förmån som har intjänats på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

11) *primär förmån* en förmån som avses i 85 och 86 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

12) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning

Föreslagen lydelse

för lantbruksföretagare (1280/2006) samt arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar,

9) *oavlönad tid* den tid under vilken en företagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

10) *intjänad pension* pension som har intjänats på basis av den totala arbetsinkomsten enligt denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 9 punkten samt förmån som har intjänats på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

11) *primär förmån* en förmån som avses i 85 och 86 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

12) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning

Gällande lydelse

(EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

13) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

14) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

15) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland, och

16) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas den tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag.

Föreslagen lydelse

(EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

13) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

14) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

15) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

16) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas den tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

17) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtarens samt den som utan att ha ingått äktenskap levit i gemensamt hushåll med förmånslåtarens.

52 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om han eller hon hade ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne hade fyllt 65 år och har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens.

52 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtarens i gemensamt hushåll innan förmånslåtarens fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtarens har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller

Gällande lydelse

Har den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap rätt att få familjepension enligt en arbetspensionslag, uppkommer inte rätt till ny familjepension.

53 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är

- 1) barn till förmånslåtare, eller
- 2) barn till den efterlevande maken och som vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånsåttare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånsåttare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den barnpension som först beviljats efter annan förmånsåttare när den barnpension som beviljas efter den egna föräldern börjar.

Föreslagen lydelse

efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap *eller gemensamt hushåll* har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension *innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.*

53 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

- 1) barn till förmånslåtare, eller
- 2) barn till en efterlevande make *som var gift med förmånslåtare*, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånsåttare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånsåttare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånsåttare vid begynnelsetidpunkten för den barnpension beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av den efterlevande makes familjepension enligt 78 §, om

1) det efter förmånslåtare inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

Gällande lydelse

57 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör om den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

Rätten till barnpension upphör då barnet fyller 18 år eller om barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

58 §

Beviljande av familjepension för viss tid

Kan någon utredning om förmånslåtarens död inte läggas fram, men det är sannolikt att förmånslåtarens har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan familjepension beviljas för viss tid.

När familjepension beviljas för viss tid i enlighet med 1 mom. dras förmånslåtarens arbetspension in den dag familjepensionen börjar.

Föreslagen lydelse

57 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

- 1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 52 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånslåtarens, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller
- 2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 52 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller
- 3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

58 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtarens har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer pensionsanstalten utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånslåtarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad

Gällande lydelse

59 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 57 §, betalas den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år hade varit.

Grund för beloppet är den månadspension som senast har utbetalats eller, om pensionsanstalten är sista pensionsanstalt, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

78 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionen, *om inte något annat följer av 81–86 §*,

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn, och
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Föreslagen lydelse

som följer efter den ovannämnda sannolika dödsdagen.

59 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 57 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, *eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen under denna tid skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånslåtare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 53 § 3 mom.*

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har betalats ut eller, om pensionsanstalten är sista pensionsanstalt, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

78 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens *högsta belopp*

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

79 §

79 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 53 § 3 mom. och betalas ut som barnpension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

98 §

98 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Kan någon utredning om pensionstagarens död inte läggas fram, men är det sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan pensionsanstalten dra in pensionen från den dag då pensionstagaren försvunnit.

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *drar pensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.*

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånslåtaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 58 och 98 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 53 § 1 och 3 mom. samt 57 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 52 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 52 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas lagen om pension för företagare i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

3.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 2 § 1 mom., 61 § 1 och 4 mom., 62 §, 64 § 1 mom. 3 punkten och 93 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 246/2020, samt
fogas till 93 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

1) *pensionsanstalt* Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt samt pensionsanstalter som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) då de behandlar ett pensionsärende enligt denna lag,

2) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån lantbruksföretagarens födelseår och som avses i 31 § 2 och 3 mom.,

3) *arbetspensionslag* de lagar som avses i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,

4) *arbetspension* pension enligt arbetspensionslagarna,

5) *arbetsinkomst* den årliga arbetsinkomst som fastställts för en lantbruksföretagare i enlighet med 14 § och för en stipendiat i enlighet med 21 a §,

6) *total arbetsinkomst* den pensionsgrundande arbetsinkomst som avses i 73 §, i vilken beaktats obetald arbetspensionsförsäkringsavgift,

7) *arbetsförtjänst* de totala arbetsinkomster som avses i denna lag och i lagen om pension för företagare (1272/2006) samt arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar,

8) *oavlönad tid* den tid som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten i lagen om pension för arbetstagare,

Föreslagen lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

1) *pensionsanstalt* Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt samt pensionsanstalter som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) då de behandlar ett pensionsärende enligt denna lag,

2) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån lantbruksföretagarens födelseår och som avses i 31 § 2 och 3 mom.,

3) *arbetspensionslag* de lagar som avses i 3 § i lagen om pension för arbetstagare,

4) *arbetspension* pension enligt arbetspensionslagarna,

5) *arbetsinkomst* den årliga arbetsinkomst som fastställts för en lantbruksföretagare i enlighet med 14 § och för en stipendiat i enlighet med 21 a §,

6) *total arbetsinkomst* den pensionsgrundande arbetsinkomst som avses i 73 §, i vilken beaktats obetald arbetspensionsförsäkringsavgift,

7) *arbetsförtjänst* de totala arbetsinkomster som avses i denna lag och i lagen om pension för företagare (1272/2006) samt arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar,

8) *oavlönad tid* den tid som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten i lagen om pension för arbetstagare,

Gällande lydelse

9) *intjänad pension* pension som har intjänats på basis av den totala arbetsinkomsten enligt denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 8 punkten samt förmån som har intjänats på basis av lagen om pensionersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

10) *primär förmån* en förmån som avses i 92 och 93 § i lagen om pension för arbetstagare och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

11) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

12) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

13) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

14) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland, och

15) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas den tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag.

Föreslagen lydelse

9) *intjänad pension* pension som har intjänats på basis av den totala arbetsinkomsten enligt denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 8 punkten samt förmån som har intjänats på basis av lagen om pensionersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

10) *primär förmån* en förmån som avses i 92 och 93 § i lagen om pension för arbetstagare och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

11) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

12) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

13) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

14) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

15) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas den tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

16) *efterlevande make den som ingått äktenskap med förmånslåtaren samt den som utan att ha ingått äktenskap levt i gemensamt hus-håll med förmånslåtaren.*

Gällande lydelse

61 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om han eller hon hade ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denne hade fyllt 65 år och har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren.

Föreslagen lydelse

61 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtaren i gemensamt hushåll innan förmånslåtaren fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtaren har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Har den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap rätt att få familjepension enligt en arbetspensionslag, uppkommer inte rätt till ny familjepension.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.

62 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är

1) barn till förmånslåtaren, eller
2) barn till den efterlevande maken och som vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör

62 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

1) barn till förmånslåtaren, eller
2) barn till en efterlevande make som var gift med förmånslåtaren, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör

Gällande lydelse

den barnpension som först beviljats efter annan förmånslåtare när den barnpension som beviljas efter den egna föräldern börjar.

Föreslagen lydelse

den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånslåtare vid begynnelsepunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av en efterlevande makes familjepension enligt 80 §, om

1) det efter förmånslåtarens inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

64 §

Begynnelsepunkten för samt utbetalning och upphörande av familjepension

Vid verkställigheten av denna lag tillämpas på familjepension vad lagen om pension för arbetstagare föreskriver i

3) 61 § om beviljande av familjepension för viss tid, och

64 §

Begynnelsepunkten för samt utbetalning och upphörande av familjepension

Vid verkställigheten av denna lag tillämpas på familjepension vad lagen om pension för arbetstagare föreskriver i

3) 61 § om beviljande av pension på basis av sannolikt dödsfall, och

93 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Kan någon utredning om pensionstagarens död inte läggas fram, men är det sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan pensionsanstalten dra in pensionen från den dag då pensionsstagaren försvunnit.

93 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *drar pensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånslåtarens lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 61 § i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (/) och 93 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtarens sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 62 § 1 och 3 mom. i denna lag samt 60 § 2 mom. i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 61 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 61 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas denna lag.

4.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjömanspensioner (1290/2006) 2 § 1 mom., 55 § 1 och 4 mom., 56, 60, 61 och 62 §, 90 § 1 mom. och 110 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 248/2020, samt
fogas till 90 § ett nytt 3 mom., till 91 § ett nytt 3 mom. och till 110 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *arbetstagare* sjömän i ett anställningsförhållande enligt lagen om sjöarbetsavtal (756/2011),
- 2) *anställningsförhållande* ett anställningsförhållande som grundar sig på ett arbetsavtal enligt 1 kap. 1 § i lagen om sjöarbetsavtal eller motsvarande anställningsförhållande på ett utländskt fartyg,
- 3) *befäl* däcksbefäl och maskinbefäl samt med manskap däcksmanskap och maskinmanskap, ekonomipersonal och annan fartygspersonal,
- 4) *pensionskassa* den i 1 § 3 mom. nämnda Sjömanspensionskassan,
- 5) *arbetspension* pension enligt de lagar som avses i 3 §,
- 6) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledig-

Föreslagen lydelse

2 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

- 1) *arbetstagare* sjömän i ett anställningsförhållande enligt lagen om sjöarbetsavtal (756/2011),
- 2) *anställningsförhållande* ett anställningsförhållande som grundar sig på ett arbetsavtal enligt 1 kap. 1 § i lagen om sjöarbetsavtal eller motsvarande anställningsförhållande på ett utländskt fartyg,
- 3) *befäl* däcksbefäl och maskinbefäl samt med manskap däcksmanskap och maskinmanskap, ekonomipersonal och annan fartygspersonal,
- 4) *pensionskassa* den i 1 § 3 mom. nämnda Sjömanspensionskassan,
- 5) *arbetspension* pension enligt de lagar som avses i 3 §,
- 6) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledig-

Gällande lydelse

het (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

7) *intjänad pension* pension som har tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 6 punkten samt förmån som har tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

8) *primär förmån* en förmån som avses i 97 och 98 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

9) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med EU:s tillämpningsförordning om social trygghet Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

10) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det

Föreslagen lydelse

het (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

7) *intjänad pension* pension som har tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 6 punkten samt förmån som har tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

8) *primär förmån* en förmån som avses i 97 och 98 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

9) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med *EU:s tillämpningsförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

10) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det

Gällande lydelse

fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

11) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

12) *överenskommelse* om social trygghet en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

13) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

14) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 8 § 2 och 3 mom.

Föreslagen lydelse

fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

11) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

12) *överenskommelse* om social trygghet en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

13) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

14) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 8 § 2 och 3 mom.,

15) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtare samt den som utan att ha ingått äktenskap levt i gemensamt hushåll med förmånslåtare.

55 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om han eller hon hade ingått äktenskap med förmånslåtare innan denne fyllde 65 år och han eller hon har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtare.

55 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtare innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtare, eller

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtare i gemensamt hushåll innan förmånslåtare fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtare har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller

Gällande lydelse

Har den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap rätt att få familjepension enligt en arbetspensionslag, uppkommer inte rätt till ny familjepension.

56 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmänslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är

- 1) barn till förmänslåtaren, och
- 2) barn till den efterlevande maken och som bodde i samma hushåll som förmänslåtaren och den efterlevande maken vid förmänslåtarens död.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmänslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmänslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den barnpension som först beviljats efter annan förmänslåtare när den barnpension som beviljas efter den egna föräldern börjar.

Föreslagen lydelse

efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap *eller gemensamt hushåll* har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension *innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.*

56 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmänslåtarens död har den som inte har fyllt 20 år och som är

- 1) barn till förmänslåtaren, eller
- 2) barn till en efterlevande make *som var gift med förmänslåtaren*, om barnet vid förmänslåtarens död bodde i samma hushåll som förmänslåtaren och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmänslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmänslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmänslåtare vid begynnelsetidpunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av den efterlevande makes familjepension enligt 90 §, om

1) det efter förmänslåtaren inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller

2) den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.

RP 66/2021 rd

Gällande lydelse

60 §

När upphör rätten till familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör, om den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

Rätten till barnpension upphör när barnet fyller 18 år eller om barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

61 §

Beviljande av familjepension för viss tid

Kan någon utredning om förmånslåtarens död inte läggas fram, men det är sannolikt att förmånslåtarens har avlidit genom drunkning, till följd av någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan familjepension beviljas för viss tid.

Om familjepension beviljas för viss tid i enlighet med 1 mom., dras förmånslåtarens arbetspension in den dag familjepensionen börjar.

Föreslagen lydelse

60 §

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll om förmånslåtarens och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som har rätt till familjepension efter förmånslåtarens, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 55 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

61 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtarens har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, bedömer pensionskassan utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånslåtarens sannolika dödsdag och beviljar familje-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

pension från ingången av den månad som följer efter den ovannämnda sannolika dödsdagen.

62 §

62 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 60 §, betalas den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år hade varit.

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 60 § *på grund av nytt äktenskap*, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, *eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för denna tid skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånslåtare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 56 § 3 mom.*

Grunden för beloppet är den månadspension som senast har betalats ut eller, om pensionskassan är sista pensionsanstalt enligt 108 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionskassan betalat per månad.

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har utbetalats eller, om pensionskassan är sista pensionsanstalt enligt 108 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner pensionsanstalten betalat per månad.

90 §

90 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionen, *om inte något annat följer av 93–98 §,*

1) 6/12 om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,

2) 5/12 om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,

2) 3/12 om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn, och

4) 2/12 om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens *högsta belopp*

1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,

2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,

3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,

4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

91 §

91 §

Barnpensionens belopp

Den andel av familjepensionen som avses i 56 § 3 mom. och betalas ut som familjepension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

110 §

110 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Kan någon utredning om pensionstagarens död inte läggas fram, men är det sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, till följd av någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan pensionskassan dra in pensionen från den dag då pensionstagaren försvunnit.

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar pensionskassan in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som pensionskassan, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånslåtare lever, dras familjepensionen in

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
från ingången av den månad som följer efter
erhållandet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 61 och 110 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. tillämpas 56 § 1 och 3 mom. samt 60 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 55 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas lagen om sjömanspensioner i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

5.

Lag

om ändring av pensionslagen för den offentliga sektorn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) 3 § 1 mom., 65 § 1 och 4 mom., 67 §, 69 § 1 mom., 77, 78 och 80 § och 124 § 3 mom., av dem 3 § 1 mom. sådant det lyder i lagarna 226/2020 och 453/2020, samt
fogas till 69 § ett nytt 3 mom., till 70 § ett nytt 3 mom. och till 124 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

1) *anställning* tjänste- och arbetsavtalsförhållanden som omfattas av denna lag samt familje- och närståendevårdares avtalsförhållanden till Kevas medlemssamfund, förtroendeuppdrag samt uppdrags- eller konsultavtalsförhållanden eller andra motsvarande avtalade arrangemang,

2) *arbetstagare* alla personer som omfattas av lagen,

3) *offentlig arbetsgivare* Kevas medlemssamfund, staten, evangelisk-lutherska kyrkans församlingar, kyrkliga samfälligheter, domkapitel, kyrkostyrelsen, Folkpensionsanstalten och Finlands Bank,

4) *arbetspensionslag* lagar och pensionsstadgor som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) samt andra med dem jämförbara författningar där pension som baserar sig på arbetsavtals- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet fastställs,

5) *arbetspensionslag för den privata sektorn* lagen om pension för arbetstagare och de lagar som nämns i 3 § 1 mom. i den lagen,

6) *arbetspension* pension enligt en arbetspensionslag,

Föreslagen lydelse

3 §

Centrala definitioner

I denna lag avses med

1) *anställning* tjänste- och arbetsavtalsförhållanden som omfattas av denna lag samt familje- och närståendevårdares avtalsförhållanden till Kevas medlemssamfund, förtroendeuppdrag samt uppdrags- eller konsultavtalsförhållanden eller andra motsvarande avtalade arrangemang,

2) *arbetstagare* alla personer som omfattas av lagen,

3) *offentlig arbetsgivare* Kevas medlemssamfund, staten, evangelisk-lutherska kyrkans församlingar, kyrkliga samfälligheter, domkapitel, kyrkostyrelsen, Folkpensionsanstalten och Finlands Bank,

4) *arbetspensionslag* lagar och pensionsstadgor som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) samt andra med dem jämförbara författningar där pension som baserar sig på arbetsavtals- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet fastställs,

5) *arbetspensionslag för den privata sektorn* lagen om pension för arbetstagare och de lagar som nämns i 3 § 1 mom. i den lagen,

6) *arbetspension* pension enligt en arbetspensionslag,

Gällande lydelse

7) *arbetspensionsanstalter* inom den privata sektorn pensionsanstalter som sköter pensionskyddet enligt en arbetspensionslag för den privata sektorn,

8) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

9) *intjänad pension* pension som tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 8 punkten samt förmån som tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

10) *primär förmån* en förmån som avses i 96 och 97 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

11) *återstående tid* tiden mellan ingången av det år då arbetsförmågan börjar och utgången

Föreslagen lydelse

7) *arbetspensionsanstalter* inom den privata sektorn pensionsanstalter som sköter pensionskyddet enligt en arbetspensionslag för den privata sektorn,

8) *oavlönad tid* den tid under vilken en arbetstagare har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004), dagpenning vid smittsam sjukdom enligt lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000), rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller dagpenning eller rehabiliteringspenning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller tillfällig ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen (460/2016),

9) *intjänad pension* pension som tjänats in på basis av arbetsinkomster som avses i denna lag, på basis av tid med pension som upphört och på basis av sådan oavlönad tid som avses i 8 punkten samt förmån som tjänats in på basis av lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003),

10) *primär förmån* en förmån som avses i 96 och 97 § och som oberoende av arbetspensionens belopp betalas till fullt belopp och dras av från en förmån enligt denna lag,

11) *återstående tid* tiden från ingången av det år då arbetsförmågan börjar till utgången

Gällande lydelse

av den kalendermånad då arbetstagaren uppnår sin lägsta ålder för ålderspension; om en arbetstagares lägsta ålder för ålderspension inte är föreskriven vid tidpunkten för pensionsfallet, berättigar till pension tiden från ingången av det kalenderår då arbetstagaren har blivit arbetsoförmögen till utgången av den kalendermånad då arbetstagaren uppnår den lägsta åldern för ålderspension som har föreskrivits för den åldersklass som ligger närmast hans eller hennes egen åldersklass,

12) *penningbelopp* summor som 2004 motsvarar värdet ett (1,000) för den lönekoeficient som avses i 96, 97 och 100 § i lagen om pension för arbetstagare,

13) *förmånsåtagare* en person efter vilken familjepension enligt denna lag betalas,

14) *förmånstagare* en person som har rätt till familjepension enligt denna lag,

15) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med EU:s tillämpningsförordning om social trygghet Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

16) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

17) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

18) *överenskommelse* om social trygghet en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

19) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

Föreslagen lydelse

av den kalendermånad då arbetstagaren uppnår sin lägsta ålder för ålderspension; om en arbetstagares lägsta ålder för ålderspension inte är föreskriven vid tidpunkten för pensionsfallet, berättigar till pension tiden från ingången av det kalenderår då arbetstagaren har blivit arbetsoförmögen till utgången av den kalendermånad då arbetstagaren uppnår den lägsta åldern för ålderspension som har föreskrivits för den åldersklass som ligger närmast hans eller hennes egen åldersklass,

12) *penningbelopp* summor som 2004 motsvarar värdet ett (1,000) för den lönekoeficient som avses i 96, 97 och 100 § i lagen om pension för arbetstagare,

13) *förmånsåtagare* en person efter vilken familjepension enligt denna lag betalas,

14) *förmånstagare* en person som har rätt till familjepension enligt denna lag,

15) *EU:s grundförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och med *EU:s tillämpningsförordning om social trygghet* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

16) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

17) *EU- och EES-land* ett land som tillämpar EU:s grundförordning om social trygghet eller rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen,

18) *överenskommelse om social trygghet* en internationell överenskommelse om social trygghet som är förpliktande för Finland,

19) *teoretisk pension* en kalkylerad pension; när denna pension fastställs betraktas sådan tid i arbete i ett EU- och EES-land som omfattas av arbetspensionslagarna som tid i arbete enligt denna lag,

Gällande lydelse

20) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 10 § 2 och 3 mom.

Föreslagen lydelse

20) *den lägsta åldern för ålderspension* den ålder för ålderspension som fastställs utifrån arbetstagarens födelseår och som avses i 10 § 2 och 3 mom.,

21) *efterlevande make* den som ingått äktenskap med förmånslåtaren samt den som utan att ha ingått äktenskap levtt i gemensamt hushåll med förmånslåtaren.

65 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) han eller hon hade ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denna hade fyllt 65 år, och

2) han eller hon har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren.

65 §

Efterlevande makes rätt till pension

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtaren innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren, eller

2) *den efterlevande maken flyttat ihop med förmånslåtaren i gemensamt hushåll innan förmånslåtaren fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtaren har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtaren och den efterlevande maken; med förmånslåtaren eller efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet.*

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap har rätt att få familjepension som motsvarar pension enligt en arbetspensionslag, uppkommer inte rätt till ny familjepension.

Om den efterlevande maken på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll har rätt till familjepension enligt arbetspensionslagarna, har han eller hon inte rätt till ny familjepension *innan rätten till den tidigare familjepensionen har upphört.*

67 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har ett barn som inte har fyllt 18 år och som är

67 §

Barns rätt till pension

Rätt till barnpension vid förmånslåtarens död har den som inte har *fyllt* 20 år och som är
1) barn till förmånslåtaren, eller

Gällande lydelse

- 1) barn till förmånslåtare, eller
- 2) barn till den efterlevande maken och vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den barnpension som först beviljats efter annan förmånslåtare från den tidpunkt då den barnpension som beviljas efter den egna föräldern börjar.

Föreslagen lydelse

- 2) barn till den efterlevande maken *som var gift med förmånstagaren*, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som förmånslåtare och den efterlevande maken.

Barnpension beviljas i första hand efter barnets egen förälder. Rätt till barnpension kan inte uppkomma efter flera än två förmånslåtare samtidigt. Om ett barn som får barnpension efter två förmånslåtare senare beviljas barnpension efter sin egen förälder, upphör den först beviljade barnpensionen efter en annan förmånslåtare vid begynnelsepunkten för den barnpension som beviljas efter den egna föräldern.

Till barnpensionen hör en kalkylerad andel av en efterlevande makes familjepension enligt 69 §, om

- 1) *det efter förmånslåtare inte har funnits en efterlevande make som enligt denna lag har rätt till familjepension, eller*

- 2) *den efterlevande make som har rätt till efterlevandepension har avlidit eller den efterlevande makens rätt till efterlevandepension har upphört på grund av att han eller hon ingått äktenskap innan hans eller hennes rätt till familjepension skulle ha upphört.*

69 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionen, *om inte något annat följer av 2 mom. eller 72–74 § och 96–98 §*

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn, samt
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

69 §

Efterlevande makes och tidigare makes pension

Av grunden för familjepensionen utgör efterlevandepensionens *högsta belopp*

- 1) 6/12, om förmånstagare är den efterlevande maken ensam eller den efterlevande maken och ett barn,
- 2) 5/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och två barn,
- 3) 3/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och tre barn,
- 4) 2/12, om förmånstagare är den efterlevande maken och fyra eller flera barn.

Om det bland förmånstagarna till efterlevandepensionen finns fler än en efterlevande make, avdras från efterlevandepensionens högsta belopp andelen enligt 2 mom. för den

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tidigare maken och den resterande andelen fördelas jämnt mellan de efterlevande makar som är förmånstagare till efterlevandepensionen. Om den tidigare makens andel enligt 2 mom. blir större än efterlevandepensionens sammanlagda belopp dividerat med antalet efterlevande makar och tidigare makar som är förmånstagare, kan andelen enligt 2 mom. dock högst vara lika stor som efterlevandepensionen enligt 1 mom. dividerad till lika stora andelar.

70 §

70 §

Barnpensionens belopp

—————
Den andel av familjepensionen som avses i 67 § 3 mom. och betalas ut som familjepension fördelas jämnt mellan de barn som är förmånstagare.

77 §

77 §

Beviljande av familjepension för viss tid

*Beviljande av familjepension **på basis av sannolikt dödsfall***

Om en utredning om förmånslåtarens död inte kan läggas fram, men det är sannolikt att förmånslåtaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan familjepension beviljas för viss tid.

När familjepension beviljas för viss tid i enlighet med 1 mom. dras förmånslåtarens arbetspension in den dag familjepensionen börjar.

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *bedömer Keva utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånslåtarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad som följer efter den ovannämnda sannolika dödsdagen.*

78 §

78 §

När rätten till familjepension upphör

Upphörande av familjepension

Rätten till efterlevandepension upphör

Gällande lydelse

Rätten till efterlevandepension upphör om den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

Rätten till barnpension upphör när barnet fyller 18 år eller om barnet adopteras av någon annan än den efterlevande maken eller dennas nya make.

80 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 78 § 1 mom., betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år hade varit.

Grund för beloppet är den månadspension som senast har utbetalats eller, om Keva är

Föreslagen lydelse

1) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 65 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan pensionsfallet eller om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som han eller hon och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som hade rätt till familjepension efter förmånslåtarens, tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år, eller

2) om den efterlevande maken har rätt till familjepension med stöd av 65 § 1 mom. 2 punkten, vid utgången av den månad under vilken det yngsta av förmånslåtarens och den efterlevande makens gemensamma till familjepension berättigade barn fyller 18 år, eller

3) om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon har fyllt 50 år, vid utgången av den månad under vilken äktenskapet ingicks.

Rätten till barnpension upphör vid utgången av den månad under vilken barnet fyller 20 år eller barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes nya make.

80 §

Engångsbetalning av efterlevandepension

När efterlevandepensionen upphör i enlighet med 78 § på grund av nytt äktenskap, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som efterlevandepensionen för tre år skulle ha varit, eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som efterlevandepensionen för den tiden skulle ha varit. Engångsbetalningen betalas inte ut om ett barn som har rätt till familjepension efter samma förmånslåtare får rätt till en kalkylerad andel av den efterlevande makens familjepension enligt 67 § 3 mom.

Grund för engångsbetalningen är den månadspension som senast har betalats ut eller, om Keva är sista pensionsanstalt enligt 117 §,

RP 66/2021 rd

Gällande lydelse

sista pensionsanstalt enligt 117 §, det sammanlagda beloppet av de pensioner Keva betalat per månad.

124 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Om någon utredning om pensionstagarens död inte kan läggas fram, men det är sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, kan Keva dra in pensionen från den dag då pensionstagaren försvunnit.

Föreslagen lydelse

det sammanlagda beloppet av de pensioner Keva betalat per månad.

124 §

*Inledande, upphörande, avbrytande och in-
dragning av utbetalning*

Om det inte kan läggas fram utredning om pensionstagarens död, men det är sannolikt att pensionstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *drar Keva in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som Keva, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara pensionstagarens sannolika dödsdag.*

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmänslåtaren lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om det pensionsfall som berättigar till familjepension har inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 77 och 124 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmänslåtaren sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna 2 mom. tillämpas 67 § 1 och 3 mom. samt 78 § 2 mom. i denna lag på ett barn som enligt bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har rätt till familjepension.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 65 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om det pensionsfall som berättigar till familjepension inträffat efter ikraftträdandet av denna lag.

RP 66/2021 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På efterlevandepension enligt 65 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas pensionslagen för den offentliga sektorn i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.

6.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen (568/2007) 26 §, 28 § 4 mom., 37 §, 38 § 1 mom. samt 49 och 58 §,
av dem 37 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1223/2009 samt 58 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1151/2007 och 84/2016, samt
fogas till lagen en ny 5 a §, till 74 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1223/2009 och temporärt delvis ändrad i lag 1019/2019, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Efterlevande make

*I denna lag avses med **efterlevande make** den som ingått äktenskap med förmånslåtarens samt den som utan att ha ingått äktenskap levtt i gemensamt hushåll med förmånslåtarens.*

26 §

26 §

Rätt till efterlevandepension

Rätt till efterlevandepension

Rätt till efterlevandepension har en efterlevande make som har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens och som ingick äktenskap med förmånslåtarens innan förmånslåtarens fyllde 65 år. Om den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma barn har givits som adoptivbarn före förmånslåtarens död eller om den efterlevande maken har adopterat förmånslåtarens barn först efter förmånslåtarens död, har den efterlevande maken inte på barnet grundad rätt till efterlevandepension.

Rätt till efterlevandepension har också en efterlevande make som vid förmånslåtarens död hade fyllt 50 år och som hade ingått äkt-

En efterlevande make har rätt till efterlevandepension, om

1) den efterlevande maken har ingått äktenskap med förmånslåtarens innan denne fyllt 65 år och den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens,

2) den efterlevande maken har flyttat ihop med förmånslåtarens i gemensamt hushåll innan förmånslåtarens fyllt 65 år, det gemensamma hushållet vid förmånslåtarens död har varat i minst fem år och den efterlevande maken med förmånslåtarens har ett gemensamt barn som inte fyllt 18 år och som bodde i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken; med förmånslåtare eller

Gällande lydelse

enskap med förmänslåtaren innan den efterlevande maken fyllde 50 år och förmänslåtaren 65 år. Dessutom förutsätts att äktenskapet hade varat minst fem år.

Rätt till efterlevandepension har dock inte en efterlevande make som på basis av ett tidigare äktenskap får efterlevandepension enligt denna lag, före denna lags ikraftträdande beviljad efterlevandepension enligt familjepensionslagen (38/1969) eller efterlevandepension enligt 4 eller 5 § i lagen om införande av folkpensionslagen eller motsvarande pension från utlandet.

En efterlevande make som fyllt 65 år har inte rätt till efterlevandepension.

28 §

Begynnelsepension

Begynnelsepensionen upphör från ingången av månaden efter den under vilken den efterlevande maken fyller 65 år. Begynnelsepensionen upphör också om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år.

Föreslagen lydelse

efterlevande make avses inte den som samtidigt är gift med någon annan än den make som bodde i det gemensamma hushållet, eller

3) den efterlevande maken fyllt 50 år vid förmänslåtarens död och hade ingått äktenskap med förmänslåtaren innan den efterlevande maken fyllt 50 år och förmänslåtaren fyllt 65 år; en förutsättning är dessutom att äktenskapet hade varat minst fem år.

Om den efterlevande makens och förmänslåtarens gemensamma barn har getts som adoptivbarn före förmänslåtarens död eller om den efterlevande maken har adopterat förmänslåtarens barn först efter förmänslåtarens död, har den efterlevande maken inte på barnet grundad rätt till efterlevandepension enligt 1 mom. 1 och 2 punkten.

Rätt till efterlevandepension har inte en efterlevande make som på basis av ett tidigare äktenskap eller gemensamt hushåll får efterlevandepension enligt denna lag, före denna lags ikraftträdande beviljad efterlevandepension enligt familjepensionslagen (38/1969) eller efterlevandepension enligt 5 § i lagen om införande av folkpensionslagen (569/2007) eller motsvarande pension från utlandet *innan hans eller hennes rätt till den tidigare efterlevandepensionen har upphört.*

En efterlevande make som fyllt 65 år har inte rätt till efterlevandepension.

28 §

Begynnelsepension

Begynnelsepensionen *upphör i slutet av den månad under vilken det yngsta av de barn som är berättigad till familjepension fyller 18 år, om den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension med stöd av 26 § 1 mom. 2 punkten.* Begynnelsepensionen upphör också om den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år. *Begynnelsepensionen upphör alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken fyller 65 år.*

Gällande lydelse

37 §

Indragning av fortsättningspension

En efterlevande makes fortsättningspension upphör från ingången av månaden efter den under vilken han eller hon fyller 65 år.

En efterlevande makes fortsättningspension upphör från ingången av månaden efter den under vilken den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

En efterlevande makes fortsättningspension upphör när han eller hon beviljas pension enligt 29 § 1 mom. Om pensionen beviljas den första dagen i en månad, upphör fortsättningspensionen från ingången av den månaden. I annat fall upphör fortsättningspensionen från ingången av månaden efter den under vilken pensionen beviljades.

Fortsättningspensionens grundbelopp upphör från ingången av månaden efter den under vilken den efterlevande makens eller förmånslåtarens barn som bott i samma hushåll som den efterlevande maken och som redan vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som den efterlevande maken och förmånslåtarens flyttar bort från den efterlevande makens hushåll. Grundbeloppet upphör alltid senast från ingången av månaden efter den under vilken det yngsta av de barn som avses ovan eller av den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma barn fyller 18 år.

Föreslagen lydelse

37 §

Upphörande av fortsättningspension

Om den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension med stöd av 26 § 1 mom. 1 punkten, upphör fortsättningspensionen till efterlevandepensionen vid utgången av den månad under vilken det har gått tio år sedan förmånslåtarens död eller, om det vid förmånslåtarens död i samma hushåll som förmånslåtarens och den efterlevande maken bodde ett eller flera barn som hade rätt till familjepension efter förmånslåtarens, upphör efterlevandepensionen tidigast vid utgången av den månad under vilken det yngsta till familjepension berättigade barnet fyller 18 år.

Om den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension med stöd av 26 § 1 mom. 2 punkten, upphör fortsättningspensionen till efterlevandepensionen vid utgången av den månad under vilken det yngsta av de i bestämmelsen nämnda barnen fyller 18 år.

En efterlevande makes fortsättningspension upphör vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken ingår nytt äktenskap före fyllda 50 år.

En efterlevande makes fortsättningspension upphör när han eller hon beviljas pension enligt 29 § 1 mom. Om pensionen beviljas den första dagen i en månad, upphör fortsättningspensionen vid ingången av den månaden. I annat fall upphör fortsättningspensionen vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken pensionen beviljades.

Fortsättningspensionens grundbelopp upphör vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande makens eller förmånslåtarens barn som bott i samma hushåll som den efterlevande maken och som redan vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll som den efterlevande maken och förmånslåtarens flyttar bort från den efterlevande makens hushåll. Grundbeloppet upphör alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken det yngsta av de barn som avses ovan eller av den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma barn fyller 18 år.

Gällande lydelse

Fortsättningspensionens kompletteringsbelopp upphör utan särskilt beslut, om utbetalningen av kompletteringsbeloppet avbrutits på grund av 73 § 3 mom. 3 punkten och det inte inom två år från avbrottet framställts krav på att det ska betalas.

38 §

Engångsbetalning av fortsättningspension som dras in

Om efterlevandepension har betalats för minst ett år och om pensionen dras in på grund av att den efterlevande maken ingår nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år, betalas den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som den fortsättningspension som han eller hon skulle ha haft rätt till för de följande tre åren.

49 §

Beviljande av familjepension för viss tid

Familjepension kan beviljas för visst tid, om någon dokumentation inte kan läggas fram om förmånslåtarens död men det är sannolikt att han eller hon har avlidit genom drunkning, till följd av någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

När familjepension beviljas för viss tid enligt 1 mom., avbryts förmånslåtarens pension

Föreslagen lydelse

Trots bestämmelserna i 1–5 upphör den efterlevande makens fortsättningspension alltid senast vid ingången av den månad som följer efter den månad under vilken den efterlevande maken fyller 65 år.

Fortsättningspensionens kompletteringsbelopp upphör utan särskilt beslut, om utbetalningen av kompletteringsbeloppet avbrutits med stöd av 73 § 3 mom. 3 punkten och det inte inom två år från avbrottet framställts krav på att det ska betalas.

38 §

Engångsbetalning av fortsättningspension som dras in

Om efterlevandepension har betalats för minst ett år och om pensionen dras in på grund av att den efterlevande maken ingår nytt äktenskap innan han eller hon fyllt 50 år, betalas till den efterlevande maken ett engångsbelopp som är lika stort som den fortsättningspension som han eller hon skulle ha haft rätt till för de följande tre åren, *eller om efterlevandepensionen hade fortgått en kortare tid än tre år, betalas till den efterlevande maken som engångsbelopp ett belopp som är lika stort som fortsättningspensionen under denna tid skulle ha varit.*

49 §

Beviljande av familjepension på basis av sannolikt dödsfall

Om det inte kan läggas utredning om förmånslåtarens död, men det är sannolikt att förmånslåtaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, *bedömer Folkpensionsanstalten utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning förmånslåtarens sannolika dödsdag och beviljar familjepension från ingången av den månad*

Gällande lydelse

och andra förmåner som Folkpensionsanstalten betalar från begynnelsesdagen för familjepensionen.

Föreslagen lydelse

som följer efter den ovannämnda sannolika dödsdagen.

Om familjepension har beviljats med stöd av denna lag och det senare framkommer att förmånslåtarens lever, dras familjepensionen in från ingången av den månad som följer efter erhållandet av utredningen.

58 §

Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om efterlevandepension

Av en ansökan om efterlevandepension skall framgå

- 1) den efterlevande makens personuppgifter,
- 2) förmånslåtarens personuppgifter, boställningsland och dödsdag,
- 3) de perioder som förmånslåtarens och den efterlevande maken har varit bosatta och arbetat i Finland och utomlands,
- 4) uppgifter om förvärvsinkomster och andra inkomster som inverkar på efterlevandepensionen, samt
- 5) uppgifter om pensioner som förmånslåtarens hade fått eller ansökt om.

I ansökan om efterlevandepension skall det även klarläggas om sökanden har gemensamma barn under 18 år med förmånslåtarens samt om det vid förmånslåtarens död fanns sådana barn till den efterlevande maken eller till förmånslåtarens som var under 18 år och som bodde i samma hushåll som den efterlevande maken, samt sådana barns personuppgifter.

Utöver vad som bestäms i 56 § 2 och 4 mom. ska den som får efterlevandepension till Folkpensionsanstalten anmäla förändringar i de inkomster som påverkar pensionen samt beviljande av sjuk- eller ålderspension enligt denna lag eller pension från utlandet som motsvarar dessa pensioner.

58 §

Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om efterlevandepension

Av en ansökan om efterlevandepension ska framgå

- 1) den efterlevande makens personuppgifter,
- 2) förmånslåtarens personuppgifter, boställningsland och dödsdag,
- 3) de perioder som förmånslåtarens och den efterlevande maken har varit bosatta och arbetat i Finland och utomlands,
- 4) uppgifter om förvärvsinkomster och andra inkomster som inverkar på efterlevandepensionen, samt
- 5) uppgifter om pensioner som förmånslåtarens hade fått eller ansökt om.

I ansökan om efterlevandepension skall det även klarläggas om sökanden har gemensamma barn under 18 år med förmånslåtarens samt om det vid förmånslåtarens död fanns sådana barn till den efterlevande maken eller till förmånslåtarens som var under 18 år och som bodde i samma hushåll som den efterlevande maken, samt sådana barns personuppgifter.

Om efterlevandepension söks med stöd av 26 § 1 mom. 2 punkten, ska även varaktigheten av den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma hushåll klarläggas i ansökan.

Utöver vad som anges i 56 § 2 och 4 mom. ska den som får efterlevandepension till Folkpensionsanstalten anmäla förändringar i de inkomster som påverkar pensionen samt beviljande av sjuk- eller ålderspension enligt denna lag eller pension från utlandet som motsvarar dessa pensioner.

Gällande lydelse

En efterlevande make som är bosatt utomlands skall bifoga ett ämbetsbevis eller en motsvarande utredning till ansökan.

Föreslagen lydelse

En efterlevande make som är bosatt utomlands ska bifoga ett ämbetsbevis eller motsvarande utredning till ansökan.

74 §

Hur länge en förmån betalas

Om det inte kan läggas fram utredning om förmånstagarens död, men det är sannolikt att förmånstagaren har avlidit genom drunkning, genom någon annan olycka eller av någon annan därmed jämförbar orsak, drar Folkpensionsanstalten in pensionen från ingången av den månad som följer efter den dag som Folkpensionsanstalten, utifrån den anmälan om försvunnen person som gjorts till polisen eller utifrån annan motsvarande utredning, bedömer vara förmånstagarens sannolika dödsdag.

Denna lag träder i kraft den 20

Denna lag tillämpas på förmånstagare som är födda 1975 och därefter, om förmånslåtare har avlidit efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. ska 49 § i denna lag tillämpas på alla sådana förändringar i fråga om en familjepension baserad på att förmånslåtare sannolikt avlidit som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

Trots bestämmelserna i 2 mom. har den efterlevande maken rätt till familjepension enligt 26 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, om förmånslåtare har avlidit efter ikraftträdandet av denna lag. På efterlevandepension enligt 26 § 1 mom. 2 punkten i denna lag tillämpas folkpensionslagen i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag.